

I. A KORMÁNYZAT GAZDASÁGPOLITIKÁJÁNAK FŐ VONÁSAI, AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALAKULÁSA A 2020. ÉVBEN

1. A kormányzat gazdaságpolitikája

A 2020. évben a járvány egészségügyi kezelésére és a gazdaságra gyakorolt negatív hatásainak ellensúlyozására meghozott intézkedések váltak meghatározóvá világszerte. Magyarország erős fundamentumokkal és stabil államháztartással rendelkezett az elmúlt évek következetes gazdaságpolitikájának köszönhetően, így a járvány egy ellenálló, kiegyensúlyozott szerkezetű gazdaságot ért tavaly márciusban. A költségvetés hiánya évek óta a 3%-os maastrichti küszöb alatt teljesült, az államadósság csökkenő pályára állt, a fizetési mérleg egyensúlyközeli állapotban volt, a devizaadósságból eredő kockázatok pedig felszámolásra kerültek, valamint erős növekedési lendületben volt a gazdaság. A vírus terjedését akadályozó intézkedések, az ellátási láncok szakadása, valamint a kereslet visszaesése miatt a gazdaság számos ágazatában esett vissza a kibocsátás, ami alapjaiban írta felül a növekedési prognózisokat.

A gazdasági folyamatokat tekintve megállapítható, hogy bár 2020 második negyedévében a járvány soha nem látott mértékben vetette vissza a gazdasági aktivitást, a harmadik negyedévtől gyors korrekció ment végbe, és a helyreállítás a negyedik negyedévben is folytatódott annak ellenére, hogy ismételt bevezetésre kerültek a járvány terjedését korlátozó intézkedések. A gyárbezárások következtében az ipari termelés áprilisban érte el mélypontját, azonban ezt követően folyamatosan emelkedett az ágazat kibocsátása és a negyedik negyedév mindhárom hónapjában nőtt az előző évhez képest, így a termelés volumene a negyedik negyedévben már 2,1%-kal meghaladta az előző évit. Az erős fundamentumok, valamint az átfogó és hatékony válságkezelés tompította a bruttó hazai össztermék (GDP) visszaesését, így a magyar gazdaság teljesítménye 2020 egészében ellenállóbbnak bizonyult a járvánnyal szemben, mint az uniós országok átlaga.

A kedvező kilátást nagymértékben támogatta, hogy a koronavírus-járvány magyarországi megjelenésével párhuzamosan 2020 tavaszán elindításra került a Gazdaságvédelmi Akcióterv, mely a koronavírus okozta válság negatív hatásait hivatott tompítani. A nehéz helyzetbe jutott ágazatok megsegítésére, a családok helyzetének megerősítésére, valamint a kilátás támogatására – támaszkodva az elmúlt években megerősített gazdasági fundamentumokra – a kormány korábban sosem látott mértékű, a 2020. évi GDP mintegy 30%-át kitevő, többek között adócsökkentéseket, bértámogatásokat, törlesztési moratóriumot, fejlesztéseket ösztönző támogatásokat, illetve állami garanciaprogramok kiterjesztését tartalmazó gazdaságvédelmi intézkedéseket hozott, amiket jegybanki eszközök is kiegészítettek.

A 2020-as év egészében így az igazítatlan adatok alapján 4,7%-kal csökkent a GDP. Mindeközben az unió gazdasága is zsugorodott: az Eurostat szerint a tagállamok gazdaságai tavaly átlagosan 5,9%-kal estek vissza. Ezáltal Magyarország gazdasági teljesítménye 2020-ban is meghaladta az Unió átlagát.

A Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében jelentős források áramlottak a gazdaságba, amelyek a vállalkozásokat, a háztartásokat és a munkavállalókat egyaránt segítették. A jövedelmek alakulásának szemszögéből kiemelkedő gazdaságpolitikai eredmény, hogy a nemzetgazdaságban a járvány ellenére a munkavállalói jövedelmek volumene nem csökkent, ami a munkahelyek megőrzését támogató intézkedéseknek és a válság közepette is jelentősen emelkedő béreknek volt köszönhető. A 2013 eleje óta töretlenül emelkedő reálkeresetek

2020-ban 6,2%-kal tovább nőttek. Mindazonáltal a nemzetgazdasági szinten kedvező jövedelmi folyamatok ellenére újra erősödtek a lakosság óvatossági megfontolásai: a járványhullámok okozta változékonny helyzet és a fertőzési kockázatok minimálisra szorítása miatt a nem alapvető cikkek vásárlása jellemzően későbbre halasztódott. Mindezek eredőjeként 2020 egészében a GDP-ben nagy súllyal rendelkező fogyasztás kismértékben visszahúzta a gazdaságot, amelyet a szolgáltatások és tartós fogyasztási cikkek vásárlásának csökkenése magyaráz, részben a külföldi turisták elmaradó kereslete következtében. A háztartások fogyasztási kiadásai 1,6%-kal csökkentek, amely európai összehasonlításban kismértékűnek tekinthető.

Kedvező továbbá, hogy az elmúlt években rekord magasságba emelkedő beruházási ráta 2020-ban a válság negatív hatása ellenére is kiemelkedően magas szinten, 26,8%-on alakult. A tartósan az EU élmezőnyében szereplő beruházási ráta, a folyamatban lévő nagy volumenű kapacitásbővítések és a vonzó vállalati adózási környezet a beruházási teljesítmény további bővülését és a versenyképesség növekedését alapozzák meg. A kedvező adatok egyúttal alátámasztják, hogy a koronavírus-válság kapcsán meghozott gazdaságvédelmi intézkedések már érdemben támogatták a beruházásokat.

A beruházásoknak támaszt adott az is, hogy az elmúlt 11 év legerősebb teljesítményeként 2020 során 28,2 ezer darab lakás épült, amely 34%-os bővülést jelent éves összehasonlításban. Fontos kiemelni, hogy az ország egész területén, különösen vidéken dinamikusabban növekedtek a használatbavételek a tavalyi év során: a fővárosban 8,6%-kal, a megyei jogú városokban 55%-kal, a kisebb városokban 31%-kal, a községekben pedig 45%-kal bővült az átadott lakások száma.

A gazdaságpolitika anticiklikus jellegét jól szemlélteti, hogy az állami beruházások 2020 során nominálisan 4,5%-kal emelkedtek éves összehasonlításban, ugyanis több mint 3000 milliárd forint összértékű kormányzati fejlesztés valósult meg a gazdaságban, így tavaly az állami beruházások GDP-hez mért aránya 6,4%-ra nőtt, amellyel hazánk első helyezést ért el európai uniós összehasonlításban. Ezen belül a fekvőbeteg-ellátáshoz kötődő fejlesztések révén az egészségügyben 15%-kal bővült a beruházások volumene, valamint az oktatás ágazatban 7%-kal emelkedett a beruházási aktivitás.

A koronavírus árnyékában Magyarország külső egyensúlyi folyamatai javultak, ami a nemzetközi turizmusnak több csatornán is kitett magyar gazdaság részéről kiemelkedő teljesítmény. 2020-ban az összetevők jelentős átrendeződése közepette romlott hazánk folyó fizetési mérlege. Az év egészét tekintve a folyó fizetési mérleg GDP-arányosan 1,6%-os hiánnyal, míg a külfölddel szembeni finanszírozási képesség 0,4%-os többlettel zárt.

Az oltási program nemzetközi mércével mért sikeressége megteremti a lehetőséget arra, hogy a tavalyi gazdasági visszaesést követően az idén ismét visszatérjen a dinamikus növekedés, amelyet 2022-ben további erőteljes növekedés követhet. A gazdaság növekedését támogatja, hogy a Gazdaságvédelmi Akcióterv eredményeire alapozva a kormány idén februárban meghirdette a Gazdaság-Újraindítási Akciótervet, amely három ütemben valósul meg. Az első szakaszban többek között bevezetésre került a leginkább sérülékeny kis- és középvállalkozások számára elérhető kamatmentes hitel, valamint elindult a kibővített otthonteremtési és otthonfelújítási program. A továbbiakban az Akcióterv keretében olyan területek kerülnek előtérbe, amelyek hosszú távon is támogatják a gazdaság fejlődését a válságból történő kilábalás során. A piaci igényekre gyorsabban reagáló, a kutatás-fejlesztés és innovációban kiemelt szerepet betöltő felsőoktatás jön létre az átalakítás eredményeképpen. Az újraindítás harmadik szakaszában központi szerepet kapnak a klímavédelmi célok és a

gazdaság digitalizációja, emellett a magyar mezőgazdaság és az élelmiszeripar fejlesztésére is jelentős források fognak rendelkezésre állni.

A makrogazdasági prognózis értékelése

A kormány a 2020-as évre 2,8%-os inflációt tervezett, amihez képest 0,5 százalékponttal magasabb lett a tényadat, míg a külső egyensúlyt tekintve a folyó fizetési mérleg egyenlege (-2,2 milliárd euró) kedvezőtlenebb lett az előrejelzettnél (-0,7 milliárd euró).

A gazdasági növekedés ütemét illetően a koronavírus felülírta a korábbi várakozásokat. A kormány által prognosztizált 4,0%-os növekedéssel szemben a gazdaság teljesítménye 4,7%-kal csökkent. A GDP csökkenéséhez legnagyobb mértékben a szolgáltatások járultak hozzá, amelyen belül számos ágazat teljesítményét jelentősen visszahúzták a járványügyi korlátozások. Kedvező ugyanakkor, hogy a tavaly tavasszal meredeken visszaeső ipari termelés az utolsó negyedévben már pozitívan járult hozzá a növekedéshez, ami bizonyítja a hazai feldolgozóipar nemzetközi versenyképességét. Az építőipar az elmúlt években igen gyors növekedést produkált, amelyet követően már 2019-ben látható volt az ágazat növekedésének megtorpanása, ugyanakkor a magas bázis ellenére az év végére a visszaesés jelentős részét ledolgozta.

A GDP felhasználási tételei közül a nettó export húzta leginkább vissza a növekedést, amelynek háttérében egyrészt a külső kereslet csökkenése miatt kieső áruexport, másrészt a külföldi vendégek elmaradása következtében meredeken csökkenő szolgáltatásexport állt. Kedvező azonban, hogy a tavaly tavaszi visszaesést követően az áruexport az év második felében már meghaladta az egy évvel korábbi volumenét, aminek köszönhetően az áru egyenleg 2020 egészében pozitívan járult hozzá a növekedéshez. Elmondható, hogy Magyarország gazdaságát az Unió átlagánál kevésbé érintették a járvány miatti korlátozások 2020-ban.

2. A költségvetési folyamatok értékelése

A Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Gst.) 5/A. § (2) bekezdése szerint a költségvetési előrejelzést – a makrogazdasági előrejelzéshez hasonlóan – a kormány a zárszámadáshoz kapcsolódóan értékeli. A 2020. évben az államháztartás pénzforgalmi hiánya a 412,5 milliárd forintos törvényi előirányzattal szemben 5422,5 milliárd forintban teljesült.

A kormányzati szektor európai uniós módszertan szerinti hiánya a tervezett 1,0%-os hiányt többszörösen meghaladva, a GDP 8,0%-ában teljesült. A 3%-ot jóval meghaladó, uniós módszertan szerinti deficit egyértelműen az év elején kezdődött koronavírus-járvány elleni védekezés és a járvány által előidézett gazdasági válság következményeképpen alakult ki.

Negatívan hatott a költségvetési egyenlegre a tervezett 4,0%-os GDP-növekedéssel szemben bekövetkezett 4,7%-os visszaesés. 2020-ban összesen közel 1100 milliárd forinttal kevesebb pénzforgalmi adó- és járulékbérvétel érkezett, mint a tervezett. Ez részben (mintegy 312 milliárd forintos összegben) a válság enyhítését célzó tartós és átmeneti adóintézkedésekkel függ össze, de nagyobb részben (mintegy 770 milliárd forintos összegben) a gazdasági recesszióra vezethető vissza. A kiadási oldalon a válság kezelésére év közben létrehozott Gazdaságvédelmi Alapból mintegy 4031 milliárd forint – ebből közel 943 milliárd forint költségvetésen belüli átcsoportosításokból és befizetésekből került biztosításra –, a Járvány Elleni Védekezési Alapból pedig összesen mintegy 945 milliárd forintos forrásbiztosítás teljesült. Ezekkel a tételekkel a 2020. évi költségvetés tervezésekor értelemszerűen még nem lehetett számolni.

Az ESA szervezeti körbe besorolt vállalatokkal kapcsolatos eredményszemléletű korrekciók csökkentették az európai uniós módszertan szerinti hiányt. Az év végén a kormány a gazdaság újraindítását szolgáló, közel 1240 milliárd forint többletfinanszírozásról döntött, ennek egy részét azonban a kedvezményezettek még nem használták fel a tavalyi év során.

Az uniós programokhoz kapcsolódó bevételek és kiadások nettó pénzforgalmi egyenlege mintegy 60 milliárd forinttal lett rosszabb a tervezetthez képest, melynek döntő oka a kiadások jelentős túlteljesülése. A válság enyhítését szolgálta az unióból érkező egyes források átcsoportosítása. A központi költségvetés kamategyenlege (kamatkiadások és kamatbevételek egyenlege) pénzforgalomban a törvényi előirányzathoz képest 64,8 milliárd forinttal kedvezőbb lett, ami a tervezettől eltérő finanszírozási műveletekkel, illetve a hozamok év során bekövetkezett változásával magyarázható.

Az államháztartás alrendszerének alakulása

Az államháztartás 2020. évi pénzforgalmi hiánya 5422,5 milliárd forint lett, mely a GDP 11,3%-a. Az államháztartás központi alrendszerének hiánya a törvényi 367,0 milliárd forintos előirányzathoz képest 5311,3 milliárd forintra teljesült, ami a GDP 11,1%-ának felel meg. Az államháztartás központi alrendszerén belül a központi költségvetés 4716,0 milliárd forintos deficitet mutatott, a társadalombiztosítás pénzügyi alapjai pedig 642,1 milliárd forintos deficitet zártak a 2020. évet, az elkülönített állami pénzalapok ugyanakkor 46,7 milliárd forintos többletet mutattak.

Az államháztartás központi alrendszerén belül a központi költségvetés 4716,0 milliárd forintos hiánya sokszorososa lett a tervezettnél. A központi költségvetés bevételei esetében a törvényi előirányzathoz képest alacsonyabb összegben teljesült a legtöbb adónem. A legnagyobb, mintegy 300 milliárd forintos negatív eltérés az áfánál jelentkezett. A tervnél magasabb teljesülés csak néhány, elsősorban olyan adónemnél fordult elő, ahol a járvány elleni védekezéshez forrás biztosítandó. Év közben intézkedés született a közteherviselés kiszélesítéséről pl. pénzügyi szervezetek különadója, adó alrendszerek közötti átirányításáról pl. gépjárműadó, vagy új – eredetileg nem tervezett – adónem bevezetéséről pl. kiskereskedelmi adó. A tervezetthez képest 2020-ban is túlteljesültek a költségvetési szervek és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei, amit jelentős részben technikai pénzmozgások okoztak. Az állami vagyonnal kapcsolatosan mintegy 80%-kal több bevétel folyt be, mint a törvényi előirányzat, melynek szinte teljes egészét a frekvenciahasználati jogosultság értékesítéséből származó, eredetileg nem tervezett bevétel magyarázza. A kiadások esetében elmaradtak a törvényi előirányzattól többek között a lakásépítési támogatások, a szociálpolitikai menedzser támogatás és a kezességérvényesítések. Ugyanakkor magasabb mértékben realizálódtak többek között az egyedi és normatív támogatások, a költségvetési szervek és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai, az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások, valamint a helyi önkormányzatoknak nyújtott támogatások is. Ennek fő oka, hogy jelentős részben ezeken a sorokon kerültek felhasználásra a Gazdaságvédelmi Alapból és a Járvány Elleni Védekezési Alapból biztosított források.

Az elkülönített állami pénzalapok 2020. évi 46,7 milliárd forintos többlete a Nemzeti Foglalkoztatási Alap (NFA) 8,7 milliárd forintos, a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap (KNPA) 85,7 milliárd forintos, a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) 3,3 milliárd forintos és a Bethlen Gábor Alap (BGA) 0,3 milliárd forintos többletéből, valamint a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap (NKFI Alap) 51,3 milliárd forintos hiányából alakult ki. Az elkülönített állami pénzalapok egyenlege így a 2020. évre tervezett 8,0 milliárd forintos hiányhoz képest lényegesen kedvezőbben alakult.

A bevételi oldalon az alapokhoz kapcsolódó adó- és járulékbévételek többsége elmaradt a várttól. A kiadási oldalon minden alap kiadása magasabb lett a tervezettnél. A járvány miatt megugrott munkanélküliség hatására a Nemzeti Foglalkoztatási Alapból álláskeresési járadékokra kifizetett összeg mintegy 40 milliárd forinttal haladta meg a törvényi előirányzatot.

A társadalombiztosítási alapok a 2020. évet 642,1 milliárd forintos hiánnyal zárták, ami a Nyugdíjbiztosítási Alap (Ny. Alap) 310,7 milliárd forintos és az Egészségbiztosítási Alap (E. Alap) 331,3 milliárd forintos deficitjéből tevődött össze. A bevételi oldalon a szociális hozzájárulási adóból és járulékokból származó bevételek – elsősorban a válság következtében – közel 400 milliárd forinttal elmaradtak a tervezettől. A kiadások esetében a törvényi előirányzattól elmaradtak a rokkantsági rehabilitációs ellátások és a gyógyászati segédeszköz támogatások kiadásai, magasabbak lettek ugyanakkor többek között a nyugellátásokra, a gyógyszertámogatásokra fordított és a gyógyító-megelőző ellátáshoz kapcsolódó kiadások. Ez utóbbi jelentős túlteljesülésében döntő szerepet játszott az egészségügyi dolgozók egyszeri bérkiegészítése (500 ezer forint/fő) címén kifizetett mintegy 101 milliárd forint.

Az államháztartás helyi önkormányzati alrendszerének 2020. évi pénzforgalmi hiánya 111,2 milliárd forintot tett ki, mely 65,8 milliárd forinttal kedvezőtlenebb a tervezett 45,4 milliárd forintos hiányhoz képest.

3. Az állami feladatellátás funkcionális bemutatása, változásának jellemzői

A kormányzati funkciók mérésére nemzetközileg a „Classification of Functions of Government” (COFOG) szabványt alkalmazzák. Ez a módszertani eszköz összehasonlíthatóvá és elemezhetővé teszi különböző országok kormányzati szektorának terjedelmét, céljai szerinti összetételét. A funkcionális osztályozást elsősorban a kiadások tekintetében szokás vizsgálni.

A 2020. évre vonatkozóan az államháztartás körében, pénzforgalomban az alábbiak szerint alakult az állami feladatellátás.

- a) Az államháztartási szerepvállaláson belül az **állami működési funkciók** kiadásainak aránya 20,0%-ot tett ki. A funkciócsoporton belül összességében az általános közösségi szolgáltatások aránya az előző évinél magasabban, 13,9%-ban teljesült, ezen belül a pénzügyi és költségvetési tevékenységek és szolgáltatások részaránya 5,8%-ot, a törvényhozó és végrehajtó szervek 4,7%-ot, valamint az egyéb általános közösségi szolgáltatások 2,1%-ot tett ki. A pénzügyi és költségvetési tevékenységek és szolgáltatások a 2019. évinél 1,6%-kal alakultak magasabban, aminek fő oka, hogy a nemzeti vagyon kezeléséért felelős tárca nélküli miniszter (NVTNM) alá tartozó társaságok jelentős tőkeemelésben és támogatásban részesültek. Az NHKV Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyonkezelő Zrt.-nek és a regionális víziközmű társaságoknak nyújtott támogatások szintén emelkedtek. E funkción belül az állam működésével kapcsolatos kiadások – a tőkeemeléseket, részesedésvásárlásokat levonva – nominálisan kismértékben csökkentek a 2019. évhez képest.

A törvényhozó és végrehajtó szervek kiadásainak aránya 4,7% lett, 0,7 százalékponttal csökkent az előző évhez viszonyítva. Az egyéb általános közösségi szolgáltatások részaránya 2,1%-kal a 2019. évi szinttel azonosan alakult, azonban nominálisan 87,2 milliárd forinttal emelkedett, ami a GNI és az ÁFA alapú Európai Uniónak fizetendő hozzájárulás emelkedésével magyarázható.

A 2020. évben védelemre az államháztartás összes kiadásán belül 2,2%-ot fordított a költségvetés. Az előző évhez képest 0,1 százalékpontos csökkenés ellenére nominálisan ezen kiadások 80,8 milliárd forinttal magasabban alakultak.

A rendvédelem és közbiztonság funkció a 2020. évi államháztartási kiadások 3,9%-át tette ki, ami az előző évi szintnél 0,8 százalékponttal alacsonyabb a rend- és közbiztonságra költött támogatások visszafogott növekedése miatt.

- b) A **jóléti funkciókra** (pl. oktatás, egészségügy, társadalombiztosítás) 2020-ban az államháztartás kiadásainak 54,4%-át fordították, amely nominálisan több mint 2133 milliárd forinttal magasabb kiadást jelent.

Az államháztartáson belül az oktatási tevékenységekre és szolgáltatásokra fordított összegek a kiadások 10,2%-át tették ki, mely nominálisan 348,7 milliárd forint növekedést jelent a 2019. évhez képest. Ebben szerepet játszott az egyetemek, főiskolák részére beruházási céllal jutott támogatásnak, egyes alapítványi támogatásoknak, a köznevelési célú humán szolgáltatások támogatásának, továbbá az ingyenes tankönyvellátás és az Erzsébet gyermek- és ifjúsági táborok támogatásának többlete.

Az egészségügy területén az ellátások biztosítására, valamint az intézmények működésére az államháztartási kiadások 10,9%-át fordította a költségvetés, ez az előző évi százalékos értéknél 2,0 százalékponttal, nominálisan 918,6 milliárd forinttal magasabb összeget jelent. A funkciócsoport 2020. évi alakulását jelentősen befolyásolta a koronavírus-járvánnyal összefüggő többletfinanszírozás. Itt jelennek meg az egészségügyi béremeléssel és az egyszeri 500 ezer forint/fő juttatással összefüggő többletkiadások, az összevont szakellátás kiadásai, a gyógyszer-támogatások, valamint a veszélyhelyzettel kapcsolatosan biztosított többletforrások.

A társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások funkciókra fordított összegek a kiadások 23,8%-át tették ki, nominálisan ez több mint 311 milliárd forintos emelkedést jelent. A funkciócsoporton belül a legnagyobb részarányt a nyugellátásokra fordított összeg jelentette 14,0%-kal. A nyugdíjkiadások nominálisan 142,5 milliárd forinttal emelkedtek. A munkanélküliségi ellátások összege döntően a járványból következő gazdasági visszaesés miatt 39,8 milliárd forinttal emelkedett a 2019. évhez képest. A táppénz, anyasági és ideiglenes rokkantsági juttatások, a családi pótlékok és gyermekeknek járó juttatások funkcióra fordított kiadások is összegszerűségükben emelkedtek, az előbbi közel 30 milliárd forinttal, míg az utóbbi mintegy 59 milliárd forinttal. Itt jelent meg a babaváró hitel kamattámogatása.

A lakásügyekre, települési és közösségi tevékenységekre és szolgáltatásokra kifizetett összegek 2020-ban az összkiadások 2,9%-át tették ki. A legnagyobb emelkedés a lakástámogatások és az önkormányzatok feladatellátásaival kapcsolatos települési és kommunális szolgáltatásoknál jelentkezik, összesen több mint 100 milliárd értékben.

A szórakoztató, kulturális, vallási tevékenységek és szolgáltatások funkcionális kiadásai az összkiadásokon belül 6,6%-ot képviseltek, melyek az előző évi kiadásoknál 0,7 százalékponttal magasabban teljesültek. A sport és szabadidős tevékenységekre és szolgáltatásokra fordított kiadások aránya 0,1 százalékponttal nőtt. A kulturális tevékenységekre és szolgáltatásokra fordított összeg nominálisan több mint 88 milliárd forint kiadást jelentett, mely elsősorban a Nemzeti Hauszmann Tervvel, valamint az Európa Kulturális Fővárosa 2023 cím viselésével kapcsolatos feladatok támogatásával hozható összefüggésbe. A hitéleti tevékenységekkel kapcsolatos kiadások aránya 0,9%-ra emelkedett, ez az előző évhez képest 0,6 százalékpontos növekedést jelent. Az egyéb közösségi és kulturális tevékenységek 0,2 százalékponttal magasabban alakultak, mint a 2019. évi 0,7%-os érték, a többlet főleg a nemzetpolitikai célú támogatásokhoz kötődik.

- c) A **gazdasági funkciók** összességében a kiadások 20,7%-át tették ki, mely 2,2 százalékponttal magasabb, mint a 2019. évi részarány. Ebben a kiadási típusban a közlekedési és távközlési tevékenységek, szolgáltatások funkciócsoportra fordított összegek aránya a legjelentősebb (9,1%). Ezen belül a közúti közlekedési tevékenységekre fordított kiadás 0,5 százalékponttal alacsonyabb volt, ez azonban nominálisan mintegy 107 milliárd forinttal magasabb összeget jelent. A kiadásokon belül teret nyert a vidéki utak felújítása, továbbá az autóbusszal végzett személyszállítási közszolgáltatások költségtérítésére is többet kellett fordítani összefüggésben a járvány miatt visszaeső személyforgalommal.

A vasúti közlekedésügyek és szolgáltatások alfunkció kiadásainak aránya szintén 0,5 százalékponttal 2,8%-ra emelkedett. A növekményt a vasúthálózat fejlesztése, a vasúti személyszállítási közszolgáltatások és a vasúti pályahálózat működtetésének költségtérítése okozta a járvány miatt jelentkező forgalom visszaeséssel is összefüggésben.

Az egyéb gazdasági tevékenységek és szolgáltatások kiadásai az előző évhez képest 2,6%-kal emelkedtek, a kiadások 7,7%-át tették ki, nominálisan több mint 976,5 milliárd forinttal magasabban alakultak. Több forrás jutott egyebek mellett a koronavírus-járvány következtében szükségessé vált versenyképesség-növelő támogatásokra, turisztikai fejlesztésekre, nagyvállalati beruházási támogatásokra, egészségipari vállalatok versenyképességének javítására, határon túli gazdaságfejlesztési programokra, munkahely-megtartási és bértámogatási programokra, vállalatok likviditásának biztosítására, energiahatékonysági fejlesztésekre.

A környezetvédelemre fordított kiadások 0,1 százalékponttal, több mint 90 milliárd forinttal magasabban teljesültek az előző évhez képest. Többek közt egyes energiahatékonysági programok, a Központi Nukleáris Pénzügyi Alap, a vízügyi igazgatóságok, a hulladékgazdálkodás, valamint a Zöldgazdaság Finanszírozási Rendszer támogatása nőtt meg.

- d) Az **államadósság kezelésével kapcsolatos kiadások** a tárgyévben 4,9%-át tették ki az összes kiadásnak, ami a 2019. évinél 0,4 százalékponttal lett alacsonyabb.

4. Adó- és járulékpolitika

A megelőző évek során kialakított növekedésbarát adórendszer fenntartása érdekében az adórendszer súlypontja továbbra is a fogyasztási-forgalmi típusú, valamint a negatív környezeti hatásokat terhelő, egészségvédelmi célú adókra helyeződött. A jövedelmeket terhelő adók súlya – a költségvetési egyensúly megtartása mellett – jelentős mértékben csökkent, az adózással kapcsolatos adminisztrációs terhelés mérséklésének hatására folyamatosan javult az adózói morál. A 2020. évben a bevételek teljesülését ugyanakkor a járvány gazdaságra gyakorolt hatásai, valamint ennek ellensúlyozására meghozott intézkedések határozták meg.

A 2016. évben a versenyszféra és a kormány között született megállapodás értelmében 2017-től folyamatosan mérséklődött a munkára rakódó munkáltatói közteher, 2016 és 2020 júliusa között összesen 11,5 százalékponttal. A 2020. júliusi csökkentéskor a versenyszféra reálbér növekedése ugyan nem érte el a megállapodásban foglalt szintet, azonban a koronavírus okozta válság hatásainak mérséklése érdekében a kormány ettől eltekintve 2 százalékponttal tovább csökkentette a szociális hozzájárulási adó kulcsát a munkahelyek megóvása érdekében. A következő években várhatóan még két alkalommal kerülhet sor a munkáltatói terhek további csökkentésére. A fenti adócsökkentés jelentős

mértékben enyhítette a vállalkozások és egyúttal az élők munkaadóterheit, mindemellett számos adó- és járulékkedvezmény került bevezetésre, amely mind a munkáltatók, mind a munkavállalók helyzetét könnyítette.

A koronavírus-járvány negatív hatása 2020 márciusa óta érezhető a gazdaságban. A munkahelyek megóvása és a vállalkozások fennmaradása érdekében a kormány az adórendszeren keresztül is kiemelten támogatta ezen ágazatokat. Az érintett hónapokban a vállalkozások adókedvezményben részesültek a szociális hozzájárulási adón, a szakképzési hozzájáruláson, a rehabilitációs hozzájáruláson és a kisvállalati adón keresztül.

A kisvállalkozásoknak a 2020. év végétől kedvezőbbé váltak a kisvállalati adó jogosultsági feltételei, az adóalanyiság megszűnésének bevételi értékhatárai emelkedtek. Valamint 2020-ban újabb kulcs csökkentés következett, így az adó mértéke 13%-ról 12%-ra csökkent. 2020-ban 5%-os áfakulcs alá került átsorolásra a kereskedelmi szálláshely szolgáltatás. Az új lakásépítések áfakulcsa 2020. január 1-jétől – az átmeneti szabályozás figyelembe vételével – ismét 27% lett, továbbá 5%-os áfakulcs került bevezetésre az ún. rozsdaovezetekben épülő meghatározott ingatlanok értékesítésére.

A **társasági adó** esetében az utóbbi évek legjelentősebb változása, hogy 2017. január 1-jétől a társasági adókulcs egységesen 9%-ra csökkent, így az Európai Unióban a legkedvezőbb kulccsal adózhatnak a társaságok. Továbbá 2019-ben a nagyvállalkozások bürokratikus terhei csökkentek a csoportadózás lehetőségének bevezetésével a társasági adóban. Ez az intézkedés az ország versenyképességének további növekedését és befektetési célponttá válását segítheti, emellett a vállalatcsoportok számára is számottevő könnyítést jelent, továbbá adómegettarítással is járhat. Szintén a nagyobb méretű vállalkozások beruházásainak ösztönzése érdekében került sor 2019-től a fejlesztési tartalék maximális értékhatárának megemelésére 500 millió forintról 10 milliárd forintra, majd 2020-ban az 50%-os adózás előtti nyereségkorlát is eltörlésre került, majd a 2021. adóévtől a fejlesztési tartalék az adózás előtti eredmény teljes összegéig korlátlanul igénybe vehető. A kulcs csökkentés mellett 2018-tól több beruházás- és növekedés ösztönző intézkedés is megvalósult: többek között a kis- és középvállalkozások számára elérhető, beruházásokhoz kapcsolódó adókedvezmények igénybevételi korlátainak több lépcsőben történő enyhítése, melynek első lépcsője 2019 nyarán megvalósult.

A vállalkozások adminisztrációs és adózási terheinek könnyítése érdekében szeptember 30-ig kitolódott a beszámoló és a hozzá kapcsolódó éves adóbevallások benyújtásának határideje. 2019-ben a központi adónevek, 2020-ban pedig az iparüzési adó esetében is eltörlésre került az adóelőleg-kiegészítés.

A **szociális hozzájárulási adó** esetében jelentős változás, hogy az adó kulcsa a kormány és a szociális partnerek közötti béremelési és adócsökkentési megállapodás újabb szakaszába lépett, így 2020. július 1-jétől 2 százalékponttal, 15,5%-ra csökkent. A folyamatosan változó munkaerőpiaci környezetnek megfelelően 2019-től a szociális hozzájárulási adó terhére igénybe vehető munkáltatói kedvezmények is célzottabbá váltak. Az elsődleges céljuk a munkaerőpiacra újonnan belépők, vagy a munkaerőpiactól tartósan távollévők, illetve a munkapiacra lazábban kapcsolódó, tartósan inaktív csoportok elhelyezkedésének támogatása. A fenti adócsökkentés jelentős mértékben enyhítette a vállalkozások és egyúttal az élők munkaadóterheit, mindemellett számos adó és járulékkedvezmény került bevezetésre, amely mind a munkáltatók, mind a munkavállalók helyzetét könnyítette.

2020 júliusától a nyugdíj melletti munkavégzés valamennyi formája mentesül a járulékos és szociális hozzájárulási adó fizetési kötelezettségek alól, valamint az egyéni és társas

vállalkozások esetében is egységesen a minimálbér összegére csökkent a minimum járulékalap a korábbi másfélszeres szorzóval emelt összeg helyett.

A **kisvállalati adó** (kiva) jelentős egyszerűsödésével és az adó kulcsának csökkenésével az adórendszer 2017-től még kedvezőbb adózási környezetet teremtett a növekedésre képes kis- és középvállalkozások számára. Tekintettel arra, hogy az adó nem kiváltja a szociális hozzájárulási adót és a társasági adót, összhangban az utóbbiakat érintő intézkedésekkel, a kiva kulcsa 2020-ban 11%-ra csökkent. Továbbá a 2020. év végétől tovább szélesedtek a jogosultsági feltételek és már 3 milliárd forint bevételig vált választhatóvá az adó nem, az adóalanyiság megszűnésének bevételi értékhatára pedig 3 milliárd forintról 6 milliárd forintra emelkedett. A fenti intézkedéseknek, valamint a kiva népszerűsítő kampányoknak köszönhetően az adónemet választó adóalanyok száma ugrásszerűen megnőtt, és 2020. év végén már meghaladta az 53 ezret.

A **személyi jövedelemadó** esetében 2020-ban megvalósult a négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezményének bevezetése.

Az **általános forgalmi adó** (áfa) esetében a hazai turizmus versenyképességének erősítése érdekében a kereskedelmi szálláshely szolgáltatás áfa szintje 2020. január 1-jétől 18%-ról 5%-ra csökkent. Kedvezményes, 5%-os áfakulcs került bevezetésre az ún. rozsdáövezetekben épülő, 150 négyzetméter hasznos alapterületet meg nem haladó lakóingatlanok értékesítésére 2020. július 22-i hatálybalépéssel. 2020. november 14-től – párhuzamosan a koronavírus-járvány terjedésének lassítása érdekében meghozott étterembezárási intézkedéssel – az elvitelre történő vagy házhoz szállítással értékesített étel- és italforgalomra vonatkozóan 5%-os áfakulcs került meghatározásra.

A koronavírus-járvány hatásainak mérséklése céljából, a kis- és középvállalkozások likviditási helyzetének javítása érdekében módosult az áfa kiutalási határidő; normál adózók esetében 30 napon belül (75 nap helyett), megbízható adózók esetén 20 napon belül (30 nap helyett) kerül kiutalásra a visszaigényelt áfa összege. Az intézkedést először a 2020. márciusi és az első negyedéves áfabevallások esetében alkalmazták. További intézkedés, hogy amennyiben az önkormányzat általános forgalmi adófizetésre kötelezett adóalany, az áfa megállapítására vonatkozó adó-megállapítási időszaka a naptári év.

Az online számlaadat-szolgáltatást elősegítendő 2020. július 1-jétől bővült a számlakibocsátási kötelezettséggel érintett ügyletek köre, a kötelezettség minden adóalany részére kiállított számlára vonatkozott, azzal, hogy a koronavírus miatti nehézségeket figyelembe véve a kiterjesztett kötelezettség tekintetében szeptember 30-ig 3 hónapos szankciómentes időszak állt rendelkezésre.

A **jövedéki adó** tekintetében 2016 szeptemberétől a benzin, a gázolaj és az üzemanyag petróleum esetében az adó mértéke a világpiaci kőolajár alakulásának függvénye. Negyedévente kerül sor az adómértékek felülvizsgálatára, amely a benzin és az üzemanyag petróleum adómértékének esetében literenként 5, míg a gázolaj adómértékének esetében literenként 10 forint változást okozhat. A 2020. július 1-jétől az üzemanyagokat érintő feltételes adómérték emelésre került sor, a harmadik negyedévtől a magasabb adómértékek voltak érvényben. A **dohány termékek** esetében a vonatkozó európai uniós adóminimumhoz történő közelítés érdekében a cigaretta és a fogyasztási dohány jövedéki adómértéke két lépcsőben, 2020 januárjától és júliusától emelkedett.

A **pénzügyi tranzakciós illeték** esetében 2020-tól a kincstári körbe tartozó ügyletek mentesülnek az illetékfizetési kötelezettség alól, valamint a postai csekkre is bevezetésre

került a tranzakciónkénti illetékmentesség húszezer forintig, továbbá a hatezer forintos illetékmaximum.

A **turizmusfejlesztési hozzájárulás** 2020. január 1-jétől kiterjesztésre került a kereskedelmi szálláshely szolgáltatásra, az áfakulcs csökkentésével párhuzamosan. Azonban a koronavírus-járvány hatásának enyhítése érdekében, 2020. március 1-jétől kezdődően nem kell megfizetni.

Az adórendszer egyszerűsítése és átláthatóságának javítása 2020-ban is a kormány fontos célja volt. Az adórendszer egyszerűsítése, az adónemek számának, valamint az adóadminisztráció csökkentése érdekében az egyéni járulékok egy járuléknembe olvadtak össze 2020. július 1-jétől, és ezzel egyidejűleg a társadalombiztosítás és a járulékszabályozás alapvető rendelkezései egységes jogszabályban kerültek újraszabályozásra. Az intézkedésnek köszönhetően a családi járulékkedvezményt 2020. július 1-jétől 18,5%-ig (azaz a társadalombiztosítási járulék erejéig) lehet érvényesíteni, ezzel 1,5 százalékponttal nőtt az érvényesíthető összeg.

A Járvány Elleni Védekezési Alap forrásainak biztosítása érdekében 2020. május 1-jétől bevezetésre került a kiskereskedelmi adó, melynek alapja a kiskereskedelmi tevékenységből származó árbevétel összege. Továbbá megtörtént a gépjárműadó áterelése a központi költségvetésbe. Ezen túlmenően a koronavírus-járvány elleni védekezéshez jelentős forrásokat biztosított 2020-ban a pénzügyi szervezetek különadójának rendszerére épülő hitelintézeti különadó is. A hitelintézetek által befizetett hozzájárulási többlet összege 2021-től kezdve öt éven át egyenlő részletekben levonható a pénzügyi szervezetek különadójának tárgyévi adókötelezettségéből.

II.

A KÖZPONTI KORMÁNYZAT 2020. ÉVI ELŐIRÁNYZATAI

A.

A KÖZPONTI KÖLTSÉGVETÉS ELŐIRÁNYZATAI

1. Bevételi előirányzatok

1.1. Vállalkozások költségvetési befizetései

Társasági adó

A társasági adóból származó 2020. évi költségvetési bevétel 406,5 milliárd forint volt, amely az előirányzattól (501,1 milliárd forint) 94,6 milliárd forinttal (18,9%-kal) maradt el.

Az előirányzat tervezettnél alacsonyabb teljesülésének hátterében több tényező együttes hatása állt. A koronavírus okozta válság miatt kedvezőtlenebb makrogazdasági mutatók és jogszabályi változások (pl. fejlesztési tartalék 50%-os korlátjának eltörlése) is hozzájárultak a társasági adóbevétel alulteljesüléséhez.

Cégautóadó

A cégautóadóból származó 2020. évi központi költségvetési bevétel 37,8 milliárd forint volt, amely az éves előirányzattól (38,2 milliárd forint) 0,4 milliárd forinttal (1,1%-kal) maradt el. Az elmaradás oka a cégautó-állomány alakulása.

Energiaellátók jövedelemadója

Energiaellátók jövedelemadójából a költségvetési törvény 74,3 milliárd forint bevételt irányzott elő. A bevétel 63,6 milliárd forint volt, amely a költségvetési előirányzathoz képest 10,7 milliárd forintos (14,4%-os) elmaradást mutat. Az elmaradás oka a koronavírus okozta válság miatti kedvezőtlenebb makrogazdasági mutatók.

Egyszerűsített vállalkozói adó

Az egyszerűsített vállalkozói adóból (eva) a 2020. évre a költségvetés nem irányzott elő bevételt, mivel az adónem 2020. évtől megszűnt. A bevétel a 2020. évben 1,7 milliárd forint volt, mely az előző évek elszámolásaihoz köthető.

Ökoadó

Az ökoadó bevételi soron 2020-ban már csak a környezetterhelési díj bevétele szerepel, 2020. évi előirányzata 4,9 milliárd forint volt, a pénzforgalmi bevétel 5,6 milliárd forint összeggel teljesült, amely az éves előirányzat 114,1%-a.

Bányajáradék

A bányászatról szóló 1993. évi XLVIII. törvény alapján a kitermelt ásványi nyersanyag és geotermikus energia után az államot részesedés, bányajáradék illeti meg. A bányajáradék összegét a kitermelt ásványi nyersanyag, illetve geotermikus energia hőmennyisége, az egyes nyersanyagokhoz és energiához tartozó fajlagos értékek, valamint a járadék százalékos mértéke határozza meg.

A 2020. évben a bányajáradék bevétel összesen 30,7 milliárd forint volt, ami a 38,0 milliárd forintos eredeti előirányzatnál 19,1%-kal alacsonyabb. A koronavírus-járvány okozta megváltozott gazdasági körülmények nagymértékben érintették a bányajáradék összegét befolyásoló tényezőket, valamint a szénhidrogén-termelés is nagymértékben csökkent a járványhelyzetet megelőző időszakhoz képest.

Játékadó

Játékadóból a központi költségvetés 2020. évi előirányzata 35,6 milliárd forint volt. A tényleges 2020. évi adóbevétel 35,0 milliárd forintot ért el, amely a költségvetési előirányzathoz képest 0,6 milliárd forintos, 1,6%-os elmaradást mutat. A bevétel elmaradásának hátterében elsősorban a sportfogadási és kaparós sorsjegybevételek visszaesése áll.

Reklámadó

A reklámadó 2019. július 1-jétől felfüggesztésre került, de a várható áthúzódó befizetések kapcsán a 2020. évi költségvetés 0,5 milliárd forint bevételt irányzott elő. Bevétel nem teljesült, az utólagos elszámolások miatt 0,3 milliárd forint visszafizetést kellett teljesítenie a költségvetésnek 2020-ban.

Egyéb befizetések

A gazdálkodó szervezetek egyéb befizetéseit az állami adóhatóság által beszedett bírságok, pótlékok tették ki. Ezen a jogcímen nettó 15,3 milliárd forint bevétele származott a költségvetésnek. Ez az eredmény 15,8 milliárd forint befizetés és 0,4 milliárd forint kiutalásából származott, mely az előirányzatnál (12,0 milliárd forint) 3,3 milliárd forinttal magasabban teljesült. A túlteljesülés hátterében a magasabb bírság és késedelmi pótlék bevételek állnak, ahol egyszeri hatások is szerepet játszottak.

Egyéb központosított bevételek

Az egyéb központosított bevételek mérleg soron az éves 444,2 milliárd forintos teljesítés 28,8 milliárd forinttal elmaradt a törvényi előirányzattól (az előirányzat 93,9%-a). Ennek háttérben elsősorban az időalapú- és elektronikus útdíjbevételek és a környezetvédelmi termékdíjkból származó bevételek koronavírus-járvánnyal kapcsolatos korlátozások miatti elmaradása állt, amit némileg ellensúlyozott a bírságbevételek várakozáson felüli alakulása.

A 2020. évben 77,1 milliárd forint termékdíj bevétel folyt be, amely 10,6%-kal kevesebb a 86,2 milliárd forintos 2020. évi törvényi előirányzatnál. Az eltérést a koronavírus-járvány miatti gazdasági visszaesés és ennek következtében a termékdíjköteles termékek iránti kereslet csökkenése okozta.

A megtett úttal arányos útdíj (UD) esetében ténylegesen 217,1 milliárd forint befizetés teljesült, amely az eredeti előirányzathoz képest 7,7%-os elmaradást jelentett a koronavírus-járvány gazdasági és kereskedelmi hatásai következtében.

Az időalapú útdíj (HD) előirányzatban 62,2 milliárd forint befizetés teljesült, ezáltal az eredeti törvényi előirányzatnál 18,2%-kal alacsonyabb szinten realizálódott a koronavírus-járvány gazdasági és kereskedelmi hatásai miatt.

Pénzügyi szervezetek különadója

A 2020. évi költségvetés ezen adónemben 65,0 milliárd forint bevételi előirányzatot tartalmazott. A 2020. évi teljesülés 66,0 milliárd forint volt, amely 1,0 milliárd forinttal (1,5%-kal) magasabb az előirányzatnál.

Az előirányzatot meghaladó teljesülésre leginkább a kedvezőbb kötelezettségi adatok, valamint a korábbi évhez képest alacsonyabb sportfelajánlások utáni kedvezmény igénybevétele hatott.

Ezen a mérleg soron jelent meg a járvány elleni intézkedésként átmenetileg bevezetett pénzügyi szektor hozzájárulásából befolyt további 54,5 milliárd forint is.

Kisadózók tételes adója

A kisadózók tételes adója (kata) címén a 2020. évi költségvetési előirányzat 192,6 milliárd forintban került megállapításra. 2020-ban katából a központi költségvetésnek 158,2 milliárd forint bevétel származott, ami 34,4 milliárd forinttal (17,9%-kal) maradt el a 2020-ra előirányzott összegtől. Az előirányzathoz viszonyított alacsonyabb teljesülést a koronavírus-járvány okozta gazdasági visszaesés, valamint a válság által legnagyobb mértékben érintett ágazatok számára nyújtott adómentesség magyarázza.

Kisvállalati adó

A kisvállalati adóból (kiva) származó 2020. évi költségvetési bevétel 83,4 milliárd forint volt, azaz a teljesülés a 87,6 milliárd forintos előirányzattól 4,2 milliárd forinttal (4,8%-kal) elmaradt. A vártnál alacsonyabb bevételek háttérben a koronavírus okozta gazdasági visszaesés miatt csökkenő adóalap, valamint a lezárások által érintett vállalkozásoknak nyújtott adókönyvitések hatása áll.

Közműadó

A 2020. évi költségvetés az adónemben 54,0 milliárd forint bevételt irányzott elő. A 2020. évi adóbevétel 52,5 milliárd forint volt. Az elmaradást nagyrészt a koronavírus okozta gazdasági visszaesés miatti adófizetési halasztás évek közötti bevételátrendeződési hatása okozta.

Kiskereskedelmi adó

A 2020. évben befolyt kiskereskedelmi adó összege 47,6 milliárd forint volt, költségvetési előirányzata nem volt. Az adónem 2020 májusától került bevezetésre a Járvány Elleni Védekezési Alap bevételeként.

Rehabilitációs hozzájárulás

A 2020. évi költségvetés a rehabilitációs hozzájárulás bevételeinek előirányzatát 113,1 milliárd forintban állapította meg. Az adónemből a költségvetésnek 2020-ban 108,2 milliárd forint bevétele származott, amely 4,4%-kal kevesebb az előirányzatnál. A tervezettnél alacsonyabb teljesülést a koronavírus járvány okozta gazdasági válság magyarázza.

1.2. Fogyasztáshoz kapcsolt adók

Általános forgalmi adó

A 2020. évben a költségvetésnek nettó 4669,0 milliárd forint pénzforgalmi áfabevétele keletkezett, amely az előirányzattól (4969,7 milliárd forint) 300,7 milliárd forinttal (6,1%-kal) maradt el. A nettó áfa egyenleg 7920,5 milliárd forint bruttó befizetés (melyből 554,0 milliárd forintot tett ki az import és a dohánytermékek számlákra teljesített befizetés) és a 3251,5 milliárd forintot kitevő kiutalások eredőjeként adódott. A bevételek növekedéséhez vezetett a koronavírushoz kapcsolódó segédeszközök állami beszerzése után keletkező importáfa kötelezettség továbbá az online számla adatszolgáltatás kiterjesztésének köszönhető fehéredési hatás. Ugyanakkor a bevételek csökkenéséhez hozzájárult a kiutalások növekedésén keresztül, a kis- és középvállalkozások (kkv) számára lerövidített kiutalási határidő és az önkormányzatok éves bevallókká válása, valamint a fogyasztási volumen vártnál kedvezőtlenebb alakulása is, mely a koronavírus-járvánnyal összefüggésben következett be.

A költségvetés áfabevételei három számlán jelennek meg. A Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) által vezetett önadózói „Általános forgalmi adó” számla 4116,7 milliárd forint egyenleggel zárt 2020-ban (beszedett és kiutalt áfa egyenlege). A NAV által nyilvántartott kivetéses „Importtermék általános forgalmi adó” számlája (mely az importon belül a kivetéses kör utáni befizetéseket tartalmazza) 377,2 milliárd forintos, míg a szintén kivetéses „Dohánygyártmány áfa” számla 175,1 milliárd forintos egyenleget mutatott.

A költségvetés nettó pénzforgalmi áfabevétele a bázisévhez képest 136,7 milliárd forint (3,0%-os) növekedést mutat. A nettó bevételek növekménye a bruttó befizetések 234,4 milliárd forintos (3,0%-os) és a kiutalások 97,7 milliárd forintos (3,1%-os) növekedésének egyenlegeként adódott. Az áfabevételeken belül az import és dohány áfa befizetés 98,5 milliárd forinttal (21,6%-kal) nőtt, mely az import áfabevétel 78,3 milliárd forintos (26,0%-os), illetve a dohánytermékek után beszedett áfabevétel 20,3 milliárd forintos (13,1%-os) emelkedéséből adódott.

A 2020. évre vonatkozóan beadott áfabevallások szerint a belföldi értékesítések adóalapja 0,1%-kal, a beszerzések adóalapja 0,3%-kal mérsékeltebb a bázisidőszaki értéknél. A befizetendő adó 1,4%-kal, míg a visszaigényelhető adó 0,6%-kal nőtt.

Jövedéki adó

Jövedéki adó címén 2020-ban a költségvetésnek 1196,0 milliárd forint pénzforgalmi bevétele származott, mely az éves előirányzattól (1226,4 milliárd forint) 30,4 milliárd forinttal (2,5%-kal) maradt el.

A bevételek legnagyobb hányadát – közel 57,5%-át – továbbra is az üzemanyagok utáni befizetések tették ki, ezen túlmenően a bevételek 33,5%-a a dohánytermékek után, 7,5%-a a szeszesitalok és egyéb termékek után, 1,5%-a pedig a villamos energia, földgáz, szén energiatermékek után folyt be. Ez a bázisévhez képest 2,3 százalékpontos átrendeződést jelent a dohánytermékek felé az üzemanyagok, valamint a szeszesitalok és egyéb termékek irányából. A jövedéki adóbevétel az előző év értékénél (1176,4 milliárd forint) 19,7 milliárd forinttal (1,7%-kal) volt magasabb, mely a forgalomváltozások, a dohánytermékek adómérték-változásának és egyéb piaci trendek együttes hatásának volt betudható.

A főbb termékcsoportok utáni pénzforgalmi bevételek az alábbiak szerint alakultak:

- Az **üzemanyagok** esetében az adóbevétel 687,9 milliárd forintot tett ki, mely 10,4 milliárd forinttal (1,5%-kal) alacsonyabb az előző évi értéknél (698,4 milliárd forint). A csökkenés a befizetések 11,7 milliárd forintos (1,6%-os) csökkenésének és a kiutalások 1,2 milliárd forintos (3,1%-os) csökkenésének együttes hatásaként adódott. A bevételek 33,0%-át a benzin, 66,8%-át a gázolaj utáni befizetések adták, mely a bázisévhez képest 1,1 százalékpontos átrendeződést jelent a benzintől és egyéb üzemanyagoktól a gázolaj javára. A bázisévben és a tárgyév első két negyedévében az alacsonyabb, míg 2020. július 1-jétől a magasabb adómértékek voltak érvényben. A befizetések csökkenése a gázolaj és a benzin forgalom csökkenésének köszönhető. A mezőgazdasági visszatérítések esetén 0,2 milliárd forinttal, a közlekedéshez köthető visszatérítések esetén 0,9 milliárd forinttal csökkent, míg kereskedelmi gázolaj jogcímen 0,4 milliárd forinttal nőtt a visszatérített jövedéki adó összege a bázishoz képest. Az előző évhez viszonyítva a 2020. évben a gázolaj szabadforgalma 4,9%-kal, a benziné 6,9%-kal csökkent. A 2020. évben a benzin esetében az üzemanyagár a bázisévi szinttől átlagosan 6,4%-kal, míg a gázolaj esetén az üzemanyagár a bázis évi szinttől átlagosan 7,4%-kal maradt el.
- A **szeszesitalok és egyéb termékek** jövedéki adóbevétele 90,2 milliárd forintot tett ki, amely 4,1 milliárd forinttal (4,4%-kal) alacsonyabb a bázisnál (94,3 milliárd forint). Ez a forgalom alacsonyabb alakulásának tudható be, aminek háttérében részben a népegészségügyi termékadót érintő 2019-től életbe lépő változásokhoz köthető készletezési hatás áll, mely a 2019. januári bevételeket jelentősen növelte.
- A **dohánytermékek** jövedéki adóbevétele 400,2 milliárd forint volt, amely az előző évi értékhez (365,1 milliárd forint) képest 35,1 milliárd forinttal (9,6%-kal) magasabb. A bevételek alakulását a cigaretta és a fogyasztási dohány adómértékének több lépcsőben történt emelése, valamint a szabadforgalom bázis évhez mért alakulása befolyásolta. A 2020. évben a szabadforgalomba helyezések volumene a cigaretta esetén 0,2%-kal, a fogyasztási dohány esetén pedig 1,8%-kal nőtt.
- A **villamos energia, földgáz, szén energiatermékek** jövedéki adójából 17,4 milliárd forint bevétele származott a költségvetésnek, amely az előző évi energiaadóból származó bevételnél 0,6 milliárd forinttal alacsonyabb. A nettó bevétel 26,3 milliárd forint befizetés és 8,9 milliárd forintot kitevő visszaütés eredőjeként adódott.

Regisztrációs adó

A 2020. évben regisztrációs adó címén nettó 19,5 milliárd forint pénzforgalmi bevétele származott a költségvetésnek. A nettó adóbevétel az éves előirányzattól (26,6 milliárd forint) 7,1 milliárd forinttal (26,6%-kal) maradt el. A vártnál alacsonyabb teljesülés háttérében a

tervezési bázisév bevételeinek elmaradása, valamint a koronavírus-járvány következtében bevezetett korlátozások miatti jelentősen visszaeső gépjármű-behozatal áll.

Távközlési adó

A 2020. évben távközlési adó címén 56,7 milliárd forint bevétele származott a költségvetésnek, mely az éves előirányzatot (54,0 milliárd forint) 2,7 milliárd forinttal (5,0%-kal) haladta meg. A bázisévhez viszonyítva a költségvetés bevétele mintegy 3,2 milliárd forinttal (5,9%-kal) nőtt.

Pénzügyi tranzakciós illeték

A 2020. évben 217,8 milliárd forint pénzügyi tranzakciós illeték folyt be a költségvetésbe. A bevétel a költségvetési előirányzattól (226,3 milliárd forint) 8,5 milliárd forinttal (3,8%-kal) maradt el. Az előirányzat vártnál alacsonyabb teljesülésének oka a piaci szektor alacsonyabb kötelezettsége (a Magyar Államkincstár kötelezettsége kis mértékben magasabban teljesült). A 2020. évi bevétel a 2019. évi bevételhez (243,4 milliárd forint) viszonyítva 25,6 milliárd forintos (10,5%-os) csökkenést mutat. A bázisévhez mért alacsonyabb teljesülés háttérében elsősorban a kincstári körbe tartozó ügyfelek illetékfizetési kötelezettség alóli mentesülése áll. A költségvetés bevételeinek 2,0%-a a Magyar Államkincstárhoz, míg 98,0%-a az adófizetésre kötelezett piaci szereplőkhöz köthető.

Biztosítási adó

Biztosítási adóból a központi költségvetésnek 2020-ban 98,5 milliárd forint bevétele származott. Az adóbevétel a 2020. évi előirányzatot (98,0 milliárd forint) 0,5 milliárd forinttal (0,6%-kal) haladta meg. A bázisévhez viszonyítva a költségvetés bevétele 16,1 milliárd forinttal (19,5%-kal) emelkedett, melynek oka, hogy a baleseti adó összevonásra került a biztosítási adóval.

Turizmusfejlesztési hozzájárulás

A központi költségvetésnek 2020-ban turizmusfejlesztési hozzájárulásból 9,9 milliárd forint bevétele származott, mely az előirányzattól (35,9 milliárd forint) 26,0 milliárd forinttal maradt el. Az alacsonyabb teljesülés oka, hogy a koronavírus-járvány hatásának enyhítése érdekében a hozzájárulást 2020. március 1-jétől kezdődően nem kellett megfizetni.

1.3. A lakosság költségvetési befizetései

Személyi jövedelemadó

A 2020. évre vonatkozó költségvetés előirányzatként 2608,9 milliárd forint személyi jövedelemadó bevételt tartalmazott. A személyi jövedelemadóból ténylegesen befolyt költségvetési bevétel 2527,7 milliárd forint volt, mely 2686,7 milliárd forint bruttó befizetés és 158,9 milliárd forint kiutalás egyenlegeként adódott. A 2020. évi teljesítés az előirányzathoz képest 81,2 milliárd forint (3,1%) elmaradást mutat. Az előirányzattól alacsonyabb adóbevétel az alábbi tényezők eredőjeként adódott: a koronavírus-járvány miatti kedvezőtlenebb foglalkoztatási- és bérdinamika, valamint az elkülönülten adózó jövedelmek, illetőleg a bázisévi bevétel vártnál magasabb teljesülése. A 2020. évben realizált személyi jövedelemadó-bevétel 103,1 milliárd forinttal, 4,3%-kal volt több a 2019. évi bevételnél. 2020-ban a családok családi adó- és járulékkedvezmény, első házások kedvezménye, valamint négygyermekes anyák személyi jövedelemadó-mentessége címén összesen 357,6 milliárd forint adókedvezményt vettek igénybe.

Adóbefizetések

A 2020. évben a költségvetésnek egyéb lakossági adóbefizetésekből 6,8 milliárd forint bevétele származott, mely az éves előirányzattól (8,8 milliárd forint) 2,0 milliárd forinttal maradt el. A fenti összegből közel 6,5 milliárd forintot tett ki a bérfőzési szeszadó, - a lakossági vámbefizetések, a szabálysértési bírságok összege, illetve a „NAV értékesítési bevételi számlára” érkezett összeg 0,3 milliárd forint volt. Az elmaradást a tervezési bázis vártnál alacsonyabb teljesülése és a vártnál kisebb mennyiségű gyümölcs párlat készítés indokolja.

Illetékbecfizetések

Az illetékbecfizetésekből a központi költségvetésnek 2020-ban 207,2 milliárd forint bevétele származott, amely a költségvetési előirányzathoz (229,5 milliárd forint) viszonyítva 22,3 milliárd forintos (9,7%-os) elmaradást mutat. Ez nagyrészt a visszerhes ingatlanátruházási és gépjárműilletékből, kisebb részt pedig az öröklési, ajándékozási és eljárási illetékből származó bevételek alacsonyabb teljesüléséhez köthető. Az illetékbevételek a bázisévhez képest 8,4 milliárd forinttal (3,9%-kal) csökkentek. 2020-ban valamennyi illetéknev visszaesett 2019-hez viszonyítva. A bevételek alakulását 2020-ban a koronavírus-járvány negatív gazdasági hatása is befolyásolta.

Gépjárműadó

Gépjárműadóból a 2020. évre eredetileg 51,5 milliárd forintot irányzott elő a központi költségvetés. A tényleges teljesítés 85,3 milliárd forint volt. Az eltérést az okozta, hogy az év közben meghozott járványügyi intézkedések nyomán a gépjárműadónak eredendően a helyi önkormányzatokat megillető része átirányításra került a központi költségvetésbe.

Háztartási alkalmazott utáni regisztrációs díj

Az adónemet illetően a költségvetési törvény külön előirányzatot nem tartalmazott. A 2020. évi bevétel 20,4 millió forint volt.

1.4. A költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei

A fejezetek – központi költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok együtt – 2020. évben 2798,3 milliárd forint nem költségvetési támogatásként kezelt bevételt értek el, mely összeg 547,2 milliárd forinttal (24,3%-kal) magasabb az előző évben realizált 2251,1 milliárd forint saját bevételnél. A költségvetési szervek bevételei 351,9 milliárd forinttal, a fejezeti kezelésű előirányzatok bevételei 195,3 milliárd forinttal növekedtek az előző évhez képest.

Az 1430,4 milliárd forint összegű eredeti bevételi előirányzathoz képest a tényadatok 1367,9 milliárd forintos (95,6%-os) növekedést mutatnak.

Az eredeti előirányzathoz képesti növekedés a működési (761,4 milliárd forint) és felhalmozási célú (474,2 milliárd forint) támogatások államháztartáson belüli előirányzaton, továbbá a működési (47,6 milliárd forint) és felhalmozási (57,5 milliárd forint) célú átvett pénzeszközök előirányzaton, valamint az egyéb (közhatalmi, működési, felhalmozási) bevételek (27,2 milliárd forint) előirányzaton jelentkezett.

1.5. Bevételek az államháztartás alrendszeréből

A központi költségvetési szervektől származó befizetések

A központi költségvetési szervektől származó befizetések 2020-ban összesen 34,4 milliárd forint összeget tettek ki. Ebből az egyes intézmények részére – a költségvetési törvényben –

előírt befizetési kötelezettségek teljesítése 26,0 milliárd forint, az uniós fejezeti kezelésű előirányzatok elszámolási szabályváltozása miatti befizetés 8,3 milliárd forint, az egyéb befizetések jogcímen 0,1 milliárd forint realizálódott.

Központi Maradványelszámolási Alapba történő befizetések

A címrendi kiegészítésről, valamint a Központi Maradványelszámolási Alapból, a rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalékból történő és fejezetek közötti előirányzat-átcsoportosításról szóló 1019/2020. (II. 6.) Korm. határozat 1. pontja alapján, a Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény 1. mellékletének XLII. A költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai fejezete kiegészítésre került a 43. Központi Maradványelszámolási Alap (KMA) címmel.

Az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet (Ávr.) 150. § (4) bekezdése alapján az államháztartás központi alrendszerébe tartozó költségvetési szerv és a fejezeti kezelésű előirányzat kötelezettségvállalással nem terhelt költségvetési maradványát, valamint az Ávr. 152. § (2) bekezdése alapján a meghiusult kötelezettségvállalás miatt kötelezettségvállalással nem terhelt költségvetési maradványt a KMA előirányzat javára be kell fizetni.

Fenti rendelkezésekre tekintettel a központi költségvetési szerveknél és a fejezeti kezelésű előirányzatoknál keletkezett 2019. évi költségvetési maradványok befizetéséből a KMA javára a 2020. évben befolyt költségvetési maradvány összege összesen 339,1 milliárd forint volt, amelyből a kötelezettségvállalással nem terhelt maradványok összege 298,9 milliárd forint, a kötelezettségvállalással terhelt, azonban meghiusulás miatt kötelezettségvállalással nem terheltté vált maradványok összege 40,2 milliárd forintot tett ki.

Helyi önkormányzatok befizetése

A helyi önkormányzatoktól a 2020. évben összesen 67,8 milliárd forint befizetés érkezett, ami alapvetően az alábbi forrásokból származott:

- A szolidaritási hozzájárulás eredeti előirányzata 43,0 milliárd forint volt. Az önkormányzatok az év közben módosított költségvetési törvény szerint figyelembe vett, egy lakosra jutó adóerő-képessége alapján számított szolidaritási hozzájárulás megfizetett összege 2020-ban 58,1 milliárd forintra teljesült. Ez 35,1%-kal haladja meg az előirányzatot.
- A tárgyévet megelőző évi önkormányzati elszámolások alapján, a kincstári felülvizsgálat, illetve az Állami Számvevőszék ellenőrzései során megállapított, jogtalanul igénybe vett és a tárgyévben a központi költségvetésbe visszafizetett hozzájárulások és támogatások összegeiből 9,3 milliárd forint, valamint ezek igénybevételi, kiegészítő és késedelmi kamatából 0,3 milliárd forint folyt be a központi költségvetésbe.

Elkülönített állami pénzalapok befizetése

Az alapok közül a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap (NKFI Alap) 21,2 milliárd forintos befizetést teljesített a tudás-intenzív, nagy hozzáadott értéket teremtő és nemzetgazdasági növekedést ösztönző kutatásfejlesztési tevékenységek finanszírozásának elősegítése érdekében. Továbbá a Nemzeti Foglalkoztatási Alap (NFA) 17,8 milliárd forintot fizetett be a központi költségvetésbe az állami fenntartású szakképző iskolák működési költségeihez és a foglalkoztatást helyettesítő támogatásban részesülők ellátásához. Az előirányzat 25%-a teljesült, tekintve, hogy Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény módosításáról szóló 2020. évi LX. törvény az NFA költségvetési befizetési kötelezettségét 2020. június 18-tól hatályon kívül helyezte.

1.6. Állami vagyonnal kapcsolatos befizetések

Az állami vagyonnal kapcsolatos tételek alapvetően

- az állami vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény (Vtv.),
- a Magyar Fejlesztési Bank Részvénytársaságról szóló 2001. évi XX. törvény (MFB tv.),
- a Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény (Nfatv.),
- az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelméről szóló 2005. évi XV. törvény és az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában történő részvételtől szóló 2012. évi CCXVII. törvény

hatálya alá tartozó vagyonnal való gazdálkodásból eredő bevételeket foglalják magukban. Ugyancsak e bevételek között szerepelnek egyes koncessziós szerződésekből származó befizetések.

Az államháztartásról szóló törvény 2020. évben hatályos rendelkezései szerint az állami vagyonnal összefüggő bevételek egy része megjelenik a központi költségvetés mérlegében, más részük (így különösen a kölcsön-visszatérülések) finanszírozási bevételnek minősülnek, amelyek nem érintik a központi alrendszer egyenlegét.

Az állami vagyonnal kapcsolatos befizetések tekintetében a 2020. évi központi költségvetés eredetileg 162,5 milliárd forintot tartalmazott, amelynek nagyságrendjét döntően az üvegházhatású gázok kibocsátási egységek értékesítéséből származó és Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (MNV Zrt.) portfóliójába tartozó ingatlanokkal és ingóságokkal kapcsolatos bevételek határozták meg.

A tényleges bevételek jelentős túlteljesüléssel 293,6 milliárd forintot tettek ki, a 131,1 milliárd forintos többlet nagyobb része a frekvenciahasználati jog értékesítéséből származó befizetésből származott, kisebb részét az ingatlanok eladásának és az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeihez kapcsolódó kvótaár túlteljesülése eredményezte.

Az **ingatlanokkal és ingóságokkal kapcsolatos bevételek** összességében 40,4 milliárd forintos összegben teljesültek, ennek legjelentősebb része a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. (MNV Zrt.) portfóliójába tartozó ingatlanok eladásából származott, a tervezett 17,5 milliárd forint 18,0 milliárd forinttal teljesült túl, 35,5 milliárd forint bevétel keletkezett az MNV Zrt. kapcsán.

Az MNV Zrt. a rábízott vagyonában nyilvántartott, állami feladatok ellátásához, költségvetési szervek elhelyezéséhez nem szükséges ingatlanokat az állami vagyonnal való gazdálkodásra vonatkozó jogszabályok alapján értékesíti. A 2020. évben az MNV Zrt. tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó vagyonelemek értékesítése főszabályként elektronikus árverés útján történt.

Az elmúlt évhez hasonlóan tovább folytatódott az a tendencia, hogy az MNV Zrt. felé egyre nagyobb számban érkeztek megkeresések az állami tulajdonban álló ingatlanok megvásárlására. A megkeresések és az egyes árveréseken megtett licitek száma azt jelzi, hogy az érdeklődés elsősorban a frekventált helyeken, jellemzően Budapesten, megyeszékhelyeken található lakóingatlanok (kisebb számban irodaingatlanok), illetve a Balaton mentén fekvő ingatlanokkal kapcsolatban érkezett.

A bevételek alakulását befolyásoló tényezőként szükséges megemlíteni, hogy a Magyarországot is sújtó koronavírus járvány miatt a kormány fizetési moratóriumot vezetett

be a Nemzeti Eszközkezelő Programban részt vevő természetes személyek vételár-részlet-fizetési és bérleti díj-fizetési kötelezettségére 2020. december 31-ig.

A Nemzeti Földalap 15,9 milliárd forintos bevételi előirányzata 4,7 milliárd forintos összeggel, az előirányzat 29,6%-án teljesült. A bevételek 94,2%-a a termőföldek értékesítéséből és a haszonbérleti díjakból származott, míg 5,8%-a vagyongazdálkodási díjakból és az egyéb bevételekből tevődött össze.

Az értékesítési bevételek (1,1 milliárd forint) jelentősen elmaradtak a tervezett összegtől (8,7%-os teljesülés), ami elsősorban a szerződésektől történő elállásokra, a szerződő felek változására, illetve a peres eljárások lezárásának időigényére vezethető vissza. Az összeg teljes egészében a termőföldek eladásából eredt.

A haszonbérleti díjak bevételi összege (3,3 milliárd forint) 19,9%-kal meghaladta a tervezettet, tekintve, hogy a „Földet a gazdáknak” program végrehajtása során az értékesítési ügyletek lezárásáig fennállt a korábbi hasznosítási jogviszonyok díjfizetési kötelezettsége, és a korábbi évek díjköveteléseinek behajtása eredményesebben zajlott.

A **társaságokkal kapcsolatos bevételek** előirányzat 30,4 milliárd forintos szinten, a vártnál alacsonyabb összegben teljesült. Az elmaradás jelentős része az osztalékbevételekkel összefüggésben keletkezett, mivel a MOL Nyrt.-től érkező, tervezett 10,5 milliárd forintos bevétel nem valósult meg. Az osztalékok meghatározó nagyságrendje az alábbi társaságoktól érkezett:

- Szerencsejáték Zrt.: 14,0 milliárd forint,
- MVM Zrt. 7,5 milliárd forint,
- Richter Nyrt.: 1,8 milliárd forint.

A fenti két kategória egyikébe sem sorolt **egyéb bevételek** esetében a túlteljesülést (128,5 milliárd forint) a frekvenciahasználati jogosultság értékesítése okozta. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság az 5G-s frekvenciák árverésén három nagy szolgáltató részére biztosított három frekvenciasávban tizenöt évre szóló használati jogosultságot. A megszerzett frekvenciák használati jogosultságai egységesen 2035-ben járnak le. A jogosultságok időtartama egyszer – változatlan feltételekkel, a frekvenciahasználati jogosultságért újabb egyszeri díj megfizetése nélkül – további öt évvel meghosszabbítható.

Az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek kereskedelméről szóló 2005. évi XV. törvény és az üvegházhatású gázok közösségi kereskedelmi rendszerében és az erőfeszítés-megosztási határozat végrehajtásában történő részvételről szóló 2012. évi CCXVII. törvény által létrehozott kibocsátási egységek értékesítéséből származó bevétel a 2020. évben 79,6 milliárd forint volt, amely kis mértékben meghaladta a tervezett 77,4 milliárd forint bevételt.

A 2020. évben mintegy 48,2 milliárd forint összegű finanszírozási jellegű bevételt számolt el az állami vagyongazdálkodás keretében az MNV Zrt. E bevétel tulajdonosi kölcsön visszatérülésekből származott, a legnagyobb összegű törlesztés 45,9 milliárd forint volt.

1.7. Kamatbevételek

2020-ban a kamatbevételek kedvezőbben alakultak a tervezettnél, az adósságszolgálati bevételek 247,2 milliárd forintos teljesülése 214,8 milliárd forinttal haladja meg a 32,4 milliárd forintos költségvetési előirányzatot. A túlteljesítés a forintkamat-bevételek 212,6 milliárd forinttal magasabb összegének és a deviza kamatbevételek 2,1 milliárd forinttal magasabb összegének az eredménye.

A forintkamat-bevételek mintegy 245 milliárd forintot értek el 2020-ban. A 212,7 milliárd forintos előirányzat-túlteljesülés alapvetően a hiányt finanszírozó és adósságmegújító államkötvények kamatszámolásai bevételi előirányzatnál következett be. Az államkötvények többszöri aukciós értékesítése során keletkező kamatbevétel 209,2 milliárd forinttal haladta meg az előirányzatot. Ez a tervekhez képest megemelt összegű államkötvény-értékesítésnek és csereaukcióknak, valamint a tervezettnél kedvezőbb piaci hozamoknak volt köszönhető. A lakossági kötvényértékesítés felhalmozott kamatbevétele mintegy 2,6 milliárd forinttal maradt el a tervezettől, a Magyar Állampapír Plusznak a többi lakossági állampapírhoz képest eltérő kamatperiódusából és kibocsátási módjából fakadóan. Emelte a bruttó értékesítést és így a kamatbevételeket a tervezett volument lényegesen meghaladó piaci kötvénycsere program, amelynek keretében 781,1 milliárd forint összegben valósult meg rövid futamidejű kötvények hosszabb futamidejű kötvényre történő cseréje. E tranzakcióval csökkenthető az elkövetkező évek adósságlejáratára és növelhető a finanszírozás biztonsága. E műveletek lejáratosi oldala a kamatkiadást, a kibocsátási oldala a kamatkiadást és a kamatbevételt is növelte, amelyek együttes hatása összességében a nettó kamatkiadás kismértékű emelkedését jelentette 2020-ban.

A forint kamatbevételek között kerül kimutatásra a Kincstári Egységes Számla (KESZ) után a Magyar Nemzeti Bank (MNB) által fizetett kamat, amely a HUFONIA index mértékével megegyező kamatot jelent. Ezen a jogcímen 6,2 milliárd forint kamatbevétel keletkezett, amely a korábbi évek nullához közeli negatív kamatához képest növekedést jelent.

A devizában jelentkező kamatbevételek összege az előirányzathoz képest magasabb lett. Eredetileg 0,1 milliárd forint összegű kamatbevétel került megtervezésre, ehhez képest azonban 2,2 milliárd forint kamatbevétel keletkezett.

A PÉMÁP (Prémium Euró Magyar Állampapír) értékesítéskor keletkező felhalmozott kamatbevétel összege 0,15 milliárd forint volt, ami a tervezett összeget kismértékben haladta meg a nem tervezett visszaváltások során elszámolt árfolyamnyereség következtében.

A tervezettet meghaladó devizabetét állomány mellett, a tervezés során figyelembe vett euro-piaci kamatszintek az év során a várt mértéken alul alakultak. Az egyéb devizaműveletek kamatszámolásainak bevételei és a mark-to-market (MtM) betétműveletek utáni kamatok bevételei 1,0 milliárd forintot tettek ki. Az Európai Uniótól a koronavírus-válság hatásainak enyhítésére biztosított SURE hitellehívás során elszámolt árfolyamnyereség 1,1 milliárd forint bevételt jelentett.

1.8. Egyéb bevételek

Az egyéb bevételek 2020. évi 48,8 milliárd forintos teljesítése több mint négyszerese volt a törvényi előirányzatnak (az előirányzat 414,0%-a). Ezen belül jelentős tételt képviselt a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV. 26.) Korm. rendelet alapján egyes költségvetési szervek (pl. Pénzügyminisztérium) által a Gazdaságvédelmi Alap javára befizetett összesen 27,2 milliárd forint, a jogtalanul igénybevetett lakástámogatások behajtásából, visszafizetéséből eredő összesen 8,9 milliárd forint, valamint a kezesség-visszatérülés címén befolyt 3,3 milliárd forint.

1.9. Uniós programok bevételei

Az uniós programok többségében a támogatás uniós részét a központi költségvetés megelőlegezi, az csak a kifizetést követően az Európai Bizottsággal (Bizottság) való elszámolás és térítés után lesz visszafizetve központi költségvetésbe.

Az uniós szakmai fejezeti kezelésű előirányzatokhoz kapcsolódó bevételek kisebbik része – 105,9 milliárd forint – származott támogatotti visszafizetésekéből és egyéb technikai pénzügymozgásokból, míg döntő hányada – 1681,1 milliárd forint – az uniótól. Míg az előbbi bevétel az adott fejezeti kezelésű előirányzatra, addig az utóbbi a XLII. A költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai fejezet meghatározott előirányzatára folyt be.

2020-ban az európai uniós forrásból származó bevételek 430,0 milliárd forinttal haladták meg az előző évit és 199,1 milliárd forinttal a tárgyévi tervezettet. A jelentős túlteljesítés oka a Bizottság koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásait ellensúlyozni igyekvő kezdeményezéseiben keresendő. A 2020-as pénzügyi évben, a kohéziós programoknál a tagállamoknak lehetőségük volt az uniós elszámolások benyújtásakor a szokásos 85%-os társfinanszírozás helyett 100%-ot lehívni a Bizottságtól. További engedmény volt, hogy a tagállamok a szokásostól eltérő, de a koronavírus-járvány negatív hatásait ellentételező támogatási jogcímeket hirdessenek meg, így segítve a gazdaságot és gyorsítva meg az uniós forrásfelhasználást.

Nagyban befolyásolta a kifizetések és a bevételek összegének alakulását a forint erőteljes gyengülése is, mely összességében több tízmilliárd forinttal emelte meg az egyes operatív programok felhasználható keretét.

A bevételek elsődlegesen az időközi elszámolások bizottsági térítéseiből, továbbá egyes programok esetében a befolyó éves előlegekből tevődnek össze.

A kohéziós, halászati és agrártámogatások Bizottsági forráslehívásainak összege 2014-2020 között összesen 15 632,4 millió euró volt (a teljes uniós forráskeret 62,3%-a), amely tartalmazta mind az előlegeket, mind az időközi kifizetéseket. A Belügyi Alapok esetében a forráslehívások összege 61,2 millió euró, mértéke 53,4% volt.

A fennmaradó források lehívására 2023 végéig van lehetőség, kivéve a Belügyi Alapokat, ahol is 2022. december 31-e a végső határidő.

A kohéziós operatív programok bevételeit főszabály szerint a Bizottság által a tárgyévben átutalt összegek adják. A kohéziós operatív programok 2020-ra tervezett összes bevétele 1271,8 milliárd forint volt, amely 1423,6 milliárd forint összegben teljesült. A tervezettnél magasabb bevétel háttérében a fentebb ismertetett okok állnak, amelyek ezen programok esetében mintegy 151,8 milliárd forintnyi többletbevételt eredményeztek, melyből 144,1 milliárd forintot jelentett a 100%-os társfinanszírozás hatása. Fontos megjegyezni, hogy a projektek előrehaladását jelentősen lassítják a korlátozott építőipari kapacitások és a részben ebből adódó áremelkedések, amik gátolják az előlegekkel való elszámolást és a Bizottsági lehívásokat is.

A Vidékfejlesztési Program (VP) a 2020. évben tervezett bevétele 134,4 milliárd forint volt, amely 54,9 milliárd forinttal lett több, így a tényleges bevétel 189,3 milliárd forint lett. Ennek oka részben a korábban vázolt folyamatok, valamint a beruházási támogatások, LEADER programok fokozottabb ütemű megvalósítása és az ehhez kapcsolódó bizottsági lehívások magasabb összege. Az agrártámogatások esetében nem volt lehetőség emelt összegű uniós társfinanszírozás elszámolására.

A Magyar Halgazdálkodási OP (MAHOP) 2020. évre tervezett bevétele 1,3 milliárd forint volt, amely jelentősen (2,7-szeresen) túlteljesült, a tényleges bevétel 3,6 milliárd forint volt. A jelentős eltérés oka, hogy a 2019. évi nagy összegű kifizetések Bizottsági térítése csak 2020-ban érkezett meg és folyt be az államkasszába. A MAHOP kifizetések továbbra is a vártnál lassabban haladnak, így a bevételek is lassabban érkeznek, ugyanakkor forrásvesztéssel nem kell számolni.

Az **Európai Területi Együttműködés** (ETE) célkitűzés fő célja, hogy elősegítse az Európai Unió erőteljesebb integrációját, harmonikus és kiegyensúlyozott fejlődését. A 2014-2020-as időszaki ETE támogatások esetében az uniós források nem jelennek meg a költségvetésben, ugyanakkor az uniós támogatási rész kérelemre, visszatérítendő támogatás formájában megelőlegezhető. Az előirányzatban a megelőlegezett, majd visszafizetett támogatások jelennek meg bevételként. A tervezett bevétel 13,5 milliárd forint volt, míg a ténylegesen befolyt összeg 10,0 milliárd forint lett.

Az egyéb uniós támogatások közé többféle terület támogatási jogcímei tartoznak. Az előirányzatok együttes uniós bevétele 64,6 milliárd forint lett, mely elmaradt a tervezett 74,5 milliárd forinttól. Az elmaradás oka, hogy EGT/Norvég Alap nem indult el 2020-ban.

Az egyéb uniós kategóriába tartozik, az összegénél fogva legjelentősebb program, az *Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz (CEF)*, melynek célja a transzeurópai hálózatokon a közlekedési, energetikai és távközlési beruházások finanszírozása. Az 59,5 milliárd forintnyi bevétel csak kismértékben tér el az előirányzott 62,3 milliárd forinttól. Az elmaradás oka, hogy kettő darab, 2020. évben záródó projekt záró egyenlegének Bizottsági utalása már csak a 2021. év elején érkezett meg.

Szintén e csoportba tartoznak a *Belügyi Alapok*. A Belügyi Alapok magában foglalja a Belső Biztonsági Alapot (BBA) és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapot (MMIA). A Belső Biztonsági Alap a 2014-2020-as költségvetési ciklusban létrehozott új, komplex, átfogó instrumentum, amely lefedi a külső határok őrizetét és ehhez kapcsolódóan az uniós vízumpolitikát, a bűncselekmények és a terrorizmus megelőzését. Az Alapot két pénzügyi eszköz alkotja: rendőrségi együttműködés; külső határok és vízumügy.

A Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap célja, hogy hozzájáruljon a migrációs áramlások hatékony kezeléséhez, valamint javítsa az EU közös bevándorlási és menekültügyi politikájának megvalósítását és fejlesztését. Fellépjen az illegális migráció ellen különösen az önkéntes visszatérés biztosításával, valamint a támogatott önkéntes hazatérési és reintegrációs programokban való részvétellel és a hatósági kísérettel történő kitoloncolások végrehajtásának fejlesztésével.

1.10. Egyéb uniós bevételek

Az Egyéb uniós bevételek cím két tételből tevődött össze.

Ezen a jogcímen található az Európai Unió költségvetési bevételeit képező, Magyarországon beszedett ún. tradicionális saját források (vámok) azon része, amely a beszedési költségek fedezeteként a hazai költségvetést illeti (az Európai Unió saját forrásainak rendszeréről szóló 2014/335/EU Euratom tanácsi határozat szerint a teljes bevétel 20%-a), valamint az uniós támogatások utólagos megtérülése.

Vámbeszedési költség megtérítése alcímen a központi költségvetésnek a 2020. évben 15,9 milliárd forint nemzeti vámbevétele keletkezett. A 2020. évi költségvetés ezen a címen 17,1 milliárd forintos előirányzatot tartalmazott, amelytől a tényleges bevétel mintegy 1,2 milliárd forinttal (7,2%-kal) elmaradt. Az elmaradás oka, hogy az importforgalom alacsonyabban teljesült a tervezéskor várttól.

Az uniós támogatások utólagos megtérülése alcímen 1,9 milliárd forint bevétel keletkezett, az előirányzatnak tervezett bevétele nem volt. Ezen az előirányzatban kerülnek kimutatásra többek között az uniós programok, illetve projektek záró elszámolásából a Bizottság által visszatartott összegek megtérülései, továbbá az uniós programok elszámolhatósági időszakának lezárultát követően megérkező időközi elszámolások összegei is.

A 2020. évhez kapcsolódóan nem volt ilyen tétel, a keletkezett bevétel egyéb technikai jellegű, nem az uniótól érkező bevétel.

2. Kiadási előirányzatok

2.1. Egyedi és normatív támogatások

Az egyedi és normatív támogatások összege a 2020. évben összesen 663,4 milliárd forintot tett ki, amely jelentős mértékben meghaladta a törvényi előirányzatot. A kifizetések meghatározó tételeit a személyszállítási közszolgáltatások, valamint a vasúti pályahálózatok működtetésének költségtérítése képezte, amely támogatások célja az érintett társaságok közszolgáltatási tevékenységei bevételekkel nem fedezett, indokolt költségeinek megtérítése volt.

A helyközi személyszállítási közszolgáltatásokkal összefüggő költségtérítések kiadási előirányzatain 446,1 milliárd forint teljesítés történt, amely 183,1 milliárd forinttal haladta meg a 263,0 milliárd forintos törvényi előirányzatot. Ebből a MÁV-START Zrt. 237,7 milliárd forinttal, a GySEV Zrt. 15,8 milliárd forinttal, az autóbuszos személyszállítási tevékenységet végző társaságok pedig 192,6 milliárd forinttal részesültek. A növekedésből 22,2 milliárd forint indoka az egyes évek előirányzatai és azok tényleges felhasználása tekintetében végrehajtott technikai átrendezés.

A vasúti személyszállítás korábbi költségtérítéseinek elszámolása 0,5 milliárd forintos eredeti előirányzata 19,9 milliárd forinttal magasabb összegben, 20,4 milliárd forinton teljesült, melyből a MÁV-START Zrt. 17,9 milliárd forintban, a GySEV Zrt. pedig 2,5 milliárd forintban részesült.

A vasúti pályahálózat működtetésének költségtérítése kiadási előirányzatán 154,0 milliárd forint teljesítés történt, amely 47,9 milliárd forinttal haladta meg a 106,1 milliárd forint törvényi előirányzatot. Az összegből a MÁV Zrt. 145,1 milliárd forint kifizetésben részesült, míg a fennmaradó rész a GYSEV Zrt.-t illette.

Az Elővárosi közösségi közlekedés támogatása 14,3 milliárd forintos törvényi előirányzata 20,4 milliárd forinton teljesült, amely 6,1 milliárd forinttal haladta meg az eredeti előirányzatot. Az összegből a MÁV-HÉV Zrt. 14,4 milliárd forinttal, míg a Volánbusz Zrt. 6,0 milliárd forinttal részesült.

A közlekedési közszolgáltatásokat finanszírozó előirányzatokon a törvényi előirányzatokhoz képesti emelt összegű kifizetések a közszolgáltató társaságok működőképességének fenntartása érdekében valósultak meg, melyek keretében főképp a koronavírus-járvány miatti utazás-elmaradások következtében fellépő szolgáltatói bevételkiesések kompenzálása történt meg, továbbá megvalósult a korábbi évekről elmaradt költségtérítések kiegyenlítése.

A mecseki uránbányászok baleseti járadékainak és egyéb kártérítési kötelezettségeinek átvállalása előirányzat terhére került sor az uránbányászatban az 1993. év végéig keletkezett, hivatkozott fizetési kötelezettségek központi költségvetés általi megtérítésére. Az összesen 0,2 milliárd forint összegű kifizetést a Bányavagyon-hasznosító Nonprofit Közhasznú Kft. teljesítette a jogosultak részére.

Az Eximbank Zrt. kamatkiegyenlítése keretében került sor a hitelintézet által a magyar áruk és szolgáltatások exportjának, versenyképességük javításának finanszírozása érdekében nyújtott hitelek kamatának, és az e célokat szolgáló finanszírozási költségek különbözetének támogatására. A kiadások a 2020. évi előirányzattal (19,2 milliárd forint) szemben 17,4 milliárd forintot tettek ki.

2.2. Közszolgálati médiaszolgáltatás támogatása

A cím két előirányzatot foglal magába, a „Közszolgálati hozzájárulás” alcímet és a „Televíziós Film Mecenatúra támogatása” alcímet.

A médiaszolgáltatásokról és a tömegkommunikációról szóló 2010. évi CLXXXV. törvény 4. számú mellékletében foglaltak alapján a Közszolgálati hozzájárulás előirányzatának 2020. évi összege 75,0 milliárd forintban került megtervezésre. A törvény 2020. július 15-ei módosítása és a 2020. évi honvédelmi igazgatási feladatok végrehajtását szolgáló forrásbiztosítási kötelezettség okán a kiadási előirányzat összesen 9,8 milliárd forinttal megemelésre került és 84,8 milliárd forint összegben teljesült az év során.

A Televíziós Film Mecenatúra 2020. évi kiadási előirányzata 3,5 milliárd forint volt, amelyből teljesítés nem történt. A 2019. december 31. napjától a Magyar Nemzeti Filmalap Közhasznú Nonprofit Zrt. névváltoztatásával létrejött Nemzeti Filmintézet Közhasznú Nonprofit Zrt. lett a jogutódja a Televíziós Film Mecenatúra által ellátott feladatoknak.

2.3. Szociálpolitikai menetdíj támogatás

Az állam a szociálpolitikai menetdíj támogatás útján ellentételezi a közúti, valamint a vasúti személyszállító társaságok számára az állam által a személyszállítási közszolgáltatások keretei között biztosított egyes utazási kedvezmények igénybevételével megvalósuló utazások miatti árbevétel-elmaradást. A 2020. évi törvényi előirányzat 90,5 milliárd forint volt, az éves teljesítés 65,0 milliárd forintot tett ki. Ez 28,2%-os elmaradást jelent az előirányzathoz képest, amely a koronavírus-járvány következtében visszaeső utas szám miatti alacsonyabb mértékű szolgáltatói igénybevétellel magyarázható.

2.4. Lakástámogatások

A lakásépítési támogatások előirányzata 2020. évben 296,7 milliárd forintot tett ki. A teljesülés 251,5 milliárd forint volt – 31,5%-kal magasabb a 2019. évinél – ami 15,2%-os elmaradást jelentett az előirányzathoz képest. Az eltérés a mérlegsonon belül több jogcímcsoport együttes változására vezethető vissza. A teljesítés alakulásának főbb tényezői a következők:

- Az elszámolási rendszer változása miatt a kifizetések egy része 2020-ra tolódott.
- A fizetési moratóriummal érintett kamattámogatott hitelek esetében a hiteltörlesztések felfüggesztésével az azokhoz kapcsolódó állami kamattámogatások kifizetése is későbbre halasztódik.
- A családi otthonteremtési kedvezmény és az adó-visszatérítési támogatás esetében a teljesítés kissé elmaradt a tervezettől, de így is a 2020. évben keletkezett 138,0 milliárd forint összegű költségvetési kiadás 62,9%-kal magasabb a 2019. évhez képest.
- A lakás-takarékpénztári megtakarítások támogatása jogcím 16,9%-kal csökkent, 72,0 milliárd forintot tett ki.
- A többgyermekesek jelzáloghitel-tartozásának csökkentésének támogatása jogcím esetében a kifizetés 4,1-szeresére emelkedett, és 22,7 milliárd forintot tett ki.
- A lakástámogatások mérlegsonon teljesült kiadás 3,4%-át a 2009. július 1-jétől megszüntetett, kiegészítő kamattámogatású és a jelzáloglevéllel finanszírozott lakáshitelekre nyújtott kamattámogatás tette ki 8,5 milliárd forint összegben. Ez a 2019. évi kifizetésekhez képest 15%-os csökkenést jelent, amit az átlagos kamattámogatás és a hitelállomány csökkenése együttesen okozott.

- Az otthonteremtési kamattámogatás 3,5 milliárd forint kiadással teljesült, ami a tavaly évihez képest 36,7%-kal emelkedett.
- Az egyéb kamattámogatás jogcímen a 2020. évi költségvetési kiadás 1,5 milliárd forint volt, mely az előző évihez képest 41,4%-os csökkenést jelent. Ezen a jogcímen jelennek meg a társasházi, lakásszövetkezeti épületek közös részeinek felújítására felvett hitelek kamattámogatásai.

2.5. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap

A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap tartalmazza a családi támogatásokat, a korhatár alatti ellátásokat, a jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatásokat, továbbá a különféle jogcímen adott térítések költségvetési forrásait.

Az Alapból finanszírozott ellátások mindösszesen 658,9 milliárd forinton, 99,7%-ra teljesültek.

Családi támogatások

A családi támogatások körébe a családi pótlék, az anyasági támogatás, a gyermekgondozást segítő ellátás, a gyermeknevelési támogatás, a gyermekek születésével kapcsolatos szabadság megtérítése, a pénzbeli és természetbeni gyermekvédelmi támogatások, az életkezdési támogatás, valamint a gyermektartásdíjak megelőlegezésének költségvetési forrása tartozik.

A családi pótlék 304,8 milliárd forintos előirányzata 101,5%-ra, az anyasági támogatás pedig 107%-ra teljesült, köszönhetően annak, hogy 2019-hez képest a születésszámok kedvezőbben alakultak. A gyermekgondozást segítő ellátás 93,9%-ra, a gyermeknevelési támogatás 100,9%-ra teljesült. A gyermekgondozást segítő ellátás előirányzatának alulteljesülését az okozta, hogy a kisgyermeket nevelők közül többen szereznek jogosultságot a biztosítási alapú, és a gyermekgondozást segítő ellátásnál magasabb összegű gyermekgondozási díjra, ezért a gyermekgondozást segítő ellátásban részesülők száma a vártnál alacsonyabban alakult.

A gyermekek születésével kapcsolatos szabadság megtérítése kismértékben túlteljesült. Az életkezdési támogatás előirányzata 108,0%-ra teljesült, mivel az életkezdési letéti számlákon nyilvántartott összegre tekintettel fizetett kamat mértéke magasabb volt a tervezésnél figyelembe vetthez képest.

A pénzbeli és természetbeni gyermekvédelmi támogatások előirányzata tartalmazza a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményhez kapcsolódó pénzbeli támogatás és pótlék fedezetét, mely 88,3%-ra, míg a gyermektartásdíjak megelőlegezése előirányzat 82,4%-ra teljesült. Ennek oka a kedvezményre, illetve megelőlegezésre jogosult gyermekek számának csökkenése.

A Gazdaságvédelmi programok előirányzatból, a rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalékból történő, valamint fejezetek közötti és fejezeten belüli előirányzat-átcsoportosításokról, kötelezettségvállalás engedélyezéséről, továbbá a 2021. évi központi költségvetés végrehajtása érdekében szükséges intézkedésekről és egyes kormányhatározatok módosításáról szóló 2005/2020. (XII. 24.) Korm. határozattal a kormány a Gyermekgondozást segítő ellátás előirányzatról 3,5 milliárd forintot, míg a Pénzbeli és természetbeni gyermekvédelmi támogatások előirányzatról 0,3 milliárd forintot csoportosított át.

Korhatár alatti ellátások

Az előirányzat tartalmazza a szolgálati járandósággal és a korhatár előtti ellátással, balettművészeti életjáradékkal kapcsolatos ellátásokat. A jogcímcsoport finanszírozására

előirányzott 85,9 milliárd forint összességében 108,2%-ra teljesült, 92,9 milliárd forint költségvetési forrást igényelt. Ennek oka a Korhatár előtti ellátás, balettművészeti életjáradék előirányzat túlteljesülése, amely abból fakad, hogy a 2014. december 31-e előtt karkedvezményre jogosultságot szerzett személyek korhatár előtti ellátásba való belépése ellensúlyozta a nyugdíjkorhatárt elérők nyugdíjba vonulása miatt várt jogosulti létszámcsökkenést. Mivel az infláció mértéke magasabb volt a tervezéskor figyelembe vettnél, így a jogosultak kiegészítő emelésben is részesültek, a nyugdíjemelésre vonatkozó szabályok szerint.

Jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások

A jövedelempótló és jövedelemkiegészítő szociális támogatások elsősorban a fogyatékosokhoz, illetve a politikai okból elítéltek rehabilitációjához, egyes bányászellátásokhoz kapcsolódnak. Ide tartozik még a saját jogú nyugdíj kiegészítésére szolgáló rendszeres pénzbeli ellátásként folyósított házastársi pótlék és házastársi jövedelempótlék is, valamint egyéb szociális támogatások, mint pl. a cukorbetegség támogatása. Az ellátások egy része „kifutó jellegű”, amelyek esetében új megállapításra már évek óta nem kerül sor. Az ellátások nagy részénél a létszámcsökkenés a vártnál nagyobb ütemű volt. Az alcím kiadásai között jelenik meg a Járási szociális feladatok ellátása előirányzat, amely a gyermekek otthongondozási díja, az ápolási díj és az időskorúak járadéka mellett a foglalkoztatást helyettesítő támogatás, valamint az egészségkárosodási és gyermekfelügyeleti támogatás forrását tartalmazza.

Az ellátások finanszírozására előirányzott 152,5 milliárd forint összességében 93,1%-ra teljesült, 142,0 milliárd forint költségvetési forrást igényelt.

Különféle jogcímen adott térítések

A különféle jogcímen adott térítések körébe tartozó előirányzatok közül az egészségügyi feladatok ellátásával kapcsolatos hozzájárulás, illetve a folyósított ellátások utáni térítés a tervezett szinten teljesült, míg a közgyógyellátás kismértékben túlteljesült.

Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap kiadásaival összefüggő visszatérülések

A Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Alap kiadásaival összefüggésben összesen 1,4 milliárd forint bevétel keletkezett, egyrészt a jogosulatlanul igénybevett támogatások, másrészt a Gyermektartásdíjak megelőlegezése előirányzat esetében a megelőlegezett összegek visszafizetése kapcsán.

2.6. A központi költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai

2.6.1. A központi költségvetési szervek és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásainak alakulása

A központi költségvetési szervek és a fejezetek által kezelt egyes jogcímenek megjelenő programok, feladatok, támogatások 2020. évi – támogatással és saját bevétellel fedezett – kiadása 14 358,5 milliárd forintra teljesült, amely összeg 29,1%-kal több a 2019. évi teljesítésnél.

Az eredeti kiadási előirányzat 9134,5 milliárd forint volt. Ehhez képest az év során – jogszabályi felhatalmazás alapján – a következők miatt változtak az előirányzatok: tárgyévi többletbevétel, a megelőző évek kötelezettségvállalással terhelt előirányzat maradványának igénybevétele, egyéb költségvetési mérlegsorokról (központi előirányzatok, céltartalékok, Rendkívüli kormányzati intézkedések tartalék, Országvédelmi Alap, KMA) történő évközi átcsoportosítás, a költségvetési törvény felhatalmazása alapján egyes előirányzatok

előirányzat-módosítás nélküli teljesülése. Mindezek következtében az év végi módosított előirányzat 6594,0 milliárd forinttal haladta meg az Országgyűlés által jóváhagyott mértéket. Ez 3429,2 milliárd forint kormány (pl. tartalékok átcsoportosításával) által végrehajtott növekedésből, 1126,8 milliárd forint pedig fejezeti hatáskörben (pl. maradvány előirányzatosítás, fejezeti kezelésű előirányzatok intézményhez, ill. más fejezethez történő átcsoportosítása) 2038,0 milliárd forint intézményi hatáskörben (pl. maradvány, többletbevételek előirányzatosítása) végrehajtott előirányzat-növelésből adódott.

Ugyanakkor az év végi aktuális kiadási előirányzathoz viszonyított teljesülés/kifizetés 91,3% volt.

A központi költségvetési szervek és a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok 2020. évi kiadásainak alakulását a következő táblázat mutatja be:

	<i>milliárd forintban</i>
2019. évi teljesítés	11 124,2
2020. évi eredeti előirányzat	9 134,5
2020. évi törvényi módosított előirányzat	9 134,5
2020. évi módosított előirányzat	15 728,5
2020. évi teljesítés	14 358,5

2.6.2. Költségvetési szervek támogatása

A **központi költségvetési szervek és a fejezeti kezelésű előirányzatok** 2020. évi eredeti támogatása (mely megegyezik a törvényi módosított előirányzattal) 7704,2 milliárd forint, ami az év folyamán összesen 3410,9 milliárd forinttal, 44,3%-kal növekedett, így a módosított előirányzat 11 115,1 milliárd forint lett. A kormány felhatalmazáson alapuló hatáskörében összesen 3429,2 milliárd forinttal növelte az eredeti előirányzatot, a fejezeti hatáskörben végrehajtott módosítások 18,3 milliárd forinttal csökkentették az eredeti támogatást.

A *rendkívüli kormányzati intézkedések előirányzat* 110,0 milliárd forintos előirányzatából a kormány döntései alapján a központi költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatoknál összesen 83,6 milliárd forintot (az RKI 76,0%-a) használtak fel.

A rendkívüli kormányzati intézkedések előirányzatból jelentősebb támogatást a következő célok kaptak:

- Nemzeti Összetartozás Éve megvalósítása 10,3 milliárd forint;
- Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság támogatása 9,8 milliárd forint;
- ITF FED Kupa Döntő megrendezése 6,8 milliárd forint;
- Magyar Falu Program keretében megvalósuló civil programelem – civil közösségi tevékenységek és feltételeinek támogatása 5,0 milliárd forint;
- többfunkciós autóbusz beszerzés 3,9 milliárd forint;
- állami felsőoktatási intézmények támogatása a 2019. évi normatív elszámolás alapján 6,2 milliárd forint;
- Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság támogatása 2,4 milliárd forint;
- határon túli támogatások (fejlesztés és működés) 18,4 milliárd forint.

A 2020. évi céltartalékok előirányzatból bérkompenzációra 3,6 milliárd forint került kifizetésre, az ágazati életpályákra 186,0 milliárd forint került felhasználásra, a különféle

kifizetések előirányzatból 4,5 milliárd forint átcsoportosítása történt a költségvetési szervek részére.

A Járvány Elleni Védekezés Központi Tartalékából 843,5 milliárd forint felhasználása történt meg a járvány elleni védekezés kiadásainak finanszírozása érdekében a központi költségvetési szerveknél.

A Gazdaságvédelmi programok előirányzat terhére 2624,8 milliárd forint átcsoportosítás történt a költségvetési szervek illetve a fejezeti kezelésű előirányzatok javára.

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal részére a költségvetési törvény előírása alapján fizethető jutalom 17,5 milliárd forinttal növelte a jóváhagyott előirányzatot. A KMA-ból 318,2 milliárd forint átcsoportosítása növelte a támogatást. Államháztartáson belül egyéb központi előirányzatról, helyi önkormányzatok támogatásai fejezettől, vagyon fejezettől történt átcsoportosítások illetve központi kezelésű előirányzat részére történő átadások összesen 658,3 milliárd forinttal csökkentették, a fejezeti hatáskörű módosítás 18,3 milliárd forinttal csökkentette, a Beruházás Előkészítési Alapból történő átcsoportosítás 5,7 milliárd forinttal növelte a központi költségvetési fejezetek támogatási előirányzatait.

A támogatási előirányzatok változásainak összefoglalása:

<i>milliárd forintban</i>	
2020. évi eredeti előirányzat	7 704,2
2020. évi törvényi módosított előirányzat	7 704,2
Kormány jogkörben módosítva	3 429,2
<i>Ebből:</i> - RKI tartalék terhére előirányzat növelés	+83,6
- JEVKT/OVA terhére előirányzat növelés	+843,5
- céltartalék terhére előirányzat növelés	+194,1
- NAV jutalom	+17,5
- államháztartáson belüli átcsoportosítások	-658,3
- KMA terhére előirányzat növelés	+318,2
- BEA terhére történő előirányzat növelés	+5,7
Fejezeti hatáskörű módosítás	-18,3
2020. évi módosított előirányzat	11 115,1

A módosítási kötelezettség nélkül túlléphető törvénysorokon összesen 478,0 milliárd forinttal teljesültek túl az előirányzatok. A túllépések tételei a következők:

2019. évi LXXI. törvényben szereplő felhatalmazás	Megnevezés	Túllépés millió forintban
4. melléklet 1. pont	A büntetőeljárásról szóló törvény alapján megállapított kártalanítás	185,0
4. melléklet 1. pont	Állat, növény- és GMO-kártalanítás	30 154,7
4. melléklet 2. pont	Fővárosi és megyei kormányhivatalok peres ügyei	323,0
4. melléklet 2. pont	Víz-, környezeti és természeti katasztrófa elhárítás	2 614,7
4. melléklet 2. pont	Tömeges bevándorlás kezeléséhez kapcsolódó kiadások	42 285,5
4. melléklet 2. pont	A terrorellenes intézkedések megvalósításához kapcsolódó kiadások	41 874,0
4. melléklet 2. pont	Szakképzési centrumok által ellátott felnőttoktatási tevékenység finanszírozása	6 420,2
4. melléklet 2. pont	Felsőoktatási vagyongazdálkodási feladatok	26 941,0
4. melléklet 2. pont	Köznevelési célú humánszolgáltatások és működési támogatás	36 107,6
4. melléklet 2. pont	Szociális célú nem állami humánszolgáltatások támogatása	34 049,0
4. melléklet 2. pont	Autópálya rendelkezésre állási díj	13 252,9
4. melléklet 3. pont	Iskolagyümölcs program	1 097,1
4. melléklet 3. pont	2014-2020 közötti kohéziós politikai operatív programok	192 629,0
4. melléklet 3. pont	Vidékfejlesztési program	50 065,8
	Módosítási kötelezettség nélkül teljesülő előirányzatok túllépése összesen:	477 999,4

2.6.3. A költségvetési maradványok alakulása

A központi költségvetési szerveknél, köztestületknél és a fejezeti kezelésű előirányzatoknál együtt a gazdálkodás során a tárgyévi és az előző évi igénybe nem vett **alaptevékenység költségvetési maradványa mindösszesen 1811,1 milliárd forint volt**, ami 34,9 milliárd forinttal (2%-kal) magasabb, mint a 2019. évi (1776,2 milliárd forint). A legnagyobb mértékben az előző évhez képest a Külgazdasági és Külügyminisztérium (KKM) és a Honvédelmi Minisztérium (HM) fejezetek maradványa nőtt (177,8 és 209,8 milliárd forinttal több költségvetési maradvány keletkezett).

Az alaptevékenység 2020. évi költségvetési maradványának megoszlása a következő:

milliárd forintban

Megnevezés	Kötelezettségvállalással terhelt maradványok	Kötelezettségvállalással nem terhelt maradványok	Összesen
1051 és 1058 szektorok intézmények és köztestületek	1273,0	79,1	1352,1
1091 szektor fejezeti kezelésű előirányzatok	226,5	232,5	459,0
Összes maradvány	1499,5	311,6	1811,1

Jelentősebb összegű maradvány az előző évekhez hasonlóan a kiterjedt intézményhálózattal, illetve szakmai programok finanszírozásával megbízott fejezeteknél képződött (Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) 417,4 milliárd forint, Emberi Erőforrások Minisztériuma (EMMI) 350,8 milliárd forint, Belügyminisztérium (BM) 156,9 milliárd forint, Pénzügyminisztérium (PM) 93,4 milliárd forint, Uniós fejlesztések 70,2 milliárd forint, Miniszterelnökség 67,9 milliárd forint), amelyeknek 85,5%-a kötelezettségvállalással terhelt.

2.6.4. Szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok uniós előirányzatai

2020-ban az uniós előirányzatokról 2032,6 milliárd forint kiadás teljesült, mely 350,4 milliárd forinttal haladta meg a tervezett 1682,3 milliárd forintot. A jelentős összegű kiadáshoz a kohéziós operatív programok támogatásai járultak hozzá legnagyobb mértékben, melyek a teljes kiadás 78,7%-át fedik le. A fennmaradó kiadáson a többi uniós program osztozik (vidékfejlesztés, halászat, CEF, Belügyi Alapok, svájci, norvég mechanizmusok, stb.). A tervezettnél magasabb összegű kiadás okai megegyeznek a bevételeknél ismertetettekkel.

Az előirányzatok többségénél a kötelezettségvállalások szintje meghaladja a 100%-ot, összege pedig a 10 583,9 milliárd forintot (a költségvetésen kívüli tételeket, lásd ETE) nem számolva. Ennek oka, hogy a támogatások egy jelentős hányada nem valósul meg, menet közben „lemorzsolódik”, így ahhoz, hogy a teljes uniós forrás lehívásra kerüljön, 100%-nál nagyobb arányú (a lemorzsolódás várható összegével növelt) kötelezettséget szükséges vállalni.

A **kohéziós operatív programok** tárgyévi kiadása 1599,2 milliárd forint volt, míg a tervezett összeg 1339,3 milliárd forint. A három legjobban teljesítő program (Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program, Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program és Terület- és Településfejlesztési Operatív Program) az előirányzat-csoport kiadásának 70,2%-át adta.

A kifizetések 56%-a támogatási vagy szállítói előleg formájában került utalásra, míg a kisebb hányada számla alapú kifizetéshez kapcsolódik. A kifizetések 12%-a visszatérítendő támogatásokhoz kapcsolódik, amely az ún. pénzügyi eszközök kihelyezéséért felelős Magyar Fejlesztési Bank Zrt.-hez (MFB), mint alapok alapját végrehajtó szervezethez került egy a költségvetésen belül létrehozott szakmai fejezeti kezelésű előirányzaton keresztül.

Az **Európai Területi Együttműködési** programok az EU regionális politikájának egyik fő célkitűzését képezik, amelynek célja, hogy elősegítse az Unió területének erőteljesebb integrációját, harmonikus és kiegyensúlyozott fejlődését. A célkitűzés keretében a tagállamok határon átnyúló (európai területi együttműködési célkitűzés – ETE; Előcsatlakozási Eszköz – IPA; Európai Szomszédsági Eszköz – ENI), transznacionális (DUNA, CENTRAL EUROPE) és interregionális együttműködési programokat dolgoznak ki.

Az ETE programok tervezett kiadása 27,1 milliárd forint volt, amelyből 17,3 milliárd forint összegű kifizetés realizálódott. Az előirányzatok a Pénzügyminisztérium és az Uniós fejlesztések fejezet előirányzatai között található meg.

Az **agrár- és halászati támogatások** tervezett kiadása 163,6 milliárd forint volt, amellyel szemben 252,0 milliárd forint kifizetés történt meg, 248,7 milliárd forint a Vidékfejlesztési Programon, 2,5 milliárd forint pedig a Magyar Halgazdálkodási Operatív Programon keresztül. A fennmaradó 0,2 milliárd forint a programok lebonyolításához kapcsolódó egyéb költségeket takarja.

Mind a Vidékfejlesztési Program, mind a Magyar Halgazdálkodási Operatív Program pályázati felhívásai 100%-ban meghirdetésre kerültek. A VP kötelezettségvállalási állománya

110%-on, míg a MAHOP-é 112%-on áll. A forráslehívás a VP esetében 60%, míg a MAHOP-é 53%.

Az **egyéb európai uniós támogatások** közé tartoznak – a bevételeknél ismertetett jogcímeneken túl – az Európai Mezőgazdasági Garancia Alap belpiaci támogatásait kiegészítő nemzeti támogatások (Igyál tejet program, Iskolagyümölcs program, Méhészeti Nemzeti Program, Egyes speciális szövetkezesek (TÉSZ) támogatása), valamint az Egyes állatbetegségek megelőzésének és felszámolásának támogatása.

Az egyéb európai uniós támogatások 2020. évi együttes eredeti kiadási előirányzata 152,3 milliárd forint, a tényleges kiadás összege pedig 148,1 milliárd forint volt. A jogcímcsoport legjelentősebb előirányzata a CEF program, melyen keresztül 122,2 milliárd forint támogatás folyósítása történt meg a távközlési, energetikai és közlekedési ágazatokba.

A költségvetésnek nem része, de meg kell említeni a költségvetésen kívüli kiadásként szereplő **Európai Mezőgazdasági Garanciaalap** keretéből történő kifizetéseket is. A támogatások tervezett összege 429,8 milliárd forint volt, a tényleges kiadás 515,8 milliárd forint lett. Ebből közvetlen termelői támogatásként (SAPS, fiatal gazda, stb.) 500,0 milliárd forint jutott el a gazdákhhoz, míg az agrárpiaci támogatásokon keresztül további 15,8 milliárd forint. A terv- és a tényszámok közötti eltérést fele-fele részben okozta a jelentős forintgyengülés, illetve a tervezettnél nagyobb összegű kifizetés.

2.6.5. A bevételek és kiadások kormányzati funkcionkénti alakulása

Az állami közösségi szolgáltatásokon belül a **törvényhozó és végrehajtó szervek** körébe az Országgyűlés és az egyéb államhatalmi szervek, a minisztériumok igazgatása, az egyéb központi igazgatási szervek, a hozzájuk kötődő ágazati és célleírányzatok tartoznak. Kiadásuk a 2020. évben 1018,0 milliárd forint volt, az előző évi teljesítéshez (866,6 milliárd forint) viszonyítva jelentős mértékben (17,5%-kal) nőtt.

A **törvényhozó** szervek kiadásai 81,9 milliárd forintot tesznek ki, amely összeg az előző évihez (82,1 milliárd forint) képest gyakorlatilag nem változott. A teljesítési adatok közel azonos szintjét azonban az Országgyűlés hivatali szervei és az Állami Számvevőszék – nemzetgazdasági átlagkereset emelkedéséhez kötött – illetményemelkedése, valamint az alkotmányos szervek illetményemelése következtében jelentkező többlet, illetve a 2019. évi Európai Parlamenti képviselőválasztás, a helyi önkormányzati képviselők és polgármesterek, nemzetiségi önkormányzati képviselők választásához kapcsolódó egyszeri kiadások kivételével jelentkező csökkenés egyenlege alakította ki.

A **végrehajtó** szervek összesített, 936,1 milliárd forintos költségvetésének közel egyharmadát (30,0%) a minisztériumok igazgatási címei adják (281,0 milliárd forint), míg 46,7%-át az irányításuk alá tartozó, igazgatási típusú feladatokat ellátó intézmények jelentik (437,0 milliárd forint). A minisztériumok egyes szakmai fejezeti kezelésű előirányzatai 218,1 milliárd forintos kiadásukkal 23,3%-ot tesznek ki.

A végrehajtó szervek összes kiadása az előző évhez viszonyítva jelentős mértékben (19,3%-kal) nőtt, számos csökkenő és növekvő kiadás teljesülésének hatásaként. Nagyobb mértékű csökkenés a Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program (KÖFOP), a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség, valamint az egykori Pénzügyminisztérium épületének rekonstrukciójával összefüggő beruházások esetében jelent meg, míg jelentős növekedés tapasztalható a Külgazdaság fejlesztési célleírányzaton, az Állami többletfeladatok előirányzaton, az Állami költségvetési kedvezményezettnek sajáterő támogatása előirányzaton, valamint a Közbeszerzési és Ellátási Főigazgatóság esetében.

A **pénzügyi és költségvetési tevékenységek és szolgáltatások** kiadása a 2020. évben 387,9 milliárd forint, bevétele 59,1 milliárd forint, támogatása 285,5 milliárd forint volt. A 2020. évi kiadási teljesítés 2,6%-kal, a támogatási teljesítés 9,6%-kal, a bevételi teljesítés 8,9%-kal csökkent a 2019. évi teljesítéshez képest.

A kiadási teljesítés alakulását több tényező is befolyásolta. Csökkent a Magyar Államkincstár kiadása 20,9 milliárd forinttal, melyet főként a nyugellátásokban és egyes más ellátásokban részesülő személyek részére juttatandó rezszi-utalvány 2019. évi biztosítása befolyásolt. A Végrehajtási ügyek ellátásához kapcsolódó fejlesztések kiadásai 8,3 milliárd forinttal növekedtek, mely a 2019. év során fel nem használt előirányzat Központi Maradványszámlási Alap előirányzat javára történő befizetéséből adódik.

A bevételi teljesítés csökkenését főként a Magyar Államkincstár bevételeinek 6,1 milliárd forintos csökkenése okozta, melyet többek között a tranzakciós illetékek beszedése befolyásolt.

A **külügyi** terület 2020. évi kiadása 158,9 milliárd forint, az előző évinél 9,4%-kal magasabb szinten teljesült. Bevételi teljesítése 8,6 milliárd forint, ami 3,7 milliárd forinttal (30,1%-kal) alacsonyabb, mint az előző évi. A támogatás mértéke 212,2 milliárd forint volt, ami 71,7%-kal magasabb az előző évihez képest.

2020-ban a kiadások teljesítésének 75,6%-át a Külképviseltek igazgatása cím bázis előirányzatai és az új külképviseltek nyitása, a konzuli hálózat megerősítése, a külképviseltekhez kapcsolódó beruházások (pl. ingatlan-beruházás) valamint az Európai Unió és a különböző nemzetközi szervezetek felé vállalt kötelezettségeink teljesítése tették ki.

A bevétel csökkenését a konzuli szolgálatok bevételének elmaradása okozta.

A támogatás emelkedését a külképviselati hálózat bővítésével (több állomáshely nyitása, illetve újrainyitása), valamint az egyéb szakmai programokkal összefüggő többletforrás biztosítása indokolta.

Az **alapkutatáshoz** sorolt előirányzatok kiadásai 2020-ban 77,5 milliárd forintra, a támogatások 53,4 milliárd forintra teljesültek.

Az e funkciócsoporthoz tartozó támogatások elsősorban a Magyar Tudományos Akadémia (intézményei és programjai), a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (intézménye és programjai), az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat intézményei, az Innovációs és Technológiai Minisztérium kutatási és fejlesztési programjai, a Magyar Művészeti Akadémia Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézete, a KSH Népeségtudományi Kutató Intézet, valamint az Igazságügyi Minisztérium és a Külgazdasági és Külügyminisztérium irányítása alá tartozó, kutatással foglalkozó civil szervezetek tevékenységének finanszírozására szolgáltak.

Az **egyéb általános közösségi szolgáltatások** 2020. évi kiadása 77,5 milliárd forint volt, ami a 2019. évi teljesítéshez (65,3 milliárd forint) képest 18,7%-os növekedést mutat. A bevétel 0,1 milliárd forinttal (7,1%-kal), a támogatás 24,6 milliárd forinttal (46,6%-kal) emelkedett.

A kiadási előirányzat növekedését elsősorban a Hungary Helps Program előirányzat 4,1 milliárd forintos, a Miniszterelnöki Kabinetiroda Kormányzati kommunikációval és konzultációval kapcsolatos feladatok kiadási előirányzatának 3,3 milliárd forintos, illetve a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) 7,8 milliárd forintos növekedése okozta.

A Hungary Helps Program előirányzat kiadási teljesítése több mint háromszorosára növekedett a 2019. évhez képest, tekintettel a Hungary Helps Programmal összefüggésben

történő nemzetközi humanitárius segítségnyújtás keretében adományként biztosított forrásokra.

A KSH kiadásainak 65,9%-os növekedését elsősorban a népszámlálás előkészítéséhez és az agrárcenzus végrehajtásához kapcsolódó feladatok okozták.

A **védelmi** funkcióba tartozó költségvetési szervek és szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok tényleges kiadása a költségvetési évben 567,6 milliárd forint volt.

A Magyar Honvédség (MH) az Alaptörvényben és a honvédelmi törvényben foglalt feladatainak, valamint szövetségi kötelezettségeinek eleget tett. 2020-ban is kiemelt cél volt a stabil haderőstruktúra további megerősítése, a haderő professzionális jellegének erősítése és az MH megtartó képességének erősítése.

A katonai állomány a 2020. évben 10%-os illetményfejlesztésben részesült, míg a honvédelmi alkalmazottak illetménye 5%-kal emelkedett.

A 1298/2017. (VI. 2.) Korm. határozattal meghirdetett „Zrínyi 2026 Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program” keretében folytatódott az MH fejlesztésének az elmúlt 25 év legnagyobb és legátfogóbb honvédelmi programja. A modernizációs fejlesztés az MH minden területét érinti. A Program célja egy korszerű eszközökkel felszerelt, a kor biztonsági kihívásaira adekvát válaszokat adó honvédség létrehozása, úgy, hogy biztosítva legyen a társadalomból építkező háttér is. A Program keretében megkezdett merev- és forgószárnyas légi képesség bővítése, a gépesített lövész képesség erősítése, a légvédelmi képesség komplexebbé tétele, a hatékony irányítási-vezetési rendszer kiépítése, illetve a hazai hadiipar termékeként a többfunkciós buszok, illetve kézifegyverek és lőszer beszerzése és gyártása, az MH tábori vezetési rendszerének kialakítása az elvárt ütemben folytatódott.

Az MH 2020-ban is részt vett a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kezelésében, mely feladatra a biztosított többletforrásokból – a 2019-ről áthúzódó forrásokkal együtt – több mint 9,3 milliárd forintot költött a tárca.

A 2020. évben a honvédelmi tárca aktívan kivette részét a koronavírus-járvány elleni védekezésben, ezáltal is biztosítva az MH hadrafoghatóságának folyamatos szinten tartását, valamint az ország lakosságának a védekezéshez szükséges egészségügyi felszerelésekkel történő ellátását. Az egészségügyi rendszer jelentős leterheltségét enyhítendő irányítási, logisztikai, fertőtlenítési feladatokat, valamint a Belügyminisztériummal együttműködve járóőrzési feladatokat láttak el.

A haderőképesség szinten tartása, fejlesztése és a nemzetközi katonai együttműködés zavartalansága érdekében a hazai és nemzetközi kiképzési feladatokra, az utóbbi részeként a pilóták nemzetközi képzésére ebben az évben is kiemelt figyelmet fordítottak, a feladatokra összesen 10,2 milliárd forintot költöttek.

Az **igazságszolgáltatási** funkcióba tartozó szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai a 2020. évben közel 202,1 milliárd forintot tettek ki, amely összeg az előző évi teljesítést 1,0 milliárd forinttal haladta meg.

A kiadások 72,0%-a a Bíróságok, 25,5%-a pedig az Ügyészség fejezetnél jelenik meg (a fennmaradó 2,5%-t az IM fejezet cél-előirányzatai jelentik).

A kiadás a Bíróságok esetében 2,1 milliárd forinttal (1,3%), az Ügyészségnél 1,7 milliárd forinttal (3,4%) növekedett, míg az IM fejezet cél-előirányzatai esetében 2,6 milliárd forinttal (36,1%) csökkent. A Bíróságok teljesítési előirányzatait a bírói illetményemelés hatása, illetve a maradvány-igénybevétel növelte, ez utóbbiból elsősorban beruházások (Érdi Járásbíróság új

épülete, Kaposvári Törvényszék felújítása, Magyar Igazságügyi Akadémia épületszárnyának belső átalakítása, bírósági épületek energetikai korszerűsítése) valósultak meg. Az Ügyészség esetében elsősorban az ügyészi illetményemelés hatása jelenik meg a teljesítési adatok növekedésében.

Az Igazságügyi Minisztérium fejezet esetében a csökkenés alapvetően a Magán- és egyéb jogi személyek kártérítése előirányzat előző évitől elmaradó teljesítésének következménye (a 2019. évben az Emberi Jogok Európai Bírósága (EJEB) által hozott ítéletek alapján az államot terhelő fizetési kötelezettségek, illetve az alapvető jogokat sértő elhelyezési körülmények miatti kártalanítás kifizetései jelentősen nőttek, a 2020. évre azonban nagymértékben csökkentek).

A kiadások túlnyomó része, 193,1 milliárd forint (95,5%) az intézményeknél, míg 9,0 milliárd forint (4,5%) a fejezeti kezelésű előirányzatokon teljesült.

A **rend- és közbiztonság** funkcióba tartozó szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai összesen 669,2 milliárd forintot tettek ki, amelyhez a költségvetés 580,1 milliárd forint támogatást nyújtott, emellett 71,2 milliárd forint bevétel teljesült. Az elmúlt években a kormány jelentős fejlesztési forrásokat biztosított a funkcióba tartozó szervezetek feladatellátásának és képességeinek fejlesztése érdekében, valamint a válsághelyzetek kezelésére. A fejlesztések eredményeként a migrációs és terrorfenyegetettségi válsághelyzetek kezelésére a 2020. évben a Tömeges bevándorlás kezeléséhez kapcsolódó kiadások előirányzatán 43,1 milliárd forint kiadás, a terrorellenes intézkedések megvalósításához kapcsolódó kiadások előirányzatán 43,2 milliárd forint kiadás teljesült. 2020-ban összesen 86,3 milliárd forint forrást biztosított a kormány fejezeti kezelésű előirányzatokon a migrációs és terrorfenyegetettségi válsághelyzetek kezelésére. A 2019. évi 44,1 milliárd forint felhasználáshoz képest a migrációs és terrorfenyegetettségi kiadások 42,2 milliárd forinttal növekedtek.

A **tűzvédelem** funkcióba tartozó BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és területi szervei többek között ellátták a polgári védelmi, tűzvédelmi feladatokat, ezek szakigazgatási tevékenységét, valamint jogszabályban meghatározott esetekben első- és másodfokú katasztrófavédelmi és vízvédelmi hatósági és szakhatósági, továbbá a kéményseprő-ipari feladatokat. A funkcióba tartozó szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok (Önkéntes tűzoltóegyesületek és mentőszervezetek, az Önkormányzati tűzoltóságok normatív támogatása, az Önkormányzati tűzoltóságok eszközfejlesztésének támogatása, valamint az Önkormányzati tűzoltóságok bérrendezésének támogatása) kiadása a 2020. évben összesen 115,4 milliárd forintot tett ki, amelyhez 100,0 milliárd forint támogatás és 9,4 milliárd forint bevétel került felhasználásra.

A **büntetés-végrehajtási igazgatás és működtetés** terület részére a költségvetés 109,8 milliárd forint támogatást biztosított, amely 21,8 milliárd forinttal több, mint a 2019. évi támogatás összege. A szervezet kiadásai meghaladták a 136,8 milliárd forintot. A beruházások területén folytatódott a férőhely-bővítési program, illetve a meglévő büntetés-végrehajtási intézetek korszerűsítése, amely eredményeként megszűnt az intézetekben a fogvatartotti túlszűfoltosság. A szervezet kiemelt célkitűzése volt a fogvatartotti foglalkoztatás szintjének fenntartása, ezzel is hozzájárulva az elítéltek társadalmi reintegrációjához.

Az oktatási tevékenységek és szolgáltatások funkciócsoporton belül az **iskolai előkészítés és alapfokú oktatás**, valamint a **középfokú oktatás** együttes kiadása az előző évhez képest 301,1 milliárd forintról 330,7 milliárd forintra, támogatása 291,7 milliárd forintról 316,6 milliárd forintra növekedett. A forrásnövekedés döntően az egyházi, nemzetiségi

önkormányzati és magán fenntartású köznevelési intézmények feladatainak támogatására szolgáló előirányzatokon jelentkezett.

A **felsőfokú oktatás** (az intézmények valamennyi funkciót tartalmazó és a fejezetek felsőoktatási célt szolgáló előirányzatai) tekintetében a 2020. évi kiadás 946,4 milliárd forint volt. Az ágazat támogatása 440,9 milliárd forintban realizálódott, ami 82,8 milliárd forinttal (23%-kal) haladta meg az előző évi teljesítést. E funkcióhoz tartoznak az állami és nem állami felsőoktatási intézmények képzési és fenntartási feladatait, intézményi és központi infrastrukturális fejlesztéseit, a hallgatói juttatásokat, egyéb ösztöndíjakat, felsőoktatási szakmai fejlesztéseket és feladatokat, továbbképzéseket biztosító előirányzatok. Az állami felsőoktatási intézmények kiadásaiként teljesült a Stipendium Hungaricum ösztöndíjprogram forrásainak döntő része, valamint a felsőoktatási kiválósági programok keretében biztosított források is. Az állami felsőoktatási intézmények előnytelen PPP konstrukcióinak kiváltására, továbbá az orvos- és egészségtudományi felsőoktatási intézmények koronavírus elleni védekezéssel összefüggésben megvalósított beszerzéseinek fedezetére biztosított támogatás is e funkció alatt jelenik meg. A 2020. évben hét felsőoktatási intézmény fenntartóváltása (modellváltása) történt meg, e fenntartóváltással összefüggésben biztosított források is a felsőfokú oktatás kiadásai között jelennek meg.

Az **egyéb oktatás** együttes kiadása 1275,3 milliárd forint, támogatása 1150,2 milliárd forint volt. Az e funkciócsoporthoz soroltak közül a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) előirányzat a legjelentősebb volumenű, mely a vegyes (alap- és középfokú oktatást egyaránt magában foglaló) profilú előirányzat és a fenntartásában lévő köznevelési intézmények forrásait tartalmazza. Kiemelkedő tételek e funkciócsoporton belül a jelentős részben oktatási célú európai uniós (EFOP) források előirányzatai. E funkciócsoport alatt jelent meg továbbá a szakképzési centrumok által ellátott felnőttoktatási tevékenység finanszírozása, ingyenes tankönyvellátás támogatása, valamint az Erzsébet gyermek- és ifjúsági táborok és a gyermek és ifjúsági szakmai feladatokhoz kapcsolódó források.

A központi költségvetésben a költségvetési szervek, szakmai fejezeti kezelésű sorok előirányzatainak funkcionális osztályozása szerint az **egészségügyi funkción** összesen 2007,6 milliárd forint kiadás és 898,1 milliárd forint támogatás teljesült. Ezen előirányzatokhoz elsődlegesen az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Honvédelmi Minisztérium felügyelete alá tartozó egészségügyi intézmények költségvetése tartozik. Az előző évhez viszonyított 89,4 %-os kiadásnövekedésben meghatározó szerepet játszott az egészségügyi béremeléssel összefüggő többletfinanszírozás.

2019. július 1-jétől átlagosan 8%-os, majd a 2020. januári, a 2018. évi bérhez viszonyított 14%-os béremelés. A kiadásnövekedés egy másik tényezője volt az egészségügyi és egészségügyben dolgozókat érintő, egyszeri rendkívüli juttatás (összesen 101,3 milliárd forinttal). A központi költségvetés a koronavírus-járvány elleni védekezés kiadásai mellett jelentős forrásokat biztosított többek között az Egészséges Budapest Program keretében megvalósuló fejlesztésekre, az egészségügyi intézmények gazdálkodására (a járó- és fekvőbeteg szakellátás finanszírozásának javítására, adósságrendezésre, valamint egészségügyi ellátási és fejlesztési feladatokra adott támogatás), a népegészségügyi célú feladatokra, illetve az Országos Mentőszolgálat fejlesztésére (gépjármű-beszerzés). A koronavírus-járvánnyal összefüggésben a Járvány Elleni Védekezési Alap Központi Tartalékából az egészségügy területén a védekezés céljaira biztosított többletforrás 2020-ban 864,6 milliárd forint volt.

A **társadalombiztosítási és jóléti szolgáltatások funkció** összes kiadása 2020-ban 465,9 milliárd forintra teljesült. E funkción belül a kiadások 87,1%-a a szociális és jóléti intézményi szolgáltatások funkción keletkezett.

A **szociális és jóléti intézményi szolgáltatások funkció** kiadási előirányzata 405,6 milliárd forintra, míg a funkció részét képező Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság (SZGYF) kiadása 165,8 milliárd forintra teljesült. Az SZGYF-hez 2020. december 31-én 109 intézmény tartozott, 36 739 fő ellátása valósult meg, az ellátottak 73,8%-a szociális, 26,2%-a gyermekvédelmi ellátásban részesült. A szociális intézményrendszer kihasználtsága átlagosan 81,8%-os, míg a gyermekvédelmi szakellátó rendszer kihasználtsága a 2020. évben országosan átlagosan 76,8% volt. A szociális és jóléti intézményi szolgáltatások funkció tartalmazza többek között a nevelőszülők díjazását is, míg az ágazat dolgozói számára a központi költségvetés támogatást biztosított a szociális ágazati összevont pótlék kifizetéséhez. A munkavállalók bérrendezése 2020-ban tovább folytatódott, valamint a 2020. évi minimálbér és garantált bérminimum emeléséhez a központi költségvetés szintén támogatást biztosított. A funkcióba tartozik a 2019. augusztus 1-jével az SZGYF-ből való kiválás útján létrejött Társadalmi Esélyteremtési Főigazgatóság (TEF), melynek kiadása 6,9 milliárd forintra teljesült. Szintén e funkció tartalmazza a nem állami szociális, gyermekvédelmi és gyermekjóléti fenntartók által biztosított szolgáltatások támogatását, amely előirányzat 165,7 milliárd forintra teljesült.

Az **egyéb szociális támogatások funkcióhoz** tartozó előirányzatok kiadása 2020-ban 59,7 milliárd forintra teljesült. A funkción elszámolt kiadások tartalmazzák a Családpolitikai Programok előirányzat kiadásait, amelynek keretei között számos, a gyermekes családokat megszólító program került támogatásra (pl. „Gyere Baba” program, családbarát futóverseny, Csodacsalád 2020. évi program). Az előző évek gyakorlatának megfelelően több, civil szervezetek, stratégiai partnerek által megvalósított program egyedi támogatása történt meg (pl. Szülők Fóruma Egyesület, Egyedülálló Szülők Klubja Alapítvány, Kárpát-medencei Családszervezetek Szövetsége), akik saját működésük körében sokat tesznek a családpolitika, nőpolitika népszerűsítése, továbbá az időszügi programok támogatása érdekében.

Szintén e funkció tartalmazza a „Hozzájárulás a hadigondozásról szóló törvényt végrehajtó közalapítványhoz” megnevezésű fejezeti kezelésű előirányzatot. Az előirányzatról történik a hadigondozásra jogosultak számára nyújtott, a hadigondozásról szóló 1994. évi XLV. törvényben foglalt hadigondozotti pénzellátások, valamint a térítésmentes gyógyszer és gyógyászati segédeszköz-ellátás költségének finanszírozása.

A funkció tartalmazza a 2019. július 1-jétől a Családvédelmi Akcióterv keretében bevezetett nagycsaládosok személygépkocsi-szerzési támogatása kiadásait. Az előirányzat 38,9 milliárd forintra teljesült. A program legalább hétszemélyes, új autó vásárlásához, vagy lízingeléséhez nyújt vissza nem térítendő támogatást a három vagy több gyermeket nevelők részére. Összege az autó vételárának 50%-a, de legfeljebb 2,5 millió forint.

A **sport és szabadidős tevékenységek és szolgáltatások** funkcióhoz sorolt előirányzatokon 2020-ban összesen 456,0 milliárd forint kiadás teljesült. A funkciócsoport támogatása 371,1 milliárd forintban realizálódott.

A sport területén az állami feladatok ellátására a források biztosítottak voltak. A sportcélú támogatások jelentős része az Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetben, kisebb része, az Miniszterelnökség, illetve az Innovációs és Technológiai Minisztérium fejezetben kerültek betervezésre. A fejezetek részére biztosított támogatások lehetővé tették, hogy – a koronavírus-járvány okozta helyzet ellenére – 2020-ban is megfelelően legyenek végrehajtva az államnak az utánpótlás-neveléssel, a versenysporttal, a szabadidősporttal, a

sportlétesítmények üzemeltetésével és fejlesztésével, a sportági szakszövetségek támogatásával, a sportegészségügyi feladatok ellátásával és a doppingellenőrzéssel kapcsolatos feladatai.

Tovább folytatódott a 16 kiemelt sportág (asztalitenisz, atlétika, birkózás, evezés, judo, kajak-kenu, karate, kerékpár, korcsolya, ökölvívás, öttusa, sportlövészet, tenisz, torna, úszás, vívás) 2013-2020 közötti sportfejlesztési stratégiáinak megvalósítása érdekében az érintett sportágak sportszakmai és létesítmény-fejlesztési támogatása.

Emellett a nagy hagyományokkal rendelkező fővárosi sportegyesületek (Budapesti Honvéd Sportegyesület, Budapesti Vasutas Sport Club, Ferencvárosi Torna Club, Magyar Testgyakorlók Köre, Újpesti Torna Egylet és Vasas Sport Club) 2013-2020 közötti sportfejlesztési stratégiáinak megvalósításához szükséges támogatások 2020. évi ütemét is finanszírozta a költségvetés.

Az e funkciócsoportba sorolt előirányzatok biztosítottak forrást, annak érdekében, hogy a járványhelyzet ellenére is több nemzetközi sportesemény, így többek között a 2020. évi Vízilabda Európa-bajnokság, a Gyulai István Memorial emlékverseny, valamint a 2020. évi labdarúgó UEFA Szuperkupa döntő házigazdája lehessen Magyarország.

A **kulturális tevékenységekre és szolgáltatásokra** fordított 2020. évi kiadás 566,8 milliárd forint összegben teljesült, ami 94,7 milliárd forinttal volt magasabb az előző évben teljesített 472,1 milliárd forintnál. A kulturális terület támogatása 550,9 milliárd forint volt 2020-ban.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma irányítása alá tartozó *közgyűjtemények és művészeti intézmények* kiadása 2020-ban 54,4 milliárd forintra teljesült, a támogatás összege 52,8 milliárd forint volt, melynek keretében – az érintett intézmények működésének finanszírozásán túl – például a Budapesti Tavasz Fesztivál és a CAFe Budapest Kortárs Művészeti Fesztivál megrendezését 1,9 milliárd forinttal támogatta a kulturális tárca.

A Szabadtéri Néprajzi Múzeum javára az Erdély tájegység megépítése II. szakaszának megvalósításához összesen 3,4 milliárd forintot biztosított a kormány.

A művészeti intézmények kiadási előirányzata a 17,8 milliárd forint tervezett előirányzathoz képest 8,2 milliárd forinttal nőtt a 2020. évben.

A Petőfi Irodalmi Múzeum 2020. évi eredeti kiadási előirányzata 7,9 milliárd forintban került meghatározásra, amely az évközi módosítások következtében 11,3 milliárd forintra nőtt.

A Debrecen 2030 koncepció kulturális beruházásai 2020-2023. évi pénzügyi támogatásának megvalósítására, a Csokonai Színház teljes körű felújítására és a Latinovits Színház befejezésére 5,1 milliárd forint forrás került biztosításra.

A kulturális ágazat a koronavírus-világjárvány által okozott gazdasági problémák enyhítésére, az intézmények bevételekiesésének pótlására 24,0 milliárd forint támogatást kapott.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma irányítása alá tartozó egyéb kulturális intézmények kiadása 3,2 milliárd forintra, míg a támogatás 3,5 milliárd forintra teljesült.

A **hitéleti tevékenységek funkció** kiadása mindösszesen 228,4 milliárd forintot tett ki, amely az előző évi teljesítéshez képest összességében 157,7 milliárd forinttal magasabb. A funkció kiadási növekményét elsősorban az eredetileg 2021. évre betervezett, de az év végi döntések nyomán előrehozott források okozták.

A 2020. évi központi költségvetésben biztosított forrásokból – a céltámogatások mellett – folytatódott a bevett egyházak és az állam számára egyaránt fontos műemlékek és egyéb

egyházi épületek rekonstrukciói, valamint hazai és külföldi egyházi közösségi célú programok és beruházások támogatása.

Mindezek mellett a rendelkezésre bocsátott támogatások megteremtették a lehetőséget a vallási közösségeknek a közösségi célok érdekében történő együttműködéshez. E támogatások zöme a valamennyi évben jelentkező személyi jövedelemadó (szja) 1% felajánlások és kiegészítésük biztosítása, a volt egyházi ingatlanok tulajdoni helyzetének rendezése kapcsán fizetett ingatlanjáradék, a hittanoktatás támogatása, a hazai kistéleplési és külföldi egyházi személyek jövedelempótléka.

Az **egyéb közösségi és kulturális tevékenységek** funkciócsoportba sorolt előirányzatoknál a 2020. évi kiadás 64,3 milliárd forint, míg a támogatás 63,9 milliárd forint volt. E funkciócsoporthoz tartozik a civil önszerveződések működését és szakmai tevékenységét támogató Nemzeti Együttműködési Alap és több egyedi támogatás mellett számos civil szervezet számára biztosított előirányzat, de ugyancsak ebben a funkciócsoportban jelennek meg a Nemzeti Sírkerthez és a Nemzeti Emlékhelyekhez kapcsolódó kiadások és a volt köztársasági elnökök közcélú felajánlásai is.

A **tüzelő- és üzemanyag, valamint energiaellátási feladatok** funkció 2020. évi kiadása 18,9 milliárd forint, 1,7 milliárd forinttal magasabb a 2019. évi kiadásnál.

A **mező-, erdő-, hal- és vadgazdálkodás** szakigazgatási, kutatási feladatait ellátó intézmények és az ágazati feladatok kiadása összességében 486,7 milliárd forintot tett ki, ami az előző évi teljesítéshez képest 70,0 milliárd forinttal magasabb. A bevétel 45,7 milliárd forint, ez 9,2 milliárd forinttal magasabb, a támogatás 431,7 milliárd forint, ami 150,3 milliárd forinttal magasabb az előző évinél. A kiadási teljesítés növekedését döntően a Vidékfejlesztési Program jelentős növekedése, valamint a koronavírus okozta piaci válság kezelése érdekében az ágazat részére nyújtott támogatások eredményezték.

A **bányászat és ipar** feladatait végző Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat, valamint az építésügyi és területrendezési feladatokhoz kapcsolódó, valamint a Bányabezárás fejezeti kezelésű előirányzatok 2020. évi kiadásai összességében 5,9 milliárd forintot tettek ki.

A **közlekedési és távközlési tevékenységek és szolgáltatások** funkció kiadása mindösszesen 1444,6 milliárd forintot tett ki, amely az előző évi teljesítéshez képest összességében 25,7 milliárd forinttal magasabb. A funkció kiadási növekményét a vasúti közlekedésügyek és szolgáltatásokra fordított kiadások és a távközlés kiadásainak növekedése okozták, amelyekkel szemben a közúti közlekedési tevékenységek, illetve egyéb közlekedés és szállítás kiadásainak tavalyinál alacsonyabb összegű teljesítései állnak.

Az **egyéb gazdasági tevékenységeket és szolgáltatásokat** végző intézmények és feladatok kiadása 2213,0 milliárd forint, ami 1153,6 milliárd forinttal (52,1%-kal) magasabb az előző évi teljesítésnél. A bevételek 313,6 milliárd forintos teljesítése 187,8 milliárd forinttal, a támogatások 1984,4 milliárd forintos összege 1301,4 milliárd forinttal magasabb az előző évihez képest. A kiadások változását döntően az Egészségipari vállalatok versenyképességének javítása, a Turisztikai fejlesztési célelőirányzat, A koronavírus-járvány következtében szükségessé vált versenyképesség-növelő támogatás, a Nagyvállalati beruházási támogatások, a Pest megyei fejlesztések, a Beszállítói-fejlesztési Program, a Vasúti személyszállítási gördülőállomány fejlesztése, a Határon túli gazdaságfejlesztési programok támogatása, A 2007-2013. évek közötti operatív programok visszaforgó pénzeszközeinek felhasználása és kezelése, a Gazdaságfejlesztés és Innovációs OP (GINOP), a Versenyképes Közép-Magyarország OP (VEKOP) és a Terület- és Településfejlesztési OP (TOP) kiadásainak növekedése befolyásolta.

A **környezetvédelem** intézményi és ágazati célfeladatainak kiadása 418,0 milliárd forint volt, ami az előző évi teljesítéshez képest összességében 22,9 milliárd forinttal nőtt. Az intézmények (Nemzeti park igazgatóságok, Vízügyi Igazgatóságok) 2020. évi kiadásai 183,9 milliárd forintot tettek ki, amely 49,7 milliárd forinttal magasabb az előző évi összegnél, ezt főként a Vízügyi Igazgatóságok kiadásainak növekedése eredményezte. Az ágazat kiadásainak növekedését főként a Környezet és Energetikai Hatékonysági OP (KEHOP) kiadásainak növekedése befolyásolta. A 93,3 milliárd forintos bevétel közel azonos az előző évvel, a 278,5 milliárd forintos támogatás 178,1 milliárd forinttal magasabb az előző évinél.

2.7. Az államháztartás alrendszereinek támogatása

Az elkülönített állami pénzalapok támogatása

Az elkülönített állami pénzalapok 2020. évi költségvetési támogatásának előirányzata 83,6 milliárd forintot tett ki. Az évközi intézkedések hatására az alapok összesen 248,5 milliárd forint költségvetési támogatásban részesültek, ami 164,9 milliárd forinttal haladta meg a törvényi előirányzatot.

Garancia és hozzájárulás a társadalombiztosítási ellátásokhoz

Garancia és hozzájárulás címén 2020-ban az Ny. Alap 70,9 milliárd forint, az E. Alap pedig 581,1 milliárd forint költségvetési támogatásban részesült.

A 2020. évi költségvetési törvény az *Ny. Alap részére* „Kiadások támogatására pénzeszköz-átadás” jogcímcsoporton 46,9 milliárd forint támogatást biztosított, mely teljes egészében átcsoportosításra került az alap részére. A Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018 évi L. törvény végrehajtásáról szóló 2020. évi CXVII. törvény 13. §-ában az Országgyűlés elrendelte, hogy az Ny. Alap 2019. évi hiányából 24,0 milliárd forint a XLII. A költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai fejezet, „Kiadások támogatására pénzeszköz-átadás” jogcímcsoport terhére, a LXXI. Nyugdíjbiztosítási Alap fejezet „Költségvetési hozzájárulások” alcím javára megtérítésre kerüljön. A megtérítés 2020 decemberében végrehajtásra került.

Az *E. Alapnak* nyújtott támogatásokon belül előirányzati szinten teljesült a járulék címén átadott pénzeszköz (463,4 milliárd forint), mely a biztosítási jogviszonyból származó jövedelemmel nem rendelkező személyek (nyugellátásban részesülők, kiskorú személyek, felsőfokú nappali tanulmányokat folytatók stb.) után fizetett fix összegű egészségügyi szolgáltatási járulék fedezetéül szolgált. Az alap kiadásainak támogatására 117,7 milliárd forintos előirányzatot tartalmazott a 2020. évi költségvetési törvény, mely teljes mértékben átutalásra került az alap részére. Az év folyamán az E. Alap kisösszegű támogatásokban is részesült („2020. évi kompenzáció támogatása” és „Egyéb működési kiadások támogatása”). Ezen kiadásokra az E. Alapot 0,4 millió forint, illetve 1,2 millió forint illette meg a központi költségvetés céltartaléka („Közszférában foglalkoztatottak bérkompenzációja”), illetve a KMA terhére.

Helyi önkormányzatok támogatása

A helyi önkormányzatok 2020. évi feladataihoz a hatályos költségvetési törvény 739,0 milliárd forint állami támogatást biztosított, a tényleges kifizetés 821,0 milliárd forintot tett ki, mely magasabb a bázisévinél. A 2019. évitől nagyobb összegű támogatás mintegy 68%-a szolgált fedezetül egyes kiemelt fejlesztési többletekre, közel 32%-a működési feladatok ellátására volt fordítható a 2020. évben.

2.8. Adósságszolgálattal kapcsolatos kiadások

Az államadóssággal kapcsolatos összes kiadás 1272,2 milliárd forint volt 2020-ban, amely 161,2 milliárd forinttal (14,5%-kal) haladja meg az 1110,9 milliárd forintos előirányzatot. Ezen belül az államadóssággal kapcsolatos összes kamatkidás 1227,7 milliárd forint volt, amely 149,9 milliárd forinttal (13,9%-kal) haladta meg a 1077,7 milliárd forintos előirányzatot. Mivel a költségvetés kamatbevételei 214,8 milliárd forinttal meghaladták az előirányzatot, így a nettó pénzforgalmi kamatkidások 64,8 milliárd forinttal alacsonyabb összegben teljesültek, mint a tervezett.

Az államadósság utáni bruttó kamatkidások előirányzathoz képesti 149,9 milliárd forintos túllépését elsősorban a tervezetthez képest jóval magasabb összegű és hosszabb futamidejű, hiányt finanszírozó forint- és deviza államkötvény és hosszú futamidejű lakossági értékesítés, valamint a csereaukciók és devizakötvény visszavásárlások okozták.

A piaci értékesítésű államkötvények kamatkidásai 15,1%-kal, azaz 117,4 milliárd forinttal haladták meg a tervezettet, és 896,0 milliárd forintot tettek ki. A terveket meghaladó kibocsátások és csereaukciók növelték a kiadásokat, a tervezettől elmaradó hozamok ugyanakkor kamatmegtakarítást eredményeztek az év során, amely tompította előbbieket hatását.

A nem piaci értékesítésű államkötvények változó kamatozásúak, amelyek alacsony és csökkenő hozamának és alacsony állományának köszönhetően kamatkidásuk rendkívül csekély volt 2020-ban, a 10 millió forintot sem érte el.

A kincstárjegyek kamatkidása 43,1 milliárd forinttal alacsonyabb az előirányzat összegénél. Ezen belül a diszkontkincstárjegyek kamatkidása 8,5 milliárd forinttal maradt el a tervezettől, ami a tervtől elmaradó állomány mellett elsősorban a vártnál alacsonyabb hozamoknak köszönhető. A lakossági kincstárjegyek kiadása 34,6 milliárd forinttal kisebb a tervezettnél, köszönhetően a tervtől elmaradó értékesítésnek, valamint annak, hogy a lakossági állampapír vásárlásoknál a hangsúly eltolódott a kedvezőbb, hosszabb futamidejű lakossági államkötvény vásárlások irányába.

A devizában jelentkező kamatkidások az előirányzathoz képest 82,4 milliárd forinttal lettek magasabbak és 237,3 milliárd forintot tettek ki. A tervekhez képesti eltéréseket elsősorban az év során visszavásárolt devizakötvények előrehozott kamatfizetése és a megvalósult, de nem tervezett devizakötvény kibocsátás okozták.

A forint hitelek kamatkidása 5,4 milliárd forinttal lett alacsonyabb az előirányzott összegnél. A csökkenés a tervhez képest kissé alacsonyabb állománynak és a korábban lehívott hitelek átárazódásának volt köszönhető.

Összességében az államadósság tényleges költségét jobban mutató nettó kamatteher az 1227,7 milliárd forint összegű bruttó kamatkidás és a 247,2 milliárd forint összegű bruttó kamatbevétel különbözeteként 980,5 milliárd forint volt 2020-ban, amely 64,8 milliárd forinttal, 6,2%-kal lett alacsonyabb az előirányzathoz képest.

A nettó eredményszemléletű kamatkidások növekedtek 17,1 milliárd forinttal a tervhez képest.

2.9. Társadalmi önszerveződések támogatása

A társadalmi önszerveződések támogatása kiadási tétel magában foglalja a pártok és a pártalapítványok működésének támogatására átcsoportosítandó összegeket. A két cím 2020. évi eredeti előirányzata összesen mintegy 5,8 milliárd forint, a módosított előirányzata

pedig 4,5 milliárd forint volt, tekintettel arra, hogy a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet 3. §-ának rendelkezése alapján a kormány az I. Országgyűlés fejezet, 8. Pártok támogatása címen szereplő előirányzatokról egységesen az eredeti előirányzatok 50%-át, azaz 1,3 milliárd forintot átcsoportosított a XLVI. Járvány Elleni Védekezési Alap fejezet, 1. Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka cím javára. A két cím együtt a módosított előirányzatnak megfelelően 4,5 milliárd forint összegben teljesült.

2.10. Kormányzati rendkívüli kiadások

A kormányzati rendkívüli kiadások mérlegsoron 2020-ban 2,2 milliárd forint kiadás teljesült, míg a 2020. évi törvényi előirányzat 2,3 milliárd forint volt.

A mérleg sor kiadásain belül az életüktől és szabadságuktól politikai okból jogtalanul megfosztottak kárpótlásáról szóló 1992. évi XXXII. törvény alapján járó kárpótlási életjáradékra 0,6 milliárd forintot, az 1947-es párizsi békeszerződésből eredő, az 1997. évi X. törvény alapján járó kárpótlási életjáradékra 1,6 milliárd forintot fizettek ki, mindezek folyósítási költségei pedig 40,5 millió forintot tettek ki.

2.11. Kezességérvényesítés

A 2020. évi költségvetési törvény 46-55. paragrafusai határozták meg az állami kezesség és viszontgarancia vállalás lehetőségeit. Az alábbiak a törvényi rendelkezések sorrendjében mutatják be a kezesség-állományokat, a törvényben jóváhagyott kezesi, illetve viszontgarancia keretek kihasználását, és az egyes kezesség- és viszontgarancia típusok kapcsán a beváltásokat.

Az állam által vállalt kezesség és viszontgarancia érvényesítésére a 2020. évi költségvetés 23,8 milliárd forint összegű előirányzatot tartalmazott hét alcímre bontva. A tényleges kifizetés 14,0 milliárd forint volt. A teljesítés az eredetileg tervezett összeghez képest 9,8 milliárd forinttal lett alacsonyabb. A tervhez viszonyított elmaradás alapvető oka, hogy a kis- és középvállalkozások (kkv-szektor) finanszírozásához kapcsolódó állami viszontgaranciák, valamint az exporthitel biztosításhoz kapcsolódó kezességek beváltásai jóval kedvezőbben alakultak a vártnál.

1) A költségvetési törvény 46. § (1) bekezdésének felhatalmazása alapján 100,0 milliárd forint keret mértékéig adhatott felhatalmazást a kormány **egyedi állami kezesség** vállalására 2020-ban. A 2020. év során egyedi kezességvállalási felhatalmazás kiadására és vállalására nem került sor. Egyedi állami kezesség beváltására 2020-ban nem került sor.

2) A 2020. évi költségvetési törvény 46. § (3) bekezdése lehetővé tette, hogy a **nemzetközi fejlesztési intézmények által nyújtott hitelekhez** összegszerű korlátozás nélkül adhasson a kormány felhatalmazást egyedi állami garancia vállalására. Ilyen típusú kezességvállalási felhatalmazás sem született 2020-ban. Garancia érvényesítésére 2020-ban nem került sor.

3) A költségvetési törvény 47. § (1) bekezdésének felhatalmazása alapján 1200,0 milliárd forint összegű állomány mértékéig vállalhatott az államháztartásért felelős miniszter – a kultúráért felelős miniszter javaslatára – 2020-ban **kiállítási garanciát**. E felhatalmazás alapján nyolc kiállításhoz kapcsolódva történt garanciavállalás, melyeket az általános indokolás mellékletei között szereplő, „Kiállítási garanciavállalások 2020. évben” című táblázat mutat be részletesen. (A vállaláskori érték a kiállítási garancia vállalásáról szóló, az államháztartásért felelős miniszter által kibocsátott kötelezvény aláírásának napján érvényes árfolyamon számított összeg. A garancia-állományok 2020. év végi adatai az eltérő árfolyam miatt nem egyeznek meg a vállaláskori értékkel.) A költségvetési törvényben a 2020. évre

meghatározott keret a korábbi években vállalt és még élő állomány, valamint az újonnan vállalandó kötelezettségek együttes összegére értendő. A 2020. évi keret kihasználtsága – a 2019. évről áthúzódó állomány figyelembe vételével – egyszer sem lépte túl az állományi mértéket. A kiállítások csak néhány hónapig láthatóak, így a keretet megszűnésük után nem terhelik tovább.

A 2020. évben kiállítási garancia érvényesítésére nem került sor.

4) A 2020. évi költségvetési törvény 47. § (2) bekezdése lehetőséget adott arra, hogy a kormány a 2020. év során 70,0 milliárd forint összeghatárig engedélyezze közvetlen vagy közvetett állami tulajdonban lévő vasúttársaságok számára állami kezesség melletti hitel felvételét gördülőállomány beszerzésére az EUROFIMA Európai Vasúti Gördülőállomány Finanszírozási Társaságtól. Ilyen hitelfelvétel iránti igény 2020-ban nem merült fel.

5) A **Magyar Fejlesztési Bank Zrt. (MFB)** pénzügyi műveletei kapcsán három típusú állami kötelezettségvállalási keretet határozott meg a költségvetési törvény (8. §). Az MFB forrásbevonásához (hitelfelvétel, kötvénykibocsátás) és a bank által harmadik fél javára, a kormány döntése alapján nyújtott készfizető kezességekhez, bankgaranciákhoz, illetve hitelekhez a bankról szóló törvény szerinti un. jogszabályi állami kezesség társul. Az MFB által finanszírozott ügyletekhez kapcsolódó hosszú lejáratú deviza-hitelek árfolyamkockázatát – a kormány döntése esetén – az állammal kötött árfolyam-fedezeti megállapodások kezelik.

E költségvetési keretek és azok kihasználtsága a következők szerint alakultak a 2020. év során:

keret- és tényadatok millió forintban

	keret	keret terhelése* 2020. dec. 31-én	keret- kihasználtság
forrásbevonás	1 700 000	1 114 224	65,5%
készfizető kezesség, bankgarancia, hitelnyújtás	650 000	632 882*	97,4%
árfolyam-fedezeti ügyletek	2 000 000	1 512 679	75,6%

**A keret terhelésénél figyelembe veendő összeg nem egyezik meg az év végi állományi adatokkal, mivel 2020. évi adatként nem a tényleges állomány, hanem a vállalás összege számítódik.*

2020-ban az MFB Zrt. 485,3 milliárd forint értékben vont be új forrást, melyből 169,9 milliárd forint alapú, 315,4 milliárd pedig deviza alapú. A bevont források 54,4%-ban nemzetközi kötvények, 18,8%-ban belföldi klubhitelek, 14,2%-ban belföldi kötvények, 12,6%-ban pedig bilaterális és intézményi hitelek.

Az MFB költségvetési keretének kihasználtsága 2020-ban az alábbi állománnyal növekedett:

- MFB Krízis Hitel – 180 milliárd forint,
- MFB Versenyképességi Hitelprogram – 150 milliárd forint,
- MFB Vis Maior Garanciaprogram – 50 milliárd forint.

A 1170/2020. (IV. 21.) és a 1171/2020. (IV. 21.) kormányhatározatok alapján a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány mikro-, kis- és középvállalkozásokra, valamint nagyvállalatokra gyakorolt gazdasági hatásainak mérséklése

érdekében a kormány az alábbi programok meghirdetéséhez járult hozzá, melyekhez visszavonhatatlan készfizető kezességet biztosított:

- MFB Krízis Hitelprogram legfeljebb 180 milliárd forint keretösszeggel, a kezességvállalás mértéke a hitel tőkeösszegének 80%-a,
- MFB Versenyképességi Hitelprogram legfeljebb 150 milliárd forint keretösszeggel, a kezességvállalás mértéke a hitel tőkeösszegének 80%-a,
- MFB Vis Maior Garanciaprogram 50 milliárd forint keretösszeggel és 90%-os mértékű visszavonhatatlan állami készfizető kezességvállalással.

Az állami kezességgel fedezett, az MFB Zrt. által nyújtott hitelek és garanciák kapcsán a Garantiqa Hitelgarancia Zrt.-vel 2018-ban kötött garanciaszerződés alapján került sor állami kezesség lehívására 138,7 millió forint összegben.

2020-ban új **árfolyam-fedezeti megállapodás** megkötésére nem került sor.

6) Az **Eximbank Zrt.** tevékenységéhez kötődő alábbi pénzügyi műveleteket a bankról szóló törvény készfizető állami kezességgel biztosítja:

- a forrászerzés céljából a kül- és belföldi hitelintézetektől elfogadott betétek és felvett hitelek, valamint kibocsátott kötvények visszafizetését;
- a deviza- és kamatcsere ügyletek pótlási költségéből eredő fizetési kötelezettségek teljesítését;
- a központi költségvetés terhére vállalt export-hitel garanciaügyleteket és egyéb export célú garanciaügyleteket.

A fenti ügyletekre megállapított költségvetési keretek (49. § (1)-(2) bekezdések) és azok kihasználtsága a következők szerint alakultak az elmúlt időszak során:

keret- és tényadatok millió forintban

	2019 keret	2019 tény	2019 kihaszná- ltság	2020 keret	2020 tény	2020 kihaszná- ltság
forrásbevonás, valamint deviza- és kamatcsere ügyletek pótlási költsége	1 200 000	728 266	61%	1 200 000	966 677	81%
export-hitel garanciaügyletek és egyéb export célú garanciaügyletek	100 000	15 049	15%	50 000	16 688	33%

A bank érintett adósságállománya, hitel-, illetve garanciaállománya a 2020. év egyetlen napján sem haladta meg a költségvetési törvényben meghatározott mértéket.

A 2020. évben az Eximbank mintegy 475,7 milliárd forint összértékű hitel és hitel jellegű terméket folyósított, melyből közel 467,5 milliárd forintnyi hitel és 8,2 milliárd forint garancia nyújtása valósult meg. A folyósított hitelek nagyságrendileg 96,15 milliárd forint többlet export és közel 368,75 milliárd forintnyi belföldi többlettermelés megvalósulását támogatta a becslések szerint.

Az Eximbank ügyfeleinek száma az utóbbi években jelentősen emelkedett, a 2016 végi 1094 ügyfél-darabszám 2020 végére 1863-ra növekedett, amely a kkv-ügyfélkör bővülésének az eredménye.

A 2020. évben az Eximbank tevékenységét támogató állami kezesség lehívására nem került sor.

7) A 2020. évi költségvetési törvény 49. § (3) bekezdése a **MEHIB Zrt.** esetében a nem-piacképes, állami készfizető kezesség melletti biztosítási állomány felső határát állapította meg. A keret kihasználtságának meghatározása során a MEHIB Zrt. figyelembe veszi az ígervénnyel érintett, a szerződött, a fedezetbevett állományt, valamint a rövid lejáratú ügyletekre vonatkozó maximális kötelezettséget is.

E költségvetési keret és annak kihasználtsága a következők szerint alakult az elmúlt időszak során:

	2019	2020
keret	900 000	1 000 000
tény	633 500	682 000
kihasználtság	70,4%	68,2%

A biztosítási portfólió reláció szempontú diverzifikáltsága növekedett a 2019. év végi állapothoz képest. A MEHIB Zrt. 58 viszonylatban nyújtott biztosítási fedezetet, illetve 2020-ban tizennyolc új reláció (Amerikai Egyesült Államok, Japán, Egyesült Királyság, Malajzia, Uruguay, Kenya, Örményország, valamint tizenegy EU tagállam) jelent meg a portfólióban, míg három országgal (Pakisztán, Tádzsikisztán és Ecuador) szembeni kitettség megszűnt.

A kárveszélyes ügyletek, a korábbi kártapasztalatok, valamint a koronavírus-járvány negatív gazdasági hatásai alapján a kárfizetésekhez 3000 millió forint összegű tervszám került megállapításra. A kárfizetés összege a tárgyévben a tervezetthez képest lényegesen kedvezőbben alakult, a kifizetett károk összege 2743 millió forint, ami a tervszám 46%-a. A kárfizetésekre 14 forgalmi típusú biztosítási ügylet és két egyedi ügylet kapcsán került sor orosz, macedón, Costa Rica-i, koszovói, pakisztáni, szlovén és azeri viszonylatokban.

A tervhez képest kedvezőbb kárfizetési tényt szám elsősorban annak köszönhető, hogy az egyedi ügyletek egy részénél a hiteladósok esedékességkor rendben kifizették tartozásaikat, míg más esetekben a hiteladósok – a Bank és Biztosító kárenyhítési intézkedéseinek eredményeként – a kárfizetési türelmi idő alatt fizették ki lejárt tartozásaikat.

8) A kis- és középvállalkozások forráshoz jutásának elősegítése érdekében a **Garantiqa Hitelgarancia Zrt.** (Garantiqa) kezességvállalásaihoz a 2020. évi költségvetési törvény állami viszontgaranciát biztosított (50. §). Az állami viszontgarancia mértéke a 2011. június 18. után vállalt ügyletek esetében 85% (a korábbi ügyleteknél az állami helytállás mértéke 70%), a koronavírus-járvány kedvezőtlen gazdasági hatásainak mérséklésére 2020-ban indított Garantiqa Krízis Garanciaprogram keretében vállalt ügyeknél 90%. A költségvetési keretek összegére vonatkozó rendelkezéseket módosította az 1170/2020. (IV. 21.) Korm. határozat, a 230/2020. (V. 25.) Korm. rendelet és az 1799/2020. (XI. 17.) Korm. határozat. A költségvetési keretek és kihasználtságuk a

következők szerint alakult az elmúlt időszak során (a 2020. évi módosítások együttes hatására):

keret- és tényadatok millió forintban

Megnevezés	2019	2020. évi eredeti előirányzat	2020. évi módosított előirányzat 1799/2020. (XI. 17.) Korm. hat. alapján
keret	750 000	870 000	1 500 000, ezen belül a Garantiqa Krízis Garanciaprogram: 700 000
tény	665 382		1 189 736 ezen belül a Garantiqa Krízis Garanciaprogram: 557 818
kihasználtság	89%		79%
az állomány állami viszontgaranciával biztosított összege	565 035		1 038 806
kötvénykibocsátáshoz kapcsolódó kezességvállalás		200 000	

A Garantiqa 2020-ban is tovább bővítette készfizető kezességvállalási tevékenységét, a kvv-k finanszírozási forrásokhoz történő hozzáféréseinek megkönnyítése érdekében. Jelentősen növelte kezességvállalási portfólióját, 2015-2019. között a portfólió megduplázódott, majd 2020 végére megközelítette az 1300 milliárd forintot.

2020 végére a „hagyományos”, 85%-os állami viszontgaranciával biztosított kezességvállalási portfólió 631,9 milliárd forintra változott, ami 5%-os mérséklődést jelent az előző év azonos időszakához képest. A 2020-ban indított 90%-os költségvetési viszontgaranciával vállalt Garantiqa Krízis Garanciaprogram év végi állományi értéke 557,8 milliárd forint volt, ami ellensúlyozta az előbbi állománycsoport esését és alapvetően hozzájárult a Garantiqa portfóliójának bővüléséhez.

A kötvényügyletekhez kapcsolódó készfizető kezességvállalás nem történt a 2020. év során.

A Garantiqa 2020-ban több mint 33 ezer darab készfizető kezességvállalási szerződést kötött, ebből mintegy 21 ezer darab mikrovállalkozások hiteleihez kapcsolódott. A kezességvállalás feltételeiben is támogatott hosszabb lejáratú hitelekhez vállalt kezességek volumene együttesen növekedett. Ezt jelzi, hogy 2020-ban az éven belüli kezességvállalások összegének mérséklődése mellett közel 472 milliárd forinttal nőtt a 2-3 éves kezességvállalások volumene. Az új ügyletek között továbbra is meghatározóak a kisebb összegű, egyszerűsített feltételrendszerű termékek.

A Garantiqa által vállalt kezességek beváltására 2020-ban 516 darab ügyletben, 12 322 millió forint összegben került sor. A 2020. évi beváltások meghatározó része (10 923 millió forint) költségvetési viszontgarancia biztosított volt. A kezességek beváltására jellemzően kisebb összegű ügyletek esetében került sor, ezt az ebben az ügyletkörben kimutatott átlagosan 23,0 millió forint összegű kezességbeváltás is jelzi. A kezességek beváltásának ágazat szerinti megoszlása is a portfólió összetételét követi, a kereskedelem adja a beváltások volumenének

közel 40%-át, meghatározó továbbá a szállítási és szolgáltatási, illetve feldolgozóipari ágazathoz köthető ügyletek részesedése.

A 2020. évi költségvetési törvény a Garantiqa garanciaügyleteiből eredő fizetési kötelezettség előirányzatát 16 874,0 millió forintban rögzítette, a beváltott ügyletekhez kapcsolódó viszontgarancia kifizetésre a 2020. évben 9164,4 millió forint összegben került sor. A beváltott kezességekből származó követelések behajtási eljárásában 2020-ban változás nem volt, a 2020. évben lezárt állami viszontgaranciás követeléseken elért átlagos megtérülés 24,4% volt.

A kormány a 1170/2020 (IV.21.) Korm. határozatban jóváhagyását adta a **Garantiqa Krízis Garanciaprogram** elindításához, az ehhez szükséges 90%-os mértékű visszavonhatatlan állami viszontgarancia biztosításával, és azzal a feltétellel, hogy a programban vállalt készfizető kezesség év végén nem haladhatja meg az 500 milliárd forintot, valamint a Garantiqa által kkv-k és nagyvállalatok hiteleihez vállalt kezesség mértéke nem haladhatja meg a 90%-ot. A garanciaprogramhoz a kormány egységesen a hitelösszeg 1%-át kitevő kezességi díjtámogatás nyújt. A Garantiqa Krízis Garanciaprogram alapkonstrukciója elsősorban a vállalkozások likviditási problémáinak kezelésében nyújt segítséget, míg a 1684/2020. (X.21.) Korm. határozat alapján elindításra került Garantiqa Krízis Garanciaprogram Investment Hitelgarancia termék a hosszú lejáratú, beruházásokat ösztönző hitelekre terjeszti ki az állami kezességet.

A Garantiqa Krízis Garanciaprogram 2020. évi bevezetése sikeres volt: a megkötött 15 478 darab kezességvállalási szerződéssel összesen 650 milliárd forintot meghaladó volumenű hitelnek a gazdaságba áramlását tette lehetővé a Garantiqa kezességvállalása a Garantiqa Krízis Garanciaprogram keretében. A Garantiqa Krízis Garanciaprogram 2020. évi kihasználtsága az eredeti 500 milliárd forint keretösszeget alapul véve 114,6%, az 1799/2020. (XI. 17.) Korm. határozat 5. pontja szerint 700,0 milliárd forintra emelkedett keretösszegre vetítetten pedig 81,8%.

9) Az agrár-ágazat forráshoz jutásának elősegítése érdekében az **Agrárvállalkozási Hitelgarancia Alapítvány** kezességvállalásaihoz a 2020. évi költségvetési törvény állami viszontgaranciát biztosított (51. §). Az állami viszontgarancia mértéke 85%. E költségvetési keret és annak kihasználtsága a következők szerint alakult az elmúlt időszak során:

keret- és tényadatok millió forintban

	2019	2020
keret	220 000	300 000
tény	203 400	274 400
kihasználtság	92,5%	91,5%

Az Alapítvány a 2020. évben 311,4 milliárd forint hitelállomány mögé 274,4 milliárd forint összegben vállalt állami viszontgaranciával biztosított kezességet, az e mögött álló viszontgarancia összege pedig 235,9 milliárd forint volt. Az Alapítvány aktivitása a korábbi évek növekedő tendenciáját folytatva továbbra is dinamikusan bővült. Ugyanakkor a 2020. év a koronavírus-járvány miatt az előzetes várakozásoktól eltérően alakult. A megváltozott szükségletekre reagálva az Alapítvány elindította a Krízis Agrárgarancia Programot, ahol a programban vállalt kezességekhez 90%-os állami viszontgarancia kapcsolódik. A Krízis

Agrár garancia Program keretében 76,7 milliárd forint hitelhez nyújtott kezességet az Alapítvány. Az ügyletek száma minden korábbinál magasabb, 12 398 volt.

Az Alapítvány kezességvállalásaihoz kapcsolódó állami viszontgarancia érvényesítése 2,1 milliárd forint volt, ami az eredetileg tervezett 2,6 milliárd forint a tervezett összegnek mindössze 80,8%-át tette ki. 2020-ban a beváltások száma és összege az előző évhez képest nőtt, a beváltási arány az ügyletek darabszáma alapján minimálisan csökkent, míg a kifizetett összeg alapján minimálisan növekedett. Az átlagos beváltás összege a 2019. évi 17,6 millió forintról 2020-ban 18,2 millió forintra nőtt.

10) A költségvetési törvény 52. §-a szerint állami kezesség áll fenn a Diákhitel Központ Zrt-nek (DHK) a diákhitel rendszer finanszírozására felvett hiteleiből, illetve kibocsátott kötvényeiből eredő fizetési kötelezettségei mögött.

A felsőoktatás finanszírozási formáinak átalakításához kapcsolódóan a DHK 2012 októberétől a korábbi szabad felhasználású diákhitel 1 termék mellett bevezette a kötött felhasználású diákhitelt (Diákhitel 2). A Diákhitel 2 kizárólag a felsőoktatási képzés önköltségének finanszírozására vehető igénybe állami kamattámogatás mellett.

A diákhitelt igénybe vevő hallgatók kumulált száma 2020 végére meghaladta a 420 ezer főt. 2020. december 31-én a diákhitel állomány összege meghaladta a 225 milliárd forintot. 2020-ban 33 milliárd forint hitelt folyósított a DHK a hallgatóknak.

A DHK 2018. évre vonatkozó finanszírozási tervét az államháztartásért felelős miniszter hagyta jóvá. A DHK adósságállománya 2020 végén összesen 177,3 milliárd forint volt. Az igénybe vett források:

- MFB Magyar Fejlesztési Bank Zrt.: 107,1 milliárd forint,
- Európai Beruházási Bank: 70,2 milliárd forint.

Kezesség beváltására a DHK forrásbevonásai kapcsán 2020 végéig nem került sor.

11) Az állam a közsférában foglalkoztatottak számára – hét ágazati törvény alapján –, valamint a fiatalok otthonteremtésében a lakáscélú hitelekhez jutást kezességvállalással könnyítette meg. A bajba jutott lakáshitelesek számára két típusú állami kezesség nyújtott segítséget, ezek az ún. áthidaló és a gyűjtőszámla hitelekhez kapcsolódtak. (Mindezek együttesen **lakáskezességek**).

A 2020. év végén a lakáshitelek állománya együttesen 25,1 milliárd forintot tett ki, az állomány folyamatos csökkenése mellett. A lakáshitelek meghatározó részét mind az állomány, mind a hitelek száma tekintetében a fiatalok lakáskölcsönei (ún. fészekrakó hitelek) teszik ki.

Az összes állami kezességgel biztosított lakáscélú hitelállomány nagy része az OTP Jelzálogbanknál (57,3%) és a CIB Banknál (23,0%) áll fenn, a maradék 19,7%-on 1 hitelintézet osztozott

A tavalyi év során a lakáshitelezéssel (közsféra, fészekrakó, áthidaló, gyűjtőszámla) kapcsolatban eredetileg előirányzott 0,5 milliárd kezességbeváltásból végül 0,01 milliárd forint került kifizetésre, mely az un. „fészekrakó” programhoz kapcsolódott.

12) A **takarékbetétről** szóló 1989. évi 2. törvényerejű rendelet 1993. június 30-áig hatályban volt 4. § (1) bekezdése szerint a takarékbetét összegének visszafizetéséért az állam helytáll. A rendelkezést hatályon kívül helyező törvény előírta, hogy az állam az 1993. június 30. előtt

kötött betétszerződések alapján elhelyezett pénzeszközök tekintetében továbbra is helytáll, amely az államháztartásról szóló törvény alapján állami kezességvállalásnak minősült.

A kereskedelmi bankok és szövetkezeti hitelintézetek felszámolása során 2020-ban összesen 25,5 millió forint magyar államot megillető térülés érkezett a takarékbetétekre kifizetett kártalanítások után.

2.12. Egyéb kiadások

Az egyéb kiadások tényleges teljesítése 175,6 milliárd forintot tett ki, ami számottevően több lett a törvényi előirányzathoz képest (az előirányzat 135,0%-a). A túlteljesülés fő oka, hogy az egyes földgáztárolási kérdésekről szóló 2115/2020. Korm. határozat alapján megszüntetésre került a párnagázzal kapcsolatos szerződés oly módon, hogy a kormány – a szerződésből még hátralévő kötelezettségek rendezése címén – költségvetési forrásból 24,6 milliárd forintot biztosított az ITM-en keresztül a Magyar Földgáztároló Zrt. részére, ami ezen a mérlegsoron került elszámolásra. A költségvetési törvény ilyen kiadási jogcímmel eredetileg nem számolt. A mérlegstort képező tételek közül az alábbiak emelhetők ki:

2020-ban folytatódtak a kormány által 2019. februárban meghirdetett és 2019. július 1-jétől elindult Családvédelmi Akcióterv részét képező babaváró támogatások: a kamattámogatás, a hiteltartozások elengedéséhez biztosított támogatás, valamint a babaváró támogatáshoz kapcsolódóan a bankoknak nyújtott költségtérítés. A három támogatási formára összesen 38,7 milliárd forint került kifizetésre, ami közel másfélszerese volt a tervezettnek (az előirányzat 146,8%-a), amely a program indulásakor vártnál magasabb hitelfolyósítás miatt kifizetett kamattámogatásból és a folyósításhoz kapcsolódó magasabb banki költségtérítésből adódik.

Az adóbevallások feldolgozása és a kedvezményezettek igazolása alapján a személyi jövedelemadó 1%-ának közcélú felhasználására történő felajánlásokból 9,7 milliárd forintot utaltak át a civil kedvezményezettek javára, amely kevesebb lett az eredetileg tervezetthez képest (az előirányzat 93,4%-a).

A Magyar Államkincstár által lebonyolított pénzforgalommal kapcsolatosan 7,5 milliárd forint kiadás teljesült, amely meghaladta a tervezettet (az előirányzat 115,8%-a). Itt kerültek elszámolásra a kincstári átutalásokhoz kapcsolódó GIRO díjak, VIBER forgalmi jutalékok, bankközvetítői díjak, MNB jutalékok, postai szolgáltatás díjai, SWIFT szolgáltatási díjak, KELER értékpapír számlavezetési díjak, valamint egyéb más díjak is.

A filmszakmai közvetett támogatások mozgókép törvény szerinti kiegészítő finanszírozása címén kifizetett 27,6 milliárd forint a tervezettnek megfelelően alakult.

A nemzetközi pénzügyi kapcsolatokból eredő kiadások – az egyes nemzetközi pénzügyi intézmények részére fizetett alaptőke-hozzájárulások és tagdíjak – 10,8 milliárd forintot tettek ki 2020-ban, mely kissé elmaradt a tervezettől (az előirányzat 94,6%-a).

Az adósságszolgálat teljesítésével kapcsolatos járulékos kiadások 44,5 milliárd forintot tettek ki, mely felülmúlta a tervezettet (az előirányzat 134,0%-a). Ennek döntő oka lakossági állampapírok vártnál nagyobb kereslete és a nem tervezett nemzetközi devizakötvény kibocsátás miatti megemelkedett értékesítési jutalék kiadások.

2.13. Hozzájárulás az EU költségvetéséhez

Az EU költségvetését illető hozzájárulási kötelezettség 2020. évi összege 449,8 milliárd forintot tett ki, amely összeg 52,1 milliárd forinttal magasabb a tervezett előirányzathoz (397,7 milliárd forint) képest. A tervezett és a teljesült kiadás közötti eltérést az uniós

költségvetés év során végzett módosításai, valamint az uniós költségvetés tervezéséhez használt, illetve tényleges főösszegének és a befizetés forint/euro árfolyamának eltérése magyarázza.

2.14. Állami vagyonnal kapcsolatos kiadások

Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások alapvetően az állami vagyonról szóló és a Nemzeti Földalapról szóló törvények hatálya alá tartozó vagyonnal való gazdálkodással összefüggő kiadásokat foglalták magukban. Az állami vagyongazdálkodás kifizetései azonban nemcsak a két, nevesített költségvetési vagyonnevezet teljesítéseit, hanem a törvény útján vagy miniszteri rendeletben kijelölt tulajdonosi joggyakorlási feladatot ellátó egyes fejezetek elkülönítetten megjelenő tulajdonosi ügyleteinek tételeit is tartalmazták.

Az államháztartásról szóló törvény szerint az állami vagyonnal összefüggő kiadások többsége megjelenik a központi költségvetés mérlegében, egy részük (pl. a kölcsönnyújtás) azonban finanszírozási kiadásnak minősül, amely nem érinti a központi költségvetés egyenlegét.

Az állami vagyonnal kapcsolatos költségvetési kiadások közel 1311,7 milliárd forintot tettek ki a 2020. évben. Az év során megvalósult kormány-, illetve miniszteri hatáskörben jóváhagyott átcsoportosítások a vagyonkiadások eredetileg 461,5 milliárd forint összegű előirányzatát összességében 1332,4 milliárd forintra növelték.

Az állami vagyon kiadásainál mind az ingatlanberuházások és vásárlások, mind a társasági portfólió tételeit átrendezték az évközi módosítások. A tényleges kiadások 32,7 milliárd forinttal elmaradtak a módosított előirányzattól, amely alapvetően az ingatlanberuházások esetén a Beruházási Ügynökség tevékenysége mérsékeltebb felfutásának a következménye.

A vagyonkiadásokon belül meghatározó a **társaságokkal kapcsolatos kiadások** 1119,1 milliárd forintos teljesülési összege, melynek jelentős része a tőkeemelési és részesedésszerzési célú kifizetések, amik 907,7 milliárd forintot tettek ki.

A 2020. évben az alábbi jelentősebb akvizíciók, fejlesztési és likviditási célú tőkeemelések valósultak meg:

- az MVM Magyar Villamos Művek Zrt. 229,0 milliárd forint összegű tőkeemelése az E.ON Hungária Zrt. 25%-os tulajdoni részesedésének, valamint az ÉMÁSZ Hálózati Kft. 100%-os részesedésének megvásárlásához volt szükséges, ezen felül további cél volt az MVM Csoport beruházási programjának, valamint az MVM NET Zrt. elektronikus hírközlési hálózat fejlesztésének megvalósítása;
- a Corvinus Nemzetközi Befektetési Zrt. részére jutatott 197,4 milliárd forintos tőkeemelés célja a társaság MFB Magyar Fejlesztési Bank Zrt. felé fennálló, állami készfizető kezességgel biztosított hitelének törlesztéséhez szükséges fedezet biztosítása volt;
- az MFB Magyar Fejlesztési Bank Zrt. 151,4 milliárd forint összegű tőkeemelése a társaság COVID-19 járvány gazdasági hatásainak enyhítésére bevezetett hitel-, tőke- és garanciaprogramját, a banki stratégiában előirányzott fejlesztéspolitikai célok megvalósítását, valamint a bank megfelelő szintű teljes tőkemegfelelési mutatóját biztosította;
- a Paks II. Atomerőmű Zrt. 72,9 milliárd forint összegű tőkeemelése részben az erőmű beruházás, részben a társaság működésének és tevékenységének finanszírozását szolgálta;
- a Magyar Export-Import Bank Zrt. 54,3 milliárd forint összegű tőkeemelése a bank tevékenység bővüléséhez járult hozzá.

A társaságokkal kapcsolatos kiadásokon belül, támogatásként közel 128,5 milliárd forintot nyújtott az állam tulajdonosként társaságainak. Ezen belül a Nemzeti Hulladékgazdálkodási Koordináló és Vagyonkezelő Zrt. számára működésének finanszírozására és a hulladékgazdálkodási rendszerben betöltött szerepének teljesítése érdekében a 2020. év során együttesen 46,5 milliárd forint támogatásban részesült.

A regionális víziközmű társaságok (TRV Zrt., ÉRV Zrt., ÉDV Zrt., DRV Zrt., DMRV Zrt.) együttesen 43,6 milliárd forint támogatást kaptak a 2020. évben feladataik ellátására.

A Nemzeti Filmintézet Közhasznú Nonprofit Zrt. filmszakmai tevékenységének, illetve működésének finanszírozását 22,0 milliárd forint szolgáltatta.

Az állami vagyongazdálkodási közfeladatot ellátó MNV Zrt. működését 7,9 milliárd forint, a Beruházási Ügynökség működését 5,1 milliárd forint összegben finanszírozta az állam.

Ingtatlanokkal és ingóságokkal kapcsolatos kiadások esetében 158,8 milliárd forint került felhasználásra, melynek jelentős része 79,2 milliárd forint az MNV Zrt. tevékenységéhez kötődik.

Az MNV Zrt. ingatlanvásárlásokra, költségvetési szervek elhelyezésére 24,2 milliárd forintot költöttek, a Hungexpo fejlesztése – az oda tervezett kiemelt eseményekre figyelemmel – 35,0 milliárd forinttal növelte az állami vagyon kiadásait.

Az MNV Zrt. által kezelt ingatlanok fenntartására 5,8 milliárd forintot, az ingatlanok őrzésére 3,9 milliárd forintot, a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. által megszerzett ingatlanok fenntartására 2,5 milliárd forintot, sportcélú fejlesztésekhez kapcsolódó ingatlanvásárlásokra és beruházásokra 5,0 milliárd forintot fordítottak.

A Nemzeti Földalap 18,9 milliárd forintos kiadási előirányzatai terhére 15,9 milliárd forint kifizetés történt, amely 5,9%-kal maradt el az előirányzattól. A kiadások 71,3%-a termőföld vásárlásból és az életjáradék programból származott, míg 28,7%-a fenntartási kiadásokból és egyéb vagyongazdálkodási tételekből tevődött össze.

A termőföld vásárlás kiadása 3,1 milliárd forintot tett ki. Ezen kiadások kiterjedtek mind az 1/1 arányú ingatlanok megszerzésére, mind az osztatlan közös tulajdoni hányadok csökkentésére, mind pedig áthúzódó hatásként a sikertelen végrehajtási eljárásokban korábbiakban kötelezően előírt állami ingatlanszerzésekre.

Az életjáradéki program kiadása 8,3 milliárd forinttal – csökkenő tendencia mellett – 91,9%-os teljesítést mutatott. A járadékosok száma a 2020. évben 12 472 fő volt. Az életjáradék ellenében az államhoz került, többségében nehezen hasznosítható, míg kisebb részben hasznosíthatatlan (számos esetben osztatlan közös tulajdonban lévő), elsősorban elhelyezkedő, kisebb térmértékű termőföldek hozadéka nem fedezi az éves életjáradék fizetési kötelezettségeket.

A 2020. évben is az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások között jelentek meg a Beruházási Ügynökség által előkészített és megvalósított kiemelt kormányzati magasépítési beruházási kiadások.

Az egyedi beruházások kiadásai 52,5 milliárd forintot, a programszerűeké 15,3 milliárd forintot tett ki. Az előirányzatoktól elmaradó csekélyebb összegű kiadások elsősorban a beruházások ütemeztségének módosulásaiból erednek.

A kormányzati magasépítési beruházásokat közfeladatként megvalósító, és részben előkészítő Beruházási Ügynökség működését 5,1 milliárd forint összegben finanszírozta az állam.

A fenti két kategória egyikébe sem tartozó **egyéb kiadásokra** 33,8 milliárd forintot fordított az állam, a módosított előirányzat 22,8 milliárd forintos összege túlteljesült. Az eltérés alapvetően az automatikusan túlteljesülő, az ingatlan ügyletekhez kapcsolódó áfa-elszámolási előirányzatnál jelentkezett, a módosított előirányzat 1,0 milliárd forintos összege 10,1 milliárd forintos összegben teljesült.

Meghatározó tétel még a kategórián belül az állam tulajdonosi felelősségével kapcsolatos környezetvédelmi feladatok finanszírozására fordított 8,2 milliárd forintos összeg.

2020-ban az állami vagyon kapcsán felmerülő **finanszírozási jellegű kiadásokat** a tulajdonosi kölcsön-nyújtások jelentették, amelyek együttes összege közel 3,5 milliárd forint volt, ennek döntő többsége a Nemzeti Energiagazdálkodási Zrt. részére került biztosításra.

B.

Az államháztartás központi alrendszere hiánya, finanszírozása, az államadósság kezelése

A központi költségvetés finanszírozása

Makrogazdasági és finanszírozási környezet 2020-ban

2020 egészét tekintve az állampapír-piacon a leghosszabb lejárat kivételével emelkedtek a hozamok. Márciusban a koronavírus-járvány következtében mind a hosszú, mind a rövid forinthatamok gyors ütemben megemelkedtek. A márciusi hozamemelkedést részleges korrekció követte, amiben fontos szerepet játszott a járványra válaszul adott világszerte példátlan mértékű fiskális és monetáris élénkítés. A hosszú hozamok az év hátralévő részében nem emelkedtek jelentősen, amiben fontos szerepe volt a jegybanki államkötvény-vásárlásoknak is. A nyár folyamán a hazai növekedési kilátások javultak, Magyarország sikeresen kezelte a járvány első hullámát. Ez hozzájárult a rövid és hosszú hozamok csökkenéséhez. A Magyar Nemzeti Bank Monetáris Tanácsa júniusban és júliusban egyaránt (15-15 bázisponttal) csökkentette a jegybanki alapkamatot, ami leszorította a rövid hozamokat. Ősszel azonban kibontakozott a járvány második hulláma, amely az első hullámnál erősebb hatással volt Magyarországra. Romlottak az ország növekedési kilátásai és befektetői megítélése, amit az emelkedő hozamszintek is tükröztek. Az MNB szeptemberben az egyhetes betétre fizetett hozamot (15 bázisponttal) megemelte, amit piaci szereplők kamatemelésként értékelték, és ez szerepet játszott a rövid forinthatamok emelkedésében. Az év utolsó hónapjaiban részben a javuló hazai növekedési kilátások és a kedvező külső környezet következtében mind a rövid, mind a hosszú forinthatamok csökkentek.

A **referenciahozamok** 2020 decemberének végén a 15 éves lejáratot leszámítva az egy évvel korábbinál magasabb szinten álltak. A 3 és 6 hónapos lejáratokon 0,3-0,3 százalékponttal, a 12 hónapos és 3 éves lejáratokon 0,4-0,4 százalékponttal emelkedtek a hozamok. Az 5 és 10 éves lejáratokon kisebb mértékben, 0,1-0,2 százalékponttal emelkedtek a referenciahozamok, míg a 15 éves lejáraton 0,6 százalékponttal csökkent a referenciahozam. 2020 májusában 20 éves futamidejű államkötvénnyel bővült a referencia állampapírok köre, amely 2,47 százalékkal zárt az év végén.

Az **aukciós hozamok** alakulása lényegében a referenciahozamok mozgását követte. Az éven belüli aukciós hozamok 0,3-0,4 százalékponttal emelkedtek az év végéig. A 3, 5 és 10 éves lejáratokon 0,2-0,4 százalékponttal növekedtek, míg a 15 éves lejáraton 0,4 százalékponttal csökkent az aukciós átlaghozam. Az átlagos fedezettség a kincstárjegy-aukciókon 2,1-et, míg a kötvényaukciókon 2,6-et ért el.

2020 folyamán az euró árfolyama a 329,45-369,03 forint/euró közötti sávban mozgott. Az euró átlagos árfolyama 2020-ban 351,17 forint/euró volt, ami jelentősen gyengébb volt az előirányzatkor tervezett 320,9 forint/eurónál. 2020. december 31-én a tervezett árfolyamhoz képest tekintélyes gyengüléssel, 365,13 forint/euró árfolyammal zárt.

A külföldiek forint állampapír-befektetései 2020-ban jelentős ingadozás mellett az év során emelkedtek, és állományuk az év végéig 203,5 milliárd forinttal, 4371,4 milliárd forintra nőtt.

A finanszírozási igény alakulása

A kincstári kör hiánya 5548,8 milliárd forint volt. A nettó finanszírozási igényt mérsékelte az EU transferekkel és egyéb forrásokkal kapcsolatos 785,3 milliárd forintos pozitív egyenleg.

A kincstári elszámolási rendszerből látható hiány nem egyezik meg a normaszövegben megjelenített, helyi önkormányzatok nélküli államháztartási hiánnyal. Ennek oka az éves költségvetési beszámolók és a kincstári nyilvántartás szerinti teljesítési adatok közötti eltérések, amelyek elsősorban a következőkből adódnak:

- a kereskedelmi banknál vezetett fizetési számlák és a házipénztárak kincstárba be nem jelentett forgalma;
- a költségvetésen kívül kezelt tételek kincstárba be nem jelentett rendezése.

A bruttó finanszírozási igény a nettó finanszírozási igény, valamint az adósságtörlesztések összegeként adódik. Az eredeti futamidejét tekintve éven túli futamidejű államadósság törlesztések és bevonások az alábbiak szerint valósultak meg:

<i>milliárd forintban</i>	
Forinthitelek	46,5
Devizahitelek	85,5
Forintkötvények*	3875,2
Devizakötvények	1072,4
Éven túli törlesztések összesen	5079,6

*Az előirányzat szerint a tervezett forintkötvény törlesztés 2482,9 milliárd forint volt. Az ezt meghaladó törlesztés tartalmazza a következő években lejáró kötvények hosszabb kötvényre történő cseréjét, valamint a lakossági kötvények visszavásárlását is.

Az éven túli lejáratokon a forinttörlesztések összesen 3921,7 milliárd forintot, míg a devizatorlesztések 1157,9 milliárd forintot tettek ki.

A finanszírozás alakulása a 2020. év során

A 2020. évi előirányzat tervezése során a finanszírozási terv a hatályos államadósság-kezelési stratégia alapján került meghatározásra. Az államadósság kezelés kiemelt célja a csökkenő államadósság ráta, az államadósság devizaarányának mérséklése és a közvetlen lakossági tulajdonú állampapír állomány további növelése volt. 2020-tól új stratégiai célkitűzésként a futamidő növelése fogalmazódott meg. 2020 azonban rendkívüli év volt, a koronavírus-járvány következtében kihirdetésre került veszélyhelyzetből adódóan több alkalommal is felülvizsgálatra került a költségvetés hiánya, így az éves finanszírozási terv is. A járvány következtében a 2020. évben nem teljesült az államadósság-kezelés valamennyi stratégia célja: átmenetileg emelkedett az adósságráta és a 10-20%-os benchmark sávon belül emelkedett a devizaadósság aránya. A kedvezőtlen gazdasági környezet ellenére is nőtt

azonban a lakossági állampapírok állománya, miközben az államadósság futamideje is hosszabbodott.

A 2020. évi költségvetési hiány finanszírozása elsősorban forintkibocsátásokkal történt, de a rendkívüli helyzetre való tekintettel jelentős devizakibocsátások is szerepet játszottak a finanszírozásban. A hiány finanszírozását szolgálta 5092,4 milliárd forint összegű piaci és lakossági államkötvény értékesítése és ezen felül a devizában folyósított kedvező kamatozású célhoz kötött projektfinanszírozó 456,4 milliárd forint összegű devizahitel.

Az 5079,6 milliárd forint értékű adósság-visszafizetés finanszírozása érdekében 4335,2 milliárd forint értékű forint-államkötvény kibocsátására és 1897,9 milliárd forint összegű nemzetközi devizakötvény, valamint 50,2 milliárd forint összegű belföldi devizakötvény kibocsátásra került sor. A kincstárjegy állomány 1203,6 milliárd forinttal csökkent 2020-ban.

A likviditáskezeléssel kapcsolatos műveletek során előfinanszírozási céllal 403,5 milliárd forint összegű devizakötvény kibocsátás történt, ami a devizabetéteket növelte. Ez a KESZ záró állományát növelő repó és más tranzakciókkal együtt a koronavírus okozta válság következtében megnövekvő finanszírozási kockázatok csökkentését szolgálta.

Az alábbi táblázat az egyes adósságinstrumentumok nettó kibocsátásának eredeti előirányzatban szereplő és ténylegesen megvalósult értékeit tartalmazza.

Nettó kibocsátás 2020-ban

milliárd forintban

	Előirányzat tervezésekor (2019.04.24)	Az éves finanszírozási kiadványban publikált (2019.12.06)	2020 tény
Forintinstrumentumok nettó kibocsátása	1463,3	805,5	4301,0
Államkötvények	593,4	286,0	4 249,5
Diszkont kincstárjegyek	-88,7	0,0	0,3
Lakossági állampapírok (kötvényekkel együtt)	843,3	400,0	97,7
Hitelek	115,4	119,5	-46,5
Devizaadósság nettó kibocsátása	-763,8	-409,3	1650,0
Államkötvények	-733,4	-333,1	1279,2
Hitelek	-30,3	-76,3	370,8
Összes kibocsátás	699,6	396,2	5951,0

A 2020. évi nettó kibocsátás az előirányzatot jelentősen meghaladó összegben és eltérő szerkezetben valósult meg. A világjárvány okozta válság és a 2021. évi előfinanszírozási igény a tervekhez képest számottevően megemelte a nettó kibocsátás összegét. A finanszírozás biztosítása érdekében a forint államkötvények kibocsátása mellett, az előző évtől eltérően, a nagyobb nettó finanszírozási igényre reagálva, a nemzetközi piacon

devizakötvények kibocsátására jelentős összegben került sor. A lakossági állampapírok előző években tapasztalt állománynövekedése a válság hatására évközben lassult, azonban év végére ismét a korábbi trend szerint növekedett.

A nettó kibocsátás 2020-ban 5951,0 milliárd forint volt, amelyen belül a nettó forint kibocsátás 4301,0 milliárd forintot tett ki, ami nagymértékben 2837,7 milliárd forinttal meghaladta az előirányzatkor tervezett összeget. A nettó deviza kibocsátás a terven felüli, részben a 2021-ben lejáró devizaadósság előfinanszírozását szolgáló devizakötvény kibocsátások miatt 2413,8 milliárd forinttal szintén felülmúlta a tervezettet, és 1650,0 milliárd forintot tett ki.

A 2020-ban megvalósult csereaukciók, valamint a tervet meghaladó összegben kibocsátott hosszú futamidejű államkötvények következtében nőtt a piaci forint kötvényadósság futamideje mind a tervezetthez, mind a 2019. év végéhez képest. A diszkont kincstárjegyek állománya gyakorlatilag nem változott, ami a tervekhez képest kismértékű emelkedést jelentett.

A forint államkötvénypiacon a bruttó forint államkötvény kibocsátás jelentősen meghaladta a tervezettet, amely a csereaukciók magas, tervekben nem szereplő volumenének és a többletértékesítésnek köszönhető. A futamidő növelés miatt megemelt összegű csereaukciók által a törlesztés is meghaladta a tervekben szereplő összeget.

A lakossági állampapírok háztartásoknak történő nettó értékesítése az év közbeni megtorpanást követően, a versenyképes hozamoknak és a digitális csatornák folyamatos fejlesztésének köszönhetően 2020-ban is növekedett. Az egyéb, intézményi szektoroknál lévő lakossági állampapírok 2020-ban esedékes számottevő lejáratok és visszavásárlások következtében, valamint a háztartások jelentős vásárlásai ellenére a teljes lakossági állampapír állomány csak kismértékben, 97,7 milliárd forinttal növekedett, miközben a lakossági állampapír állománynak az a része, amelyet ténylegesen az háztartások birtokoltak ennél lényegesen nagyobb mértékben, több mint 1000 milliárd forinttal emelkedett a tavalyi év során.

A háztartások nettó vásárlása elsősorban a 2019-ben bevezetett dematerializált és nyomdai Magyar Állampapír Plusz sorozatokban valósult meg, míg a rövid futamidejű lakossági állampapírok háztartásoknál lévő állománya tovább csökkent 2020-ban is.

Állampapírok értékesítése

Forintfinanszírozás

Az adósságkezelés 2020-ban is törekedett arra, hogy az állam forrásbevonása során a hosszabb futamidejű, 3, 5, 10, 15 és az új 20 éves futamidejű, piaci finanszírozást biztosító államkötvények játsszanak meghatározó szerepet. Az irántuk mutatkozó kereslet és a fokozatosan növekvő finanszírozási igény következtében a terveket folyamatosan meghaladták a kibocsátások.

2020-ban a változó kamatozású 7 éves kötvényen kívül minden további kötvényt fix kamatozással értékesített az Államadósság Kezelő Központ Zrt. (ÁKK Zrt.) Az egyes futamidőket tekintve a kötvénysorozatok piacra bocsátott mennyiségét a következő táblázat mutatja be:

A 2020. év során kibocsátott kötvénysorozatok

Sorozat	Futamidő	Aukciók száma	Aukciós kibocsátás az év során	Nem-kompetitív értékesítés	Év végi sorozatnagyság
	év	db	milliárd forintban		
2022/C	3	4	87	18	237
2023/C	3	30	634	143	784
2025/C	5	27	1004	249	1 345
2026/E	5	17	709	191	904
2027/A	5	1	29	0	1237
2027/B*	7	20	443	155	598
2030/A	10	16	386	78	1083
2031/A	10	17	695	163	1332
2038/A	15	10	189	34	436
2041/A	20	6	66	9	109

**Változó kamatozású kötvény*

A kötvényaukciók során elfogadott összes mennyiségben belül a szokásos módon az 5 éves államkötvények aránya volt a legmagasabb, 41%-ot meghaladó mértékű a futamidők szerinti összetételben emelkedett a hosszú futamidejű kötvények szerepe. A 3 éves kötvény aukcióinak száma csökkent, helyette a 10-15 éves, illetve az újonnan bevezetett 20 éves futamidőn kerültek kibocsátásra kötvények. Az év elején bevezetett 7 éves változó kamatú kötvény az aukciók összegét tekintve 11%-os részt képviselt. A hosszabb futamidejű kötvények további 31%-ot tettek ki.

A nemzetközi és a belföldi állampapír-piac tendenciáira tekintettel az ÁKK Zrt. rugalmas aukciós rendszert alkalmaz, amelynek szerves részét képezi a nem kompetitív kötvényértékesítés. A rendszer lehetőséget teremt arra, hogy amennyiben a piaci igények jelentősen meghaladják az aukción elfogadásra került összeget, akkor további befektetők tudjanak államkötvényekhez jutni. Az ily módon értékesített kötvények összege 1038,6 milliárd forintot ért el 2020-ban, ami számottevő részét képezi a tervet meghaladó kötvényértékesítésnek.

A nagy lejáratok okozta likviditás-ingadozások kezelése és a lejáratok kockázat csökkentése érdekében a meghirdetett aukciós naptár szerinti, rendszeres – de a tervezett összegtől elmaradó volumenben – államkötvény visszavásárlási aukciókra került sor 2020-ban is, összesen 35,1 milliárd forint névértékben. Ezáltal egyenletesebbé vált az államkötvények lejárat szerkezete, csökkent a forintadósság refinanszírozási kockázata.

2020-ban a finanszírozás alakulása lehetővé tette, hogy a diszkontkincstárjegyek elsősorban likviditás-kezelési szerepet töltsenek be, a nettó kibocsátás 0,3 milliárd forintot tett ki, ami támogatta a futamidő növelést.

A tervekben továbbra is szerepelt a forint finanszírozás növelése és a belföldi lakossági állampapírok súlyának emelése, azonban a 2020 tavaszán megjelent koronavírus hatására az év eleji lakossági állampapír állománynövekedést követően átmenetileg visszaesett a kereslet

a papírok iránt. Az átmeneti megtorpanás után ismét növekedett az állomány és év végére a lakossági állampapírok állománya 9171,7 milliárd forintot ért el, hozzájárulva ezzel a forintban történő finanszírozás emelkedéséhez.

A lakossági állampapír állomány bővüléséhez elsősorban az 5 éves futamidejű Magyar Állampapír Plusz (MÁP Plusz), illetve a postákon kapható nyomdai MÁP Plusz járult hozzá, ennek állománya év végére elérte az 5221,2 milliárd forintot. Emellett még a Babakötvény állomány növekedett 30,6 milliárd forinttal az év során.

Az egy-, illetve kétéves Kincstári Takarékjegyek állománya 126,0 milliárd forinttal, az Egyéves Magyar Állampapír állománya 1069,7 milliárd forinttal csökkent, míg a Prémium Magyar Állampapír állománya 208,4 milliárd forinttal lett kisebb az előző év végi állománynál. A MÁP Plusz nagy összegű értékesítéséhez jelentős mértékben hozzájárult a többi, időközben lejáró vagy visszaváltott lakossági állampapír közvetlen MÁP Pluszba fektetése.

A lakossági befektetések egyszerűsítése érdekében 2019. május végével megszüntetésre került, a lakosság körében kevésbé népszerű, lakossági állampapírok állománya év végére csökkent, Bónusz Magyar Állampapíré 61,5 milliárd forintra, a Kétéves Magyar Állampapíré 59,4 milliárd forintra, a Kincstári Takarékjegy Plusz állománya pedig lenullázódott.

2020-ban a hosszú futamidejű lakossági állampapírok növekedése meghaladta a teljes állomány növekedését, a rövid futamidejű lakossági állampapírok állománya nominálisan csökkent.

A forintadósság átlagos hátralevő futamideje a 2019. és 2020. év végén az alábbiak szerint alakult:

	Átlagos hátralevő futamidő (év)	
	2019.12.31	2020.12.31
Magyar Államkötvény	4,96	5,48
Forint értékpapír összesen	3,93	4,57
Forint hitel	8,23	7,51
Forintban denominált adósság összesen	4,15	4,69

Devizafinanszírozás

2020-ban a külföldi piacon jelentős mennyiségű, 2301,5 milliárd forint összegű forrásbevonásra került sor. Nemzetközi devizakötvény kibocsátása valósult meg 6,0 milliárd euró, azaz 2121,2 milliárd forint értékben, amelynek részét képezi Magyarország első nemzetközi Zöld Kötvényének kibocsátása is 1,5 milliárd euró, azaz 518,4 milliárd forint összegben.

Ezen kívül sor került japán jenben denominált ún. Szamuráj-kötvények kibocsátására 62,7 milliárd jen, azaz 180,3 milliárd forint összegben, amelyből 20,0 milliárd japán jen, azaz 57,5 milliárd forint szintén a környezetvédelmi kiadásokat finanszírozó Zöld Kötvényt képviselt.

A devizakötvény kibocsátások főbb jellemzőit a következő táblázat részletezi:

Eredeti devizanem	Eredeti kibocsátási összeg	Kibocsátás dátuma	Lejárat dátuma	Futamidő	Kamatozás
EUR	1 000 000 000	2020.04.28	2026.04.28	6	1,13%
EUR	1 000 000 000	2020.04.28	2032.04.28	12	1,63%
EUR	1 500 000 000	2020.06.05	2035.06.05	15	1,75%
JPY	22 700 000 000	2020.09.18	2023.09.15	3	0,52%
JPY	20 000 000 000	2020.09.18	2025.09.18	5	0,74%
JPY	15 500 000 000	2020.09.18	2027.09.17	7	1,03%
JPY	4 500 000 000	2020.09.18	2030.09.18	10	1,29%
EUR	1 250 000 000	2020.11.17	2030.11.18	10	0,50%
EUR	1 250 000 000	2020.11.17	2050.11.17	30	1,50%

A belföldi finanszírozás részeként két új Prémium Euró Magyar Állampapír sorozat kibocsátására került sor összesen 35,0 milliárd forint értékben, melynek jellemzőit a következő táblázat részletezi:

Megnevezés	Eredeti devizanem	Kibocsátás dátuma	Lejárat dátuma	Kamatozás	2020.12.31-i állomány (millió EUR)
2023/X	EUR	2020.06.05	2023.09.20	Változó, Prémium	55,1
2025/X	EUR	2020.06.05	2025.08.21	Változó, Prémium	42,4

Ezen felül egyes infrastrukturális, oktatási, fejlesztési programok és a koronavírus-járvány okozta válsághelyzet finanszírozására az állam hiteleket vett fel nemzetközi fejlesztési intézetektől és az Európai Uniótól 1276,8 millió euró, azaz 456,4 milliárd forint értékben.

A költségvetés adósságának alakulása

A központi költségvetés 2020. év végi bruttó adóssága 36 684,3 milliárd forintot tett ki. A 2020. év során a központi költségvetés adóssága nominálisan 7002,4 milliárd forinttal (23,6%-kal) növekedett a 2019. év végi 29 682,0 milliárd forintos szinthez képest. 2020-ban a központi költségvetés adóssága a GDP 62,4%-áról annak 76,4%-ára, azaz 14,0 százalékponttal növekedett.

Az adósság tervezettnél lényegesen magasabb szintje a koronavírus válság miatt megnövekedett nettó finanszírozási igény finanszírozása miatti, tervet meghaladó forint és deviza kötvénykibocsátásoknak az eredménye, amelyet továbbberősített a forint vártnál nagyobb mértékű gyengülése az euróhoz képest.

Az év végén a tényleges devizaárfolyam 365,13 forint/euró volt, ami a 2020. évre tervezett 320,9 forint/eurónál lényegesen gyengébb árfolyam. Ez az év végi deviza adósság forintban kimutatott értékének növekedését okozta a tervhez képest (a 2019. év végi árfolyamhoz képest a forint leértékelődése miatt a devizaadósságon 547,0 milliárd forint árfolyamvesztés következett be 2020-ban). Az év végi deviza keresztárfolyamok 2020-as

változása és egyéb műveletek következtében 74,8 milliárd forinttal csökkent az egyéb kötelezettségként kimutatott, az ÁKK Zrt.-nél elhelyezett devizabetét.

A deviza-államadósság kockázatainak csökkentése érdekében az ÁKK Zrt. swapműveleteket köt. A nemzetközi piaci szokványok alapján a swapműveletek miatt fennálló partnerkockázatok csökkentése érdekében a felek a swapok nettó értékének megfelelő fedezetet (betétet) helyeznek el egymásnál, amiből az adósságállomány részét képezik az ezen ügyletek után az ÁKK Zrt.-nél elhelyezésre került fedezeti összegek (az ún. mark-to-market betétek) az egyéb kötelezettségek soron. Az e jogcímen elhelyezésre kerülő betét azt mutatja, hogy a nem euróban kibocsátott devizakötvények értéke mennyivel növekedett volna az államadósságon belül az euró kötvényekhez képest, ha nem lett volna átváltva arra. A nem euró-devizakötvények és az azokra kötött swapok lejáratkor a swapon elért megtakarítást az állam realizálja, mivel a törlesztés az adósság euró értékének megfelelően alakul. Ezt követően az MtM betétnek a lejárt swapra eső részét az állam visszafizeti a partnernek, annak állománya lecsökken a megtakarítás nagyságával. Az elmúlt években az egyéb devizák (főként az USD) jelentősen felértékelődtek az euróhoz képest, az emiatt keletkező többletadósságot viszont a swapkötéssel sikerült kizárni. 2020 folyamán az egyéb kötelezettségek állománya 203,7 milliárd forintról 128,8 milliárd forintra csökkent, ami a 2020-ban bekövetkezett deviza-keresztárfolyam mozgások, devizakötvény lejárat és egyéb műveletek hatását mutatja.

A központi költségvetés adósságállományának részleteit, illetve az állományváltozás tényezőit az általános indokolás mellékletei között található táblázatok mutatják be adósságelemenkénti bontásban.

C.

Az elkülönített állami pénzalapok gazdálkodása

1. A bevételek alakulása

Az NFA bevétele az egészségbiztosítási- és munkaerőpiaci járulék NFA-t megillető hányada, amelyből 228,4 milliárd forint, a szakképzési hozzájárulásból pedig 105,8 milliárd forint folyt be. Az NFA-ból az előfinanszírozott programok – a GINOP és a VEKOP – támogatásait az EU megtéríti, ezáltal az előfinanszírozott uniós programok kiadásainak visszatérüléséből 118,8 milliárd forint származott. Továbbá az NFA-ba a bér garancia alaprészből nyújtott kölcsönök visszafizetéséből, az egyéb bevételekből, valamint költségvetési támogatásból is folytak be bevételek.

AZ NKFI Alap az innovációs járulékból – a befizetésére kötelezett belföldi székhelyű gazdasági társaságoktól – 88,8 milliárd forint bevétel keletkezett. Az NKFI Alap költségvetési támogatása 34,9 milliárd forintot tett ki.

A BGA 2020. évi tervezett költségvetési támogatása 46,5 milliárd forint volt. Év közben a BGA költségvetési támogatása 89,6 milliárd forinttal növekedett, így 136,1 milliárd forint lett a költségvetési támogatás. A költségvetési támogatáson felül a BGA-ba megállapodások alapján a XI. Miniszterelnökség fejezet fejezeti kezelésű előirányzatai terhére, valamint támogatásokból eredő visszatérítésekből, kamatbevételből és árfolyamnyereségből 3,9 milliárd forint összegű bevétel folyt be.

A nukleáris hozzájárulásból, vagyis a Paksi Atomerőmű Zrt. befizetéséből 25,5 milliárd forint bevétele keletkezett a KNPA-nak. A KNPA költségvetési támogatásának eredeti előirányzata 2020. évben 2,8 milliárd forint volt. Az atomenergiáról szóló törvény 64. § (2) bekezdése

szerint a KNPA részére az előző évi átlagos pénzállományra vetített, a jegybanki alapkamat előző évi átlagával számított összegű központi költségvetési támogatást kell biztosítani. A Központi Nukleáris Pénzügyi Alap értékállóságának biztosításához szükséges intézkedésekről szóló 2374/2020. Korm. határozat 1. pontja alapján a KNPA értékállóságának helyreállítása és tartalékainak növelése céljából további 72,3 milliárd forint egyszeri támogatás biztosítása vált szükségessé. A KNPA 2020. évi támogatása mindösszesen 75,1 milliárd forint lett.

Az NKA az ötös lottó szerencsejáték játékadójának a 90%-ából 12,9 milliárd forint folyt be. A szerzői jogi törvény alapján a közös jogkezelőtől származó befizetések 3,3 milliárd forintot tett ki. A szerzői jogok és a szerzői joghoz kapcsolódó jogok közös kezeléséről szóló 2016. évi XCIII. törvény (Kjkt.) vonatkozó rendelkezései alapján az üres hang- és képhordozók után befolyt jogdíjbevételek 25%-át az Artisjus Magyar Szerzői Jogvédő Iroda Egyesület (Artisjus) és a Magyar Reprográfiai Szövetség átutalja az NKA számlájára, amely összegeket teljes egészében támogatások finanszírozására kell felhasználni. Az üres adathordozók jogdíjából származó bevételt a keletkezés szerinti jogosult csoportok javára kell kulturális célra felhasználni, alkotó és előadó-művészeti tematikájú kollégiumok között kell szétosztani, a jogkezelők által rendelkezésre bocsájtott adatok alapján.

2. A kiadások alakulása

Az NFA teljesített kiadása 452,5 milliárd forint.

- A Nemzeti Közfoglalkoztatási Program keretében megvalósított közfoglalkoztatás kiadásainak finanszírozása 2020. évben is az NFA-ból történt. A közfoglalkoztatás már tízedik éve működtetett rendszere folyamatosan átalakul, a gazdaság és a munkaerőpiac változásain, szükségletein alapulva, figyelembe véve az egyes szakpolitikák kölcsönhatásait is. A „Start-munkaprogram” jogcímen a kifizetés 124,7 milliárd forint lett. A „Start-munkaprogram” jogcím tényleges kiadásai az előirányzat összegénél 15,3 milliárd forinttal kisebb összeget tettek ki. A statisztikai adatok szerint közfoglalkoztatásból kilépő személyek 15-18%-a a dolgozik a nyílt munkaerőpiacon a támogatást követő hat hónap végén bejelentett munkaviszonyban. 2020. I-III. negyedévének adatai szerint a kilépési ráta alacsonyabb volt, amiben jelentős szerepet játszott a koronavírus okozta válsághelyzet. A „Start-munkaprogram” 2020. évi előirányzatának felhasználása ütemezetten, a közfoglalkoztatók igényeinek megfelelően történt, alapvetően három területen megvalósulva: a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás, az országos közfoglalkoztatás, valamint a járási startmunka mintaprogramok területén. Ezen fő támogatástípusok mellett egyedi kérelmekre indításra kerültek országos, illetve egyéb mintaprogramok is.
- Az NFA-ból az álláskeresési ellátások kiadása 122,9 milliárd forint lett, 48,1%-kal meghaladta az előirányzatot. Az „Álláskeresési ellátások” jogcím tényleges kiadásainak az előirányzatot meghaladó teljesülését az eredményezte, hogy mind a nagyobb súllyal szereplő álláskeresési járadékban részesültek tényleges átlagos létszáma, mind a kisebb súllyal szereplő nyugdíj előtti álláskeresési segélyt igénybevettek tényleges átlagléttszáma magasabb lett a tervezés során figyelembe vett létszámnál, amit a korona vírus okozta járványhelyzet eredményezett. Továbbá az átlagos havi bruttó álláskeresési járadék összege és az átlagos havi bruttó álláskeresési segély összege is egyaránt több lett a tervezettnél, ami alapvetően a minimálbér összegének emelkedésével függ össze.
- Az EU-s elő- és társfinanszírozásra teljesített 84,6 milliárd forintot kitevő összeg a 2014-2020-as időszak munkaerőpiaci programjainak előfinanszírozását szolgálta. A munkaerőpiaci programok megvalósítása előfinanszírozással történik. Az NFA a GINOP és a VEKOP programok foglalkoztatást érintő intézkedéseit előfinanszírozta.

- Az NFA-ból a szakképzési és felnőttképzési támogatások 25,4 milliárd forintot, a foglalkoztatási és képzési támogatások pedig 28,3 milliárd forintot tettek ki.

Az NKFI Alapból 176,1 milliárd forint kiadás teljesült.

- Az NKFI Alap feladatait a 2020. évi programstratégia jóváhagyásáról szóló 1489/2020. (VIII. 11.) Korm. határozat szerinti pályázatok lebonyolítása, ezáltal a hazai vállalati innováció és alap kutatások támogatása, valamint a vállalkozások és intézmények európai, nemzetközi pályázatokba, együttműködésekbe történő bekapcsolása határozta meg. A programstratégia végrehajtása során a koronavírus-járvánnyal kapcsolatos intézkedésekre, az egészségügyi veszélyhelyzet megoldásában szerepet kapó fejlesztésekre, valamint olyan programok, pályázatok támogatására is sor került, melyek a magyarországi vállalkozások versenyképességének növelését, a munkahelyvédelem és munkahelyteremtés megvalósítását szolgálták.
- A Kutatási Alaprészből teljesített kiadások 41,3 milliárd forintot, az Innovációs Alaprészből teljesített kiadások pedig 111,7 milliárd forintot tettek ki.

A BGA kiadása 139,7 milliárd forint lett.

- Az összes kiadásából a nemzetpolitikai célú támogatásokra 126,9 milliárd forintot fordítottak a határon túli magyarság részére pályázati úton, illetve támogatási kérelem alapján, egyedi eljárás keretén belül. Továbbá oktatás-nevelési támogatás és hallgatói támogatás, valamint a szociális támogatások jogszabályi normatív előírások alapján kerültek biztosításra.
- A Rákóczi Szövetség támogatása 5,3 milliárd forintot tett ki.
- A Magyarország Háza programra 0,3 milliárd forintot fordítottak, többek között a nemzeti összetartozás erősítését szolgáló, illetve a külföldi magyarság értékeit bemutató kulturális rendezvények szervezésére, online programokra.
- A Határtalanul! program támogatása 4,3 milliárd forintban teljesült. A program keretében meghirdetett pályázatokkal a határon túli kirándulások támogatását, a Magyarország határain kívül élő magyarság megismerését és a magyarországi, illetve a külföldi magyar fiatalok közötti kapcsolatok kialakítását és erősítését biztosították.

A KNPA-ból 20,0 milliárd forint kiadás teljesült.

- A „Kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladék-tárolók beruházása, fejlesztése” címen belül a Bataapáti Nemzeti Radioaktív Hulladék-tároló (NRHT) beruházása 2,3 milliárd forint, a Püspökszilágyi Radioaktív Hulladék Feldolgozó és Tároló (RHFT) beruházási munkái és biztonság-növelő programja pedig 0,7 milliárd forint lett.
- A „Nagy aktivitású radioaktív hulladék-tároló telephely kiválasztása” címen 2,2 milliárd forint teljesült.
- Kiegészített Kazetták Átmeneti Tárolójának (KKÁT) bővítése, felújítása 7,3 milliárd forintot tett ki. A KKÁT a paksi atomerőmű kiegészített üzemanyagának átmeneti tárolására szolgál, mely létesítmény szükség szerint modulárisan bővíthető. A megfelelő engedélyek birtokában 1997-ben a KKÁT üzembe helyezése megtörtént és kiegészített üzemanyagkötegekkel történő feltöltése is megkezdődött. A KKÁT folyamatos üzemeltetése párhuzamosan zajlott a bővítéssel és ez a tevékenység jelenleg is folyamatban van. A KKÁT III. ütem 3. fázis bővítésének helyszíni építési munkái, valamint a hozzá kapcsolódó technológiai rendszerelemek alapanyag beszerzése az előzetes ütemtervnek megfelelően valósult meg 2020-ban. Elkészült a tárolómodul

vasbeton szerkezete, továbbá legyártásra került minden építészeti munkákkal összefüggő acélszerkezetű betételem, ami a felmenő vasbeton szerkezet zsaluzásával összefüggésben bebetonozásra kerül a tárolómodul építése során.

- Az Ellenőrzési és információs célú önkormányzati társulások támogatására 1,2 milliárd forintot folyósítottak a KNPA-ból tájékoztatás, ellenőrzés, működés és településfejlesztés célokra. E támogatás a radioaktív hulladéktárolóknak helyt adó településeket és az azzal határos településeket, valamint a tároló létesítésével kapcsolatos kutatófúrások által érintett településeket érintette.

Az NKA teljesített kiadása 13,1 milliárd forint volt.

- 2020-ban az NKA forrásai terhére 13 489 pályázat került elbírálásra, ebből a támogatott pályázatok száma 8154 volt. Az előző évhez képest, a beérkezett pályázatok száma 2114 darabbal, míg a támogatott pályázatok száma 732 darabbal nőtt.
- Az NKA-ból nyújtott 11,9 milliárd forintot kitevő támogatások főként pályázati rendszerben valósultak meg. A pályázati felhívások az alábbi területeket érintették:
 - = nemzeti és egyetemes értékek létrehozása, megőrzése, terjesztése,
 - = évfordulók, hazai fesztiválok és rendezvények,
 - = nemzetközi fesztiválok, rendezvények,
 - = művészeti alkotások új irányzatai, új kulturális kezdeményezések,
 - = kultúrával kapcsolatos tudományos kutatások,
 - = épített örökség, építőművészet,
 - = kultúrateremtő, közvetítő, valamint egyéni és közösségi tevékenységek.

A bevételek és kiadások részletezését a "Fejezeti indokolások" kötetek XLVII. fejezet 2. cím, valamint a LXII., LXV., LXVI., LXVII. fejezetei tartalmazzák.

3. Az egyenleg alakulása

Az alapok költségvetési bevétele 848,1 milliárd forintot, költségvetési kiadása pedig 801,4 milliárd forintot tett ki. Így az elkülönített állami pénzalapok a 2020. évet 46,7 milliárd forint többlettel zárták. Az egyenleg a KNPA 85,7 milliárd forint, az NFA 8,7 milliárd forint, az NKA 3,3 milliárd forint, a BGA 0,3 milliárd forint többletéből, valamint, a NKFI Alap 51,3 milliárd forint hiányából alakult ki. Az alapoknál a költségvetési törvényben megállapított 8,0 milliárd forint hiányhoz képest jelentős összegű egyenlegjavulás keletkezett.

D.

A társadalombiztosítás pénzügyi alapjainak gazdálkodása

Nyugdíjbiztosítási Alap

A Nyugdíjbiztosítási Alap (Ny. Alap) 2020. évi költségvetésének teljesítése során megvalósultak a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer alapvető célkitűzései: a nyugellátások értékállóságának, valamint a nyugdíjrendszer stabilitásának, fenntarthatóságának megőrzése.

A Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről szóló 2019. évi LXXI. törvény (továbbiakban: költségvetési törvény) az Ny. Alap költségvetését 3587,9 milliárd forint bevételi és kiadási főösszeggel határozta meg.

Az Ny. Alap bevételi előirányzata a 2020. év végén módosításra került a 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény végrehajtásáról rendelkező 2020. évi CXVII. törvény 13. §-a alapján, amely – a XLII. A költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai fejezet számára – megtérítési kötelezettséget írt elő az Ny. Alap – Költségvetési hozzájárulások alcím – javára az Ny. Alap 2019. évi hiányának rendezése érdekében.

2020. július 1-jén lépett hatályba az új, a társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény (új Tbj.), amelyben többek között – 23. § – a biztosított által fizetett egészségbiztosítási, munkaerő-piaci és nyugdíjjárulék társadalombiztosítási járulékként összevonásra került. Az új Tbj. 25. és 26. §-a alapján a társadalombiztosítási járulék mértéke 18,5%, amelynek az 54%-a nyugdíjjárulék címen az Ny. Alapot illeti meg. Ez megfelel a biztosított által korábban fizetett 10%-os nyugdíjjárulék-mértéknek. A költségvetési törvény címrendje a 2020. évben nem változott, az adott bevételek a megfelelő jogcímen kerülnek elszámolásra.

Az új Tbj. alapján a saját jogú nyugellátásban részesülő személyek kereső tevékenysége – 2020. július 1-jétől – mentesült a társadalombiztosítási járulékfizetés alól, nyugdíjnövelésre pedig nem szerez jogosultságot.

A kiadásokat meghatározó tényező, hogy a költségvetési törvény 56. §-a a 2020. évi nyugdíjemelés meghatározásánál 2,8%-os fogyasztói árnövekedés figyelembevételével számolt a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (Tny.) 62. § (1) és (2) bekezdése alapján.

Év eleji változás, hogy 2020. január 1-jétől a nyugellátásokat a 2019. novemberi kiegészítésre tekintettel – a nyugellátások és egyes más ellátások 2020. január havi emeléséről szóló – 300/2019. (XII.11.) Korm. rendelet alapján először 0,7%-kal kellett emelni a Tny. 62. § (5) bekezdése alapján, a 2,8%-os emelésre ezt követően került sor.

2020. november 1-jétől – 2020. január 1-jei visszamenőleges hatállyal – 1,2%-os kiegészítő nyugdíjemelésre került sor a 461/2020. (X. 21.) Korm. rendelet szerint.

A költségvetési törvényben előirányzott nyugdíjprémium novemberi kifizetésére nem került sor, tekintettel arra, hogy a Tny. 101. § (5) bekezdésében meghatározott feltételek (többek között a GDP-növekedés) – elsősorban a koronavírus-járvány gazdasági hatása miatt nem teljesültek.

Az Ny. Alap költségvetése 3340,4 milliárd forint bevételi és 3651,1 milliárd forint kiadási főösszeggel zárta a 2020. évet, így az egyenlege 310,7 milliárd forint hiányt mutat.

Az Ny. Alap bevételeinek módosított előirányzata 3611,8 milliárd forint, a teljesítés 3340,4 milliárd forint volt.

Az Ny. Alap bevételeinek 2020. évi szabályozását az alábbiak jellemezték:

- a szociális hozzájárulási adó 2020. július 1-jétől 17,5%-ról 15,5%-ra csökkent;
- a szociális hozzájárulási adó Ny. Alapot megillető része az előző évi 70,22%-ról 71,63%-ra növekedett;
- a biztosított által fizetett nyugdíjjárulék mértéke 10%, a keresőtevékenységet végző saját jogú nyugdíjas 2020. július 1-jétől a foglalkoztatásra irányuló jogviszony típusától függetlenül mentesül a nyugdíjjárulék fizetési kötelezettség alól;

- a koronavírus-járvány által különösen sújtott ágazatokban munkaadói és munkavállalói kedvezmények kerültek bevezetésre;
- a megállapodás alapján fizetők a nyugellátásra jogosító szolgálati idő és a nyugdíjalapot képező jövedelemszerzés céljából fizetett nyugdíjjárulék mértéke 2020 első félévében 24% volt, mely az új Tbj. 2020. július 1-jei hatálybalépésével 22%-ra mérséklődött.

A bevételek döntő hányadát (97,0%-át) a szociális hozzájárulási adó és a biztosított nyugdíjjárulék bevételek együttes 3239,9 milliárd forint összege tette ki, amely a 3508,7 milliárd forint előirányzatnál 268,8 milliárd forinttal alacsonyabb. A szociális hozzájárulási adó 1703,5 milliárd forintban, 204,4 milliárd forinttal az előirányzat alatt, a biztosított nyugdíjjárulék teljesítése pedig 1536,4 milliárd forintban, 64,4 milliárd forinttal szintén az előirányzat alatt teljesült.

A tervezett pénzeszköz-átvételre egyrészt a költségvetési törvényi előirányzat szerint 46,9 milliárd forint összegben került sor, másrészt pedig a 2019. évi zárszámadási törvény végrehajtásával az Ny. Alap 24,0 milliárd forint megtérítésben részesült. Így az Ny. Alap éves költségvetési támogatása együttesen 70,9 milliárd forintban teljesült, amely 41,2 milliárd forinttal haladta meg az előző évi támogatás összegét.

A nyugdíjbiztosítási ellátások fedezetéhez az előbbieken túl az alábbi bevételek járultak még hozzá:

- a megállapodás alapján fizetők járulékainak összege 0,7 milliárd forint, amely 7,0%-kal magasabb az előirányzatnál;
- az egyszerűsített foglalkoztatás utáni közteher jogcím bevétele 18,8 milliárd forint, amely 3,0 milliárd forinttal elmaradt az előirányzattól;
- a késedelmi pótlék és bírság teljesítése 4,8 milliárd forint, amely 0,6 milliárd forinttal az előirányzat felett teljesült;
- a nyugdíjbiztosítási tevékenységgel kapcsolatos egyéb bevételek jogcímen 5,3 milliárd forinthez jutott az Ny. Alap, amely 0,3 milliárd forinttal alacsonyabb az előirányzatnál.

Az Ny. Alap kiadásainak előirányzata 3587,9 milliárd forint, a teljesítés 3651,1 milliárd forint volt.

Az Ny. Alap kiadásainak meghatározó részét (99,8%-át) a nyugellátások kiadása képezi. A nyugellátások kiadása összességében 3644,9 milliárd forintot tett ki, mely éves átlagban 2 millió 151,3 ezer fő ellátását fedezte. A teljesítés 64,4 milliárd forinttal, 1,8%-kal magasabb a 3580,4 forintos előirányzatnál. Az öregségi nyugdíjak csoportján belül a korhatár feletti öregségi nyugdíjak kiadásának előirányzathoz viszonyított növekedése 2,7%, a nők korhatár alatti nyugellátási kiadása vonatkozásában pedig 0,5% a kiadás növekedése. A hozzátartozói nyugellátásokra fordított kifizetések összege 1,1%-kal haladta meg az előirányzatot.

Az év elején a nyugellátások a költségvetési törvényben meghatározott, tervezett fogyasztói árindexnek megfelelően, 2,8%-kal emelkedtek. A fogyasztóiár-növekedés 2020. január-augusztusi tényadata alapján prognosztizált nyugdíjas fogyasztóiár-növekedés 4,0% volt. A prognosztizált nyugdíjas fogyasztóiár-növekedés és a januári 2,8%-os emelési mérték különbözeteként 1,2 százalékpontos novemberi kiegészítő nyugdíjmelés végrehajtására került sor. A nyugdíjmelés 136,9 milliárd forintos éves kiadási hatással járt.

2020-ban nyugdíjprémium, illetőleg egyszeri juttatás kifizetésre, az e célra előirányzott 20,4 milliárd forint felhasználására nem került sor. A 2020. évi teljesítésben megjelenő

0,3 milliárd forint kiadási összeg a 2019. évi nyugdíjprémiumhoz és egyszeri juttatáshoz kapcsolódó, elhúzódó megállapításokból származó, visszamenőleges kifizetések.

Az előző év 3502,3 milliárd forintos kiadásához képest összességében 4,1%-kal – 142,6 milliárd forinttal – emelkedett a nyugdíjkiadás.

A kiadások növekedésében alapvető szerepet játszó tényező az átlagos ellátás növekedése. Az 5,6%-os átlagnövekedést részben az éves szintű 4,0%-os nyugdíjemelés, részben az állományba újonnan beléptettek és kikerültek ellátásának különbsége és az ellátások belső összetételének átalakulása eredményezi, amely további 1,6%-os növekedést jelentett. A kiadás növekedését mérsékelte a létszám 0,1%-os csökkenése.

A korbetöltött öregségi nyugellátások korhatára 2020. január 1-jétől fél évvel, 64,5 évre emelkedett. A korhatár emelés következtében 2020 első félévében – a folyamatban lévő ügyek lezárásán túl – nem került sor új korbetöltött öregségi nyugdíj megállapításra, emiatt az öregségi nyugellátások létszáma az első félévben jelentősen csökkent. A második félévben folyamatosan érkeztek az állományba a korhatárt betöltők, a megelőző években születetteknél némileg alacsonyabb létszámú korosztályból. A nők korhatár alatti nyugellátásának létszáma 1,5%-kal, 2,2 ezer fővel nőtt 2020-ban a bázisidőszakhoz viszonyítva. A hozzátartozói ellátások tekintetében tovább folytatódott a létszámcsökkenés: özvegyi főellátásoknál -8,5%, az árvaellátásoknál pedig -3,2%.

A nyugdíjbiztosítás egyéb kiadásainak összege 6,3 milliárd forint, amely 1,2 milliárd forinttal alacsonyabb az éves előirányzatnál. Az e csoportba tartozó kiadások meghatározó hányadát az ellátások folyósításának postaköltségei adták. Az 5,2 milliárd forint összegű postaköltség tartalmazza a 2020. november végén megkötött postai tarifa-megállapodás szerint emelt díjtételeket. Az egyéb kiadások összege 1,1 milliárd forint volt.

Egészségbiztosítási Alap

A költségvetési törvény az Egészségbiztosítási Alap (E. Alap) 2020. évi költségvetését 2681,6 milliárd forint bevételi és ugyanekkora kiadási főösszeggel határozta meg.

Az alap 2559,3 milliárd forint bevételi és 2890,6 milliárd forint kiadási főösszeg mellett 331,3 milliárd forint összegű hiánnyal zárta az évet. A tervezettől való eltérést a bevételek (122,3 milliárd forint) alul- és a kiadások (209,0 milliárd forint) túlteljesülése okozta.

Az alap bevételeinek 70,0%-a járulék- és hozzájárulás befizetésekből keletkezett, ezek együttes összege 1791,8 milliárd forintot tett ki, ami 118,0 milliárd forinttal maradt el az előirányzott összegtől.

Az alapot megillető szociális hozzájárulási adó 670,5 milliárd forint összegű teljesítése 85,2 milliárd forinttal maradt el az előirányzattól (755,7 milliárd forint).

A biztosított egészségügyi járulék bevételeiből az előirányzatnál (1079,7 milliárd forint) 36,8 milliárd forinttal kevesebb, az egyéb járulékokból és hozzájárulásokból – mely tartalmazza többek között az egészségügyi szolgáltatási járulékot és a munkáltatói táppénz-hozzájárulást is – az előirányzatnál (71,9 milliárd forint) 3,3 milliárd forinttal több bevétel keletkezett.

Egészségügyi hozzájárulásból 0,5 milliárd forint bevétel folyt be, ami 0,4 milliárd forinttal haladta meg az előirányzott összeget.

Az alap bevételeivel összefüggő főbb szabályváltozások a következők voltak:

- a szociális hozzájárulási adó mértéke 2020. július 1-jétől 17,5%-ról 15,5%-ra mérséklődött;

- a szociális hozzájárulási adó megfizetett összegéből – a 2019. évi 27,31% helyett – 28,37% illetve meg az alapot,
- a munkavállalók egyéni járulécai 2020. július 1-jétől egy adónembe olvadtak, a társadalombiztosítási járulék mértéke 18,5%;
- a befizetett társadalombiztosítási járulék 37,9%-a egészségbiztosítási járulék címen illeti meg az alapot;
- az egészségügyi szolgáltatási járulék havi összege 7500 forintról 7710 forintra emelkedett.

Az alap bevételeinek 22,9%-át képező költségvetési hozzájárulások 586,5 milliárd forint összegű teljesítése megegyezik az előiránnyal. Így előirányzati szinten teljesült a járulék címen átvett pénzeszköz (463,4 milliárd forint), az egészségügyi feladatok ellátásával kapcsolatos költségvetési hozzájárulás (5,4 milliárd forint) és a kiadások támogatására szolgáló átvett pénzeszköz (117,7 milliárd forint).

Az egészségbiztosítással kapcsolatos egyéb bevételek teljesítése (egészségbiztosítási költségvetési szervek és vagyongazdálkodás bevételei nélkül) 179,0 milliárd forintot tett ki, ami 5,9 milliárd forinttal maradt el az előirányzattól (184,9 milliárd forint). Az idetartozó bevételek legnagyobb részét a gyógyszergyártók- és forgalmazók befizetései adták, a 101,6 milliárd forint összegű teljesítés 9,8 milliárd forinttal több, mint a törvényi előirányzat. Az itt megjelenő népegészségügyi termékadóból 58,7 milliárd forint bevétel keletkezett, ami 18,9 milliárd forinttal maradt el az előirányzott összegtől.

Az alap 2020. évi kiadásainak összege 2890,6 milliárd forintot tett ki, ami az előirányzatot 209,0 milliárd forinttal haladta meg. Ez alapvetően a pénzbeli és természetbeni ellátások többletkiadásaiból adódik.

A pénzbeli ellátások adták az összes kiadás 25,9%-át, ezek nagysága 748,5 milliárd forint volt, ami 20,1 milliárd forinttal haladta meg az előirányzott összeget. A legnagyobb részt kitevő rokkantsági, rehabilitációs ellátások összege 276,3 milliárd forint volt, ami 5,6 milliárd forinttal maradt el az előirányzattól. A táppénzkiadásra 156,8 milliárd forintot, a gyermekgondozási és örökbefogadói díjra 228,1 milliárd forintot, a csecsemőgondozási díjra 78,2 milliárd forintot költött az egészségbiztosítás. A teljesítés a táppénzkiadás tekintetében 7,5 milliárd forinttal, a gyermekgondozási és örökbefogadói díjnál 12,2 milliárd forinttal, a csecsemőgondozási díjnál 5,9 milliárd forinttal haladta meg előirányzott összeget.

A természetbeni ellátások tették ki az összes kiadás 73,3%-át, a 2118,3 milliárd forint teljesítés a tervezett összegnél 187,9 milliárd forinttal több. Az ehhez az alcímhez tartozó legnagyobb előirányzatot a gyógyító-megelőző ellátás kiadásai képezték, erre 1429,3 milliárd forintot irányzott elő a költségvetési törvény, a tényleges kiadás 1612,2 milliárd forint összegben teljesült.

A gyógyszerfinanszírozásra 407,9 milliárd forintot használt fel az egészségbiztosítás, ami 14,9 milliárd forinttal haladta meg az előirányzott összeget.

A gyógyászati segédeszköz támogatására fordított összeg 71,3 milliárd forint volt, ami az eredeti előirányzatnál 2,6 milliárd forinttal kevesebb kiadást jelentett.

Az alapkezelő működési kiadásai 8,6 milliárd forintot tettek ki, ami 1,6 milliárd forinttal haladta meg az előirányzott összeget.

Létszám és személyi juttatások

A Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő a 2020. év eleji engedélyezett létszámkerete 652 fő volt. Az átlagos statisztikai állományi létszám 599 fő, a személyi juttatásokra fordított kiadás összege 4,2 milliárd forint volt.

A KESZ-hez kapcsolódó megelőlegezési számla igénybevétele a társadalombiztosítási kiadások finanszírozásához

Az Ny. Alap napi likviditási helyzetére jelentős hatással bír a kiadások (elsősorban a nyugellátások), és a bevételek (szociális hozzájárulási adó, járulékok és hozzájárulások, az Ny. Alapot megillető egyéb bevételek) évközi alakulása. Az államháztartásról szóló törvény a biztonságos finanszírozás érdekében lehetővé teszi, hogy az Ny. Alap azokon a napokon, amikor a kifizetések összege meghaladja a bevételek összegét, kamatmentes hitelhez jusson. A törvényi előírás értelmében a hitelt a bevételekből soron kívül törleszteni kell.

A 2020. évi hitel igénybevételének néhány fontosabb jellemzője:

milliárd forintban

Megnevezés	Ny. Alap	Dátum
A hitelezett napok legkisebb napi összege	42,6	január 20.
A hitelezett napok legnagyobb napi összege	679,1	december 9.
A meghitelezett napok napi átlagos összege*	249,6	
Hitelezett napok száma	366	

*A meghitelezett napokra vonatkozóan.

Az Ny. Alap az év utolsó munkanapján 310,5 milliárd forint hitelállománnyal rendelkezett.

Az E. Alap kiadásainak finanszírozásához szükséges költségvetési kezességvállalás keretében a KESZ-ről nyújtott napi legmagasabb hitelösszeg december hónapban jelentkezett, ekkor volt olyan nap, amikor a folyó finanszírozási igény elérte a 489,5 milliárd forintot. A legalacsonyabb napi hitelösszeg január hónapban figyelhető meg, 48,0 milliárd forint.

A 2020. évi hitel igénybevételének néhány fontosabb jellemzője:

milliárd forintban

Megnevezés	E. Alap	Dátum
Legkisebb napi összeg*	48,0	január 20.
Legnagyobb napi összeg	489,5	december 8.
Napi átlagos összeg*	270,7	
Hitelmentes napok száma	-	

*A meghitelezett napokra vonatkozóan.

Az alap az év utolsó munkanapján 330,2 milliárd forint KESZ hitelállománnyal rendelkezett.

III.

HELYI ÖNKORMÁNYZATOK GAZDÁLKODÁSA

1. A helyi önkormányzatok gazdálkodásának általános értékelése

A helyi önkormányzatok központi finanszírozása a 2020. évben is a 2013-ban kialakított, a tapasztalatok alapján évről évre pontosított, az önkormányzati feladatellátáshoz igazodó, feladatalapú támogatási rendszerben történt. A 2020. év legfontosabb feladata továbbra is a működési hiány nélküli gazdálkodás fiskális feltételeinek erősítése, ezen belül a kistéleplések további felzárkózásának elősegítése volt. Az önkormányzatok gazdasági teljesítőképessége szerinti differenciált támogatásnyújtást ezért mind a működtetés, mind pedig a pályázatalapú fejlesztések terén indokolt volt fenntartani.

Az államháztartás önkormányzati alrendszerében a 2020. évben 3197 volt a helyi (megyei és települési) önkormányzatok száma. A helyi önkormányzatok (a Kincstár által pénzügyileg jóváhagyott beszámolók adatain alapuló adatszolgáltatás szerint) 2020-ban hitelforrások nélkül 2959,1 milliárd forinttal gazdálkodhattak, a költségvetési évre meghatározott eredeti előirányzathoz képest 3,3 milliárd forinttal többel. Ehhez a központi költségvetés 821,0 milliárd forintot, a 2019. évi támogatások 105,5%-át biztosította. Fontos hangsúlyozni, hogy a központi költségvetési kapcsolatból származó ténylegesen biztosított források összege 81,9 milliárd forinttal meghaladta az eredeti előirányzat összegét.

Az önkormányzatok a 2020. évben rendkívüli helyzetben gazdálkodtak: a koronavírus-járvány nagymértékben befolyásolta az általános működést és az egyes kötelező közszolgáltatások ellátásában is kihívásokkal szolgált. A kormány jelentős lépéseket tett a járvány terjedésének megfékezése, illetve kordában tartása érdekében, emellett kiemelkedően fontos volt a gazdasági hatások kezelése is. A járvány elleni védekezés az egész ország közös ügye, amiből mindenkinek ki kellett vennie a részét, érintette az ország minden állampolgárát, gazdasági szereplőjét, illetve az állami szerveket, és az önkormányzatokat is. A kormányzati intézkedések biztosították, hogy az egészségügyi ellátórendszer működéséhez szükséges források folyamatosan rendelkezésre álljanak. E forrásbiztosítási lépések sorába illeszkedett a Járvány Elleni Védekezési Alap létrehozása és a célokhoz előirányzatok átcsoportosítása. Az intézkedések az ország valamennyi önkormányzatát érintették, de a forrás átcsoportosításkor különös figyelem fordítódott arra, hogy az egész országot, így az egyes települések lakosait és vállalkozásait érintő járványügyi helyzet súlyához képest méltányolható összeg kerüljön átrendezésre.

Ki kell emelni azt is, hogy számos önkormányzat a saját költségvetése terhére is jelentős részt vállalt a járvány elleni védekezés sikeres megvalósításában.

Amellett, hogy a legnagyobb terhet a központi költségvetés vállalta a járványkezelés költségeinek finanszírozásában, a kormány mindent megtett azért, hogy csökkentse a gazdasági visszaesés okozta bevételkiesést az önkormányzatoknál is. Ennek eredményeként született meg a Gazdaságvédelmi Akcióterv keretében a koronavírus-járvány gazdasági hatásainak mérséklése érdekében szükséges adózási könnyítésekről szóló 140/2020. (IV. 21.) Korm. rendelet. Ebben, többek között, intézkedés történt az idegenforgalmi adó fizetési kötelezettség felfüggesztéséről amellet, hogy a központi költségvetés az önkormányzatok részére vissza nem térítendő támogatásként biztosította a kieső adó összegét, ezzel is támogatva a belföldi turizmust, illetve annak újbóli fellendítését, valamint ezzel együtt az önkormányzatok bevételhez jutását. Ugyanezen kormányrendelet intézkedett a szociális hozzájárulási adó 17,5%-os mértékének július 1-jétől 15,5%-os mértékre történő

csökkentéséről is. Ez az önkormányzatok működési kiadásainak csökkenésében is megmutatkozik.

A 2020. évben jelentős változást okozott a minimálbér és a garantált bérminimum emeléséből adódó illetménynövekedés, a köznevelési, szociális, gyermekjóléti és kulturális ágazatban dolgozók illetményemelése, amelyhez a kormány a települési önkormányzatok által biztosított egyes közszolgáltatásokat érintő bérintézkedések kiadásainak támogatásáról szóló 305/2020. (VI. 30.) Korm. rendelet útján az ezekhez szükséges fedezetet biztosította.

Általános működés, igazgatás területén az önkormányzatok feladatainak nagyobb részét a klasszikus értelemben vett önkormányzati feladatok (igazgatási, településüzemeltetés, közvilágítás, helyi adóztatás stb.) tették ki. E helyi közügyek ellátását – a 2019. évhez hasonlóan – az önkormányzatok jövedelemtermelő képességétől függő *általános jellegű támogatás* szolgálta. Itt kell kiemelni, hogy az önkormányzati hivatalokban foglalkoztatott köztisztviselők tekintetében a köztisztviselői illetményalap önkormányzati hatáskörben történő emelésének ellentételezését szolgáló, az alacsonyabb jövedelmi helyzetű önkormányzatok számára 2019. évben rendelkezésre álló pályázati forrás a 2020. évben beépült az önkormányzati hivatalok alaptámogatásába, így az önkormányzatok kiszámítható feltételek mellett dönthetnek a köztisztviselői állomány illetményéről. A 305/2020. (VI. 30.) Korm. rendelet kiegészítő támogatást biztosított a hivatali dolgozók garantált bérminimum emelkedése miatti bérnövekedéséhez.

A köznevelési ágazatban az önkormányzatok fő feladata továbbra is az óvodai ellátás volt, amelyhez a központi költségvetés többemű támogatással járult hozzá. A jogszabályi előírások alkalmazásával biztosította az óvodapedagógusok és a nevelőmunkát segítők illetményét és azok járulékait, emellett a 2020. évben is kötött felhasználású működési célú támogatás járt az óvodát fenntartó önkormányzatoknak. Továbbra is megillette a társulásban működő óvodák fenntartóit a bejáró gyermekek utaztatásához nyújtott támogatás. A pedagógus-előmeneteli rendszer keretén belül lebonyolított minősítési eljárás során a Pedagógus II., Mesterpedagógus, vagy Kutatótanár fokozatot elért pedagógusok és pedagógus szakképzettséggel rendelkező nevelőmunkát segítők béréhez a 2020. évben is biztosította a központi költségvetés a pedagógusok és a nevelőmunkát segítők minősítéséből adódó többletkiadásokhoz az úgynevezett kiegészítő támogatást a fenntartók számára.

2020. január 1-jétől a nemzetiségi nevelési-oktatási feladatot ellátó pedagógusokat megillető nemzetiségi pótlék, amelynek a felső határa tíz százalékkal magasabb lett a tavalyi évhez képest, differenciált mértékében került meghatározásra, a pedagógusok nemzetiségi nevelés-oktatással lekötött munkaidejének függvényében. A központi költségvetés a bérfejlesztés többletét a *23. Kiegészítő támogatás* címen biztosította az önkormányzatok számára. 2020. július 1-jétől a pedagógus előmeneteli rendszer hatálya alá tartozó pedagógus-munkakörben foglalkoztattak ágazati szakmai pótlékra váltak jogosulttá, amely a pótlék és illetményeltérítés nélkül számított illetmény tíz százalékanak megfelelő összege. Emellett az intézményvezetők az óvoda méretétől függően további bérpótlékra és a nyújtott munkateljesítménytől függően ösztönzési kereset-kiegészítésre váltak jogosulttá. Ezen bérintézkedések ellentételezésére és a 2020. évi minimálbér és garantált bérminimum emelése miatt a köznevelési ágazatban is a központi költségvetés többlettámogatást biztosított a megemelkedett bérekhez, illetve azok közterheihez.

A szociális és gyermekjóléti ellátórendszerben az önkormányzatok szerepe alapvetően az alapellátások biztosítása volt, emellett természetesen saját hatáskörben továbbra is felelősek voltak a helyi igényekhez alkalmazkodó pénzbeli, természetbeni segítségnyújtási rendszer kialakításáért. Ez utóbbihoz a központi költségvetés 2020-ban is *kiegészítő támogatást*

biztosított. A bölcsődei pótlék emelésének és kiterjesztésének ellentételezését biztosította ilyen formában a központi költségvetés, ami a bölcsődében, mini bölcsődében foglalkoztatott kisgyermeknevelők, szaktanácsadók és dajkák béremelésére szolgált.

2018. január 1-jétől a szociális ágazatban létezik az egészségügyi kiegészítő pótlék, amit a szociális intézményekben egészségügyi végzettséghez kötött munkakörökben foglalkoztattak kapnak. Az egészségügyi szakdolgozói bértábla emelésével összhangban az egészségügyi kiegészítő pótlék és így a költségvetési támogatás összege is emelkedett, amit szintén kiegészítő támogatásként kaptak meg az önkormányzatok.

A 2020. évi minimálbér és garantált bérminimum emelése miatt a központi költségvetés a szociális ágazatban is többeltámogatást biztosított a megemelkedett bérekhez, illetve azok közterheihez. 2020. január 1-jével az emberi erőforrások minisztere kijelölte a meghosszabbított nyitvatartásra kötelezett hajléktalan intézményeket, amelyekhez kapcsolódóan központi forrásból többeltámogatás került biztosításra az intézmények részére.

Tekintettel arra, hogy a rászoruló települések nagyobb mértékű támogatásra jogosultak, a szolidaritás elve e támogatásnál a 2019. évhez hasonlóan érvényesült.

Továbbra is kiemelt jelentőséggel bíró önkormányzati feladat volt a *gyermekétkeztetés*, amelyhez a költségvetés a feladatellátás költségeihez igazodó bér- és működési jellegű támogatást biztosított, figyelemmel a rászoruló gyermekek szociális helyzetére is. Ezen túlmenően az állam a szünidei étkeztetés támogatására is nagy hangsúlyt fektetett, amelyet az önkormányzatok 2016-tól látnak el kötelező feladatként.

Az önkormányzatok *kulturális feladatainak* – ezen belül a kulturális javak védelme, a muzeális intézmények, a közművelődés és a nyilvános könyvtári ellátás – biztosításához a központi költségvetés a 2020. évben is önálló előirányzaton biztosított támogatást, így a rendelkezésre álló források célzottan jutottak el a területre. A „*Megyei hatókörű városi múzeumok feladatainak támogatása*”, a „*Megyei könyvtárak feladatainak támogatása*”, valamint „*A települési önkormányzatok által fenntartott, illetve támogatott előadó-művészeti szervezetek támogatása*” esetében a költségvetési törvény a keret-előirányzatokat tartalmazta, de az egyes önkormányzatokat, illetve szervezeteket megillető támogatás éves összegét már a kultúráért felelős miniszter állapította meg. Az év közben létrehozott *23. Kiegészítő támogatás* címen nyújtott előirányzat biztosította a minimálbér és a garantált bérminimum emelés kulturális területen okozta többletköltségek forrását és a kulturális területen a 6%-os illetményemelés ellentételezését az önkormányzati alrendszerben.

A továbbiakban a költségvetési folyamatok elemzése, a különféle bevételi és kiadási tételek értékelése a 2020. évi beszámoló és a 2019. évi tényadatok alapján történik.

A helyi önkormányzatok pénzforgalmi mérlegei az indokolás 2.1., 2.2. és 2.3. pontjait támasztják alá. Ezek az általános indokolás mellékletei között „Az önkormányzati alrendszer mérlegei” címen található meg.

2. A 2020. évi önkormányzati költségvetés végrehajtása

2.1. A folyó és felhalmozási bevételek, valamint kiadások egyenlegei

A helyi önkormányzatok 2020-ban – a finanszírozási műveletekkel együtt – összesen 4521,9 milliárd forint bevétellel gazdálkodtak, ami 4,1%-kal alacsonyabb a 2019. évi teljesítésnél (ugyanakkor az állami támogatások 2019. évhez képest növekedtek). A csökkenésben döntő szerepet játszott a gépjárműadó rendszerének átalakítása, ami a járványügyi védekezés és a gazdaság újraindításához szükséges források biztosítása érdekében központi adó lett és már nem képezte az önkormányzatok bevételét (a 2020. évi

előirányzat tervezésekor ezen intézkedés még nem volt ismert). Csökkentek a helyi adókból (iparüzési adó) származó bevételek – összességében 9,5%-kal – és az intézményi bevételek is. Ez utóbbiak 32,2 milliárd forinttal (amelyek az áfát is tartalmazzák), arányában 10,3%-kal maradtak el a tavalyi teljesítéstől. Jelentős a visszaesés az ingatlanok, és a nagyértékű tárgyi eszköz értékesítéséből származó bevételek terén. Ezen ügyletekből 22,0 milliárd forinttal kevesebb bevételhez jutottak az önkormányzatok (ami 27,8%-kal alacsonyabb az előző évhez képest).

A **folyó működési bevételek és kiadások** egyenlege 105,6 milliárd forint, ami 75,9 milliárd forinttal elmaradt a 2019. évi egyenlegtől. Az egyenleget a működési bevételek összességében 4,8%-os és a működési kiadások 1,8%-os csökkenése alakította ki. Jelentősen csökkentek az intézményi bevételek 10,3%-kal, 281,2 milliárd forintra (kamatbevételek nélkül), szintén csökkentek a helyi adókból, elsősorban az iparüzési adóból, gépjárműadóból származó bevételek is. Mindezen tételek negatív hatását mérsékelte a kamatbevételek 32,0%-os növekedése, valamint az évközi kormányzati intézkedések hatására nyújtott működési jellegű támogatások 5,1%-os emelkedése. A társadalombiztosítás pénzügyi alapjaitól átvett pénzeszközök jelentősen 21,0%-kal, 76,2 milliárd forintra növekedtek. Ennek oka a járvány elleni védekezés kiadásai mellett az önkormányzat által foglalkoztatott szakdolgozókat érintő béremelés végrehajtásához nyújtott többlettámogatás. Az államháztartáson kívülről származó pénzeszközök összege – ami tartalmazza a korábban nyújtott kölcsönök visszatérülését és az ideiglenesen átvett pénzeszközöket, illetve a kapott kölcsönöket is – 35,6 milliárd forint lett, ami 46,1%-os emelkedést jelent. A működési bevételek összességében 115,4 milliárd forinttal (4,8%-kal) maradtak el az előző évi teljesítési adatoktól.

Kiadási oldalon a *személyi juttatásokra* fordított összeg 832,3 milliárd forintra teljesült, ami a 2019. évi teljesítési adatokhoz képest 2,9%-os növekedést mutat. A növekedés alapvetően a minimálbér és garantált bérminimum emelés hatásának következménye. Emellett a számok tükrözik a munkaadókat terhelő járulékok, ezen belül a szociális hozzájárulási adó év közbeni, 17,5%-ról 15,5%-ra való csökkenését is, hiszen az e jogcímen történt kifizetések 8,0%-kal csökkentek.

A *dologi és egyéb működési kiadásokra* 9,9%-kal kevesebbet költöttek az önkormányzatok az előző évi tényleges teljesítési adatokhoz képest, összességében 840,0 milliárd forintot tettek ki az ilyen jellegű kiadások. Emelkedett az ellátottak pénzbeli juttatása (8,4%-kal) és az államháztartáson kívülre átadott pénzeszközök összege is, összesen 42,2 milliárd forinttal. (Az önkormányzatok 13,6%-kal költöttek többet államháztartáson kívüli szervezetek működési támogatására.)

A **folyó működési kiadások és támogatások** egészét tekintve 1,8%-kal, 39,5 milliárd forinttal maradtak el az előző évi teljesüléstől.

Összegében a 2020. évben mind a bevételek, mind a kiadások csökkentek, a 2205,1 milliárd forint kiadásra a működési bevételek 2310,7 milliárd forintos összege megfelelő fedezetet biztosított.

A **felhalmozási bevételeknek és kiadásoknak** a 2019. évi adatokkal történt összevetése alapján a következő megállapítások tehetők. Az *immateriális javak, ingatlanok, egyéb tárgyi eszközök értékesítéséből* 22,0 milliárd forinttal alacsonyabb bevételhez jutottak az önkormányzatok, mint az előző évben. Az *egyéb felhalmozási célú támogatási bevételek* (államháztartáson belülről átvett pénzeszközök, valamint az EU-tól átvett pénzeszközök együttesen) 475,1 milliárd forintos összege szinte megegyezik az előző évvel. 2020-ban – hasonlóan az előző évhez – jellemzően az előlegként lehívott EU források felhasználása történt, megindultak, illetve folytatódtak a kivitelezési munkák annak érdekében, hogy a

részletjesítés és elszámolás után a további támogatási összegekhez is hozzájuthassanak a beruházók. 8,9%-kal emelkedett az önkormányzatok felhalmozási célú támogatása az év közben egyedi kormány döntéssel biztosított fejlesztési célú támogatásoknak köszönhetően. Az államháztartáson kívülről, vállalkozásoktól érkező felhalmozási jellegű bevételek összege csökkent 13,9%-kal, ezzel szemben a különböző részesedések értékesítéséből befolyó bevételek összege a többszörösére nőtt, a 2019. évi 3,5 milliárd forinttal szemben 13,9 milliárd forintra teljesült. Az összes *fejlesztési, felhalmozási bevétel* mindezek hatására 1,1%-kal elmaradt a 2019. évi adattól és 648,3 milliárd forintra teljesült.

A *felhalmozási kiadások összesen* 5,3%-kal 865,2 milliárd forintra csökkentek. Az önkormányzatok eszközbeszerzésekre, tárgyi eszköz felújítására az előző évi kiadásnál csupán 0,7%-kal kevesebbet, 518,0 milliárd forintot költöttek. Szintén csökkent a felújításokra fordított összeg 47,8 milliárd forinttal, így az 235,0 milliárd forintra teljesült. Ehhez kapcsolódva az önkormányzatok által a beruházások után befizetett áfa összege is csökkent: 44,2 milliárd forintra teljesült az előző évi 49,4 milliárd forinttal szemben. Ezzel ellentétben az egyéb felhalmozási célú kiadásokra államháztartáson belülről 14,9 milliárd forinttal – 60,7%-kal – juttattak többet az önkormányzatok az előző évinél.

A *felhalmozási bevételek és kiadások egyenlege* – 216,8 milliárd forint volt, szemben a 2019. évi – 257,9 milliárd forintos teljesítéssel. A kiadások finanszírozásához egyrészt az előző maradvány felhasználásával, másrészt a hosszú lejáratú értékpapírok értékesítéséből és kibocsátásából a korábbi évhez képest sokszorosával több bevételre tettek szert (a 2019. évi 0,7 milliárd forinttal szemben 22,5 milliárd forintos egyenleget könyvelhettek el ezen a jogcímenen). Emelkedett az egyéb finanszírozási bevételek összege is 69,1%-kal, így az 9,3 milliárd forintra teljesült. (Ez tartalmazza az irányító szervtől kapott támogatásokat, a banki betétek megszüntetéséből származó bevételeket és az államháztartáson belüli megelőlegezések összegét is.) A finanszírozási műveletek bevételeinek növekedését fékezte a hitelbevételek drasztikus visszaesése a tavalyi 93,9 milliárd forintról 30,5 milliárd forintra.

A felhalmozási kiadásaikon túl az önkormányzatok megtakarításaikat jelentős részben a meglévő hitelek visszafizetésére fordították, 29,7 milliárd forinttal magasabb összegben, mint az előző évben. Így a teljesítés összege megközelítette a 49,3 milliárd forintot.

Megállapítható, hogy az önkormányzatok a gazdálkodásuk során a megtakarításaik egy részét különböző fejlesztéseik megvalósítására, hitelek törlesztésére és pénzügyi-gazdasági biztonságuk megőrzésére fordították.

2.2. A bevételek alakulása

A helyi önkormányzatok 2019. évi és 2020. évi bevételi forrásainak megoszlása

%-ban

Megnevezés	2019. évi teljesítés	2020. évi eredeti előirányzat	2020. évi teljesítés
1. Saját folyó bevételek	29,1	36,8	27,6
<i>Ebből: - helyi adók</i>	<i>20,6</i>	<i>26,8</i>	<i>19,4</i>
2. Átengedett bevételek	0,7	0,9	0,0
<i>- gépjárműadó</i>	<i>0,7</i>	<i>0,9</i>	<i>0,0</i>
3. Felhalmozási és tőke jellegű bevételek	12,3	12,7	12,5
4. Helyi önkormányzatok támogatása	16,5	19,2	18,2
5. Egyéb működési célú bevételek a társadalombiztosítás pénzügyi alapjaitól	1,4	1,5	1,7
6. Egyéb működési célú bevételek, visszatérítések	5,4	5,7	5,4
7. Finanszírozási műveletek nélküli bevételek (1+2+3+4+5+6)	65,4	76,8	65,4
8. Finanszírozási műveletek bevételei	34,6	23,2	34,6
Tárgyévi bevételek összesen (7+8)	100,0	100,0	100,0

A bevételek főbb csoportonként a következők szerint alakultak:

2.2.1. A 2020. évi saját folyó és átengedett bevételek összege 1251,3 milliárd forintot tett ki, így ez az előző évi teljesítéstől 153,8 milliárd forinttal maradt el.

Ezen belül:

- Az **intézményi működési bevételek** 295,1 milliárd forintra teljesültek, ez a 2019. évi teljesítésnél 28,8 milliárd forinttal (8,9%-kal) alacsonyabb. Ezen belül az **intézményi bevételek**, amelyek az alaptevékenység körében végzett szolgáltatások és ellátások térítési díjaiból tevődtek össze, 6,0 milliárd forinttal (2,8%-kal) lettek alacsonyabbak az előző évi tényadathoz képest. A csökkenés hűen tükrözi a járványhelyzet miatt időlegesen bezárt (pl. kulturális és sport) intézmények elmaradt bevételeit.
- A **kamatbevételek** – e sor magába foglalja az egyéb pénzügyi műveletek bevételeit is – 13,9 milliárd forintot tettek ki, és együttesen a 2019. évi tényadathoz képest 3,4 milliárd forinttal emelkedtek. Ezen belül az egyéb pénzügyi műveletek bevételei 3,4 milliárd forintra teljesültek, míg a kamatbevételek 0,5 milliárd forinttal – 10,5 milliárd forintra – nőttek a 2019. évi tényadathoz viszonyítva. A növekedés oka, hogy a koronavírus-világjárvány következtében a beruházások lelassultak, ideiglenesen leálltak, így az önkormányzatok a korábbi évekhez képest nagyobb kamatbevételre tehettek szert a beruházásaikat finanszírozó, ám átmenetileg szabad, a kereskedelmi bankoknál vagy állampapírokban tartott pénzeszközök után.
- Az **áfa-bevételek** (visszatérítés) soron az önkormányzatok összesen 68,5 milliárd forintot értek el, ami a 2019. évinél 26,2 milliárd forinttal alacsonyabb összegű bevételt jelentett számukra.

Saját adóbevételek:

Helyi és települési adókból származó bevételek alakulása

millió forintban

Megnevezés	2019. évi tény	2020. évi előirányzat	2020. évi tény
Helyi adó	970 812,3	1 028 449,0	878 455,3
építményadó	127 594,1	142 100,0	130 529,1
telekadó	24 094,7	24 300,0	26 168,3
kommunális adó	14 566,5	14 600,0	14 769,1
iparüzési adó	788 308,4	827 194,0	703 035,5
idegenforgalmi adó	16 248,6	20 255,0	3 953,3
Települési adó	676,9	850,0	620,4
Összes adó	971 489,2	1 029 299,0	879 075,7

– A **helyi és települési adókból származó** bevételből a költségvetés 2020-ra 1 029 299,0 millió forintot irányzott elő. A ténylegesen befolyt bevétel 2020-ban 879 075,7 millió forint volt, vagyis 150 223,3 millió forinttal (14,6%-kal) maradt el az előirányzat összegétől, a 2019. évben befolyt bevételeknél pedig 92 413,5 millió forinttal (9,5%-kal) volt alacsonyabb.

= A **helyi iparüzési adókból** 2020-ban 703 035,5 millió forint bevétel keletkezett, amely az összes helyi adó 80,0%-át teszi ki. A 2020. évi bevétel az előirányzattól (827 194,0 millió forint) 124 158,5 millió forinttal (15,0%-kal) maradt el, a 2019. évben befolyt bevételénél pedig 85 272,9 millió forinttal (10,8%-kal) lett kevesebb. Ennek oka alapvetően a világjárvány miatti gazdasági visszaesés, de kisebb mértékben köthető a decemberi feltöltési kötelezettség 2020. évi eltörléséhez is.

= Az **egyéb helyi adókból** (építményadó, telekadó, kommunális adó, idegenforgalmi adó) összesen 175 419,8 millió forint bevétel származott, amelyek az előirányzattól 25 835,2 millió forinttal (12,8%-kal) maradtak el. Az elmaradás jelentős része a világjárvány miatti idegenforgalmi bevételek elmaradásához köthető.

= 2015-től az önkormányzatok egy új adónem, a **települési adó** kivetésére kaptak felhatalmazást. Az ebből származó bevétel 2020-ban 620,4 millió forint volt, mely az előző évhez képest 8,3%-os visszaesést mutat.

2.2.2. Az átengedett bevételek teljesítése 2020-ban 255,9 millió forint volt, amely az előző évi bevételektől 99,2%-kal marad el.

Átengedett, központilag szabályozott adójellegű bevételek:

2020-ban a védekezéshez és a gazdaság újraindításához szükséges források biztosítása érdekében a gépjárműadó önkormányzatokat illető része átcsoportosításra került a központi költségvetésbe. Ennek ellenére még 2020-ban származott 219,6 millió forint bevétele az önkormányzatoknak ezen adónemből.

– A gépjárműadóból az önkormányzatokat megillető rész 2020. évi előirányzata 34 333,3 millió forint volt, azonban 2020-ban az önkormányzatoknak már csak 219,6 millió forint bevétele származott ezen adónemből, mivel az átcsoportosításra került a központi költségvetésbe. (Alapvetően azért maradhatott némi bevétel az

önkormányzatoknál, mivel a 2019. évi gépjárműadó beszedésére december 31-éig került sor, így a 2019. évi bevétel jóváírása csúszhatott.)

- A **termőföld bérbeadásából származó jövedelemadóból** 2020-ban 36,3 millió forint bevétel keletkezett, ami az előirányzatnál 1,3 millió forinttal (3,7%-kal) magasabb, a 2019. évi bevételt pedig 8,8 millió forinttal (32,0%-kal) haladja meg.

Átengedett, központilag szabályozott bevételek

millió forintban

Megnevezés	2019. évi tény	2020. évi előirányzat	2020. évi tény
Gépjárműadó önkormányzati része (40%-a)	33 725,9	34 333,3	219,6
Termőföld bérbeadásából származó jövedelemadó	27,5	35,0	36,3
Összesen	33 753,4	34 368,3	255,9

2.2.3. A felhalmozási és tőkejellegű bevételek 563,1 milliárd forintot tettek ki, ami 14,1 milliárd forinttal, 2,4%-kal alacsonyabb a 2019. évi tényadatoknál.

- Ezen belül az immateriális javak, ingatlanok, egyéb tárgyi eszközök értékesítéséből származó bevételek 22,0 milliárd forinttal, 27,8%-kal csökkentek az előző évhez képest az ingatlanok értékesítése ugyanilyen nagyságrendű csökkenése következtében.
- A részesedések értékesítéséből származó bevételek – melyek magába foglalják a részesedések megszűnéséhez kapcsolódó bevételeket is – 13,9 milliárd forintra teljesültek, így 10,5 milliárd forint többlettel mintegy négyszeresére emelkedtek a 2019. évi 3,5 milliárd forintos teljesítéshez képest. A 2020. évi többletből Kecskemét Megyei Jogú Város Önkormányzata 10,0 milliárd forintot képvisel.
- Az egyéb felhalmozási célú támogatások bevételei (államháztartáson belülről átvett pénzeszközök, valamint az EU-tól átvett pénzeszközök együttesen) 475,1 milliárd forintra teljesültek. Ez a 2019. évi bevétellel közel azonos mértékű, így mintegy 0,2 milliárd forintos emelkedést jelent. Ezen belül az EU-tól származó forrásokból a 2019. évinél 28,1 milliárd forinttal több bevételre tettek szert az önkormányzatok, míg az államháztartáson belülről átvett pénzeszközök esetében 27,9 milliárd forintos elmaradás tapasztalható. E mögött főként egyes fejezeti kezelésű támogatások csökkenése állhat a 2019. évi teljesítéshez képest. A kapott források célhoz kötöttek, az önkormányzatok azokat főként környezetvédelmi, idegenforgalmi, városfejlesztési, köznevelési és egészségügyi infrastruktúrafejlesztési célokra használhatják fel.
- Az államháztartáson kívülről felhalmozási célra átvett pénzeszközök 16,9 milliárd forintra teljesültek, ami 13,9%-os csökkenést jelent az előző évhez képest. E bevétel alapvetően az előbbieken említett EU-s fejlesztésekhez kapcsolódik.

2.2.4. Az állami támogatások

A központi költségvetés a helyi önkormányzatok részére az év során 821,0 milliárd forint **állami támogatást** folyósított, ami 42,4 milliárd forinttal, 5,5%-kal magasabb az előző évi tényadathoz viszonyítva. Az állami támogatásokon belül a legjelentősebb tételek:

- a helyi önkormányzatok általános működésének és ágazati feladatainak támogatása cím teljesítési adata 603,7 milliárd forint volt, ami 14,9 milliárd forinttal alacsonyabb az előző évinél;
- a helyi önkormányzatok kiegészítő támogatása cím 103,8 milliárd forintra teljesült, ami 19,8 milliárd forinttal magasabb az előző évi tényadatnál.
- Az év közben létrehozott új jogcímeken 113,5 milliárd forint kifizetés történt.

Az állami támogatások előirányzatainak és teljesülésének részletes alakulását a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai fejezet indokolása mutatja be.

2.2.5. Az átvett működési pénzeszközök

- Az államháztartáson belüli átutalások bevételek összege 288,2 milliárd forintot tett ki, ami a 2019. évi tényadatoknál 8,2 milliárd forinttal (2,8%-kal) lett alacsonyabb.
 - = A **társadalombiztosítás pénzügyi alapjaitól** átvett pénzeszközök 2020-ban 76,2 milliárd forintra teljesültek, így a 2019. évi tényadathoz képest 13,2 milliárd forinttal, 21,0%-kal emelkedtek. Az emelkedés mögött az egészségügyi béremelésekre adott támogatás, és vélhetően a korábbiakban már említett járványhelyzet miatti többlet-támogatás állhat.
 - = Az **elkülönített állami pénzalapoktól** származó pénzeszközök bevétele a 2019. évi teljesítéshez képest 17,4 milliárd forinttal lett alacsonyabb, így 92,4 milliárd forintra teljesült. Ez a sor döntően az NFA-ból származó, a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó pénzeszközöket tartalmazza. A bevételek 15,9%-os csökkenése mögött a közfoglalkoztatottak munka világába való visszavezetése áll.
 - = A **központi költségvetési szervektől**, fejezetektől származó bevételekből (amelyek tartalmazzák az EU-tól átvett működési célú pénzeszközöket is) 113,1 milliárd forint került átutalásra a helyi önkormányzatok részére, ami a 2019. évi teljesítéshez képest 4,9 milliárd forinttal csökkent főként a központi költségvetési szervektől érkező bevételek 3,5 milliárd forintos csökkenése következtében.
 - = Az **Elvonások és befizetések bevételeiből** az önkormányzatokhoz a központi költségvetéssel történő – főleg az előző évekkel összefüggő – **pénzügyi elszámolásokkal** kapcsolatosan 6,4 milliárd forint bevétel folyt be, ami 0,9 milliárd forinttal magasabb a 2019. évinél.
- Az államháztartáson kívülről származó bevételek 2020. évi teljesítése a 2019. évinél 0,9 milliárd forinttal lett magasabb, így 10,0 milliárd forintra teljesült.
- A korábban nyújtott kölcsönök visszatérítéséből és az ideiglenesen átvett pénzeszközökből származó bevétel 25,5 milliárd forintra teljesült, ami a 2019. évi tényadatnál 10,3 milliárd forinttal (67,8%-kal) lett magasabb, ebből Győr Megyei Jogú Város Önkormányzata 8,6 milliárd forintot képvisel.

2.2.6. Finanszírozási bevételek alakulása

A **hitelfelvételből és hosszú lejáratú értékpapírokból származó bevételek** együttesen 53,0 milliárd forintra teljesültek, ami a 2019. évi teljesítés 56,1%-a. Ezen belül a hitelbevételek 30,5 milliárd forintra, míg az értékpapírokból származó bevételek 22,5 milliárd forintra teljesültek.

- A helyi önkormányzatok 2020-ban 30,5 milliárd forint hitelt hívtak le, ez 63,4 milliárd forinttal marad el az előző évi ténytől, így az állomány is csökkent. A hitelállomány csökkenése annak köszönhető, hogy a két legnagyobb adósságállománnyal rendelkező önkormányzat, Budapest Főváros Önkormányzata és Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata 2020-ban hitelt nem vett fel és nem is hívott le, ugyanakkor 36 milliárd forinttal törlesztette adósságát. A csökkenésnek az is oka, hogy a világjárvány miatt lelassult beruházásokhoz az önkormányzatoknak kevesebb forrást kellett biztosítani, így nem volt szükség új adósság keletkeztetésére.
- A hosszú lejáratú értékpapírok értékesítéséből, kibocsátásából származó bevételek és kiadások egyenlege 2020-ban 22,5 milliárd forintra teljesült a 2019. évi 0,7 milliárd forintos egyenleggel szemben. A többlet túlnyomórészt az értékesítésből származó bevételeket jelentette, míg értékpapír kibocsátásból továbbra is elenyésző mértékű bevétele keletkezett az önkormányzatoknak 2020-ban.

Az éven belüli lejáratú értékpapírok beváltásából, eladásából és kibocsátásából származó bevételek és kiadások egyenlegének eredményeként 2020-ban 67,0 milliárd forint bevétele keletkezett az önkormányzati alrendszernek, a forgatási célú belföldi értékpapírok beváltása és értékesítése következtében. Ez 8,2% elmaradást jelent a 2019. évi 73,0 milliárd forint teljesítéssel szemben. Az önkormányzatok továbbra is törekszenek átmenetileg szabad pénzeszközeiket rövidtávon állampapírba fektetni, anyagi erőforrásaik maximális kihasználása érdekében.

A pénzmaradvány, vállalkozási maradvány igénybevétele 2020-ban 1433,4 milliárd forint volt, ami a 2019. évinél 28,0 milliárd forinttal maradt alul. Ez csak 1,9%-kal alacsonyabb szintű maradványfelhasználást jelentett az önkormányzatok számára az előző évhez viszonyítva. A csökkenésben szerepet játszhatott a beruházások lassulása a kialakult járványhelyzettel összefüggésben, valamint a beruházást végző kivitelező cégek kapacitásának teherbíró képessége. Ezzel együtt a maradványfelhasználás továbbra is magas szintűnek mondható.

Az egyéb finanszírozási bevételek magában foglalja a központi irányító szervi támogatást és folyósítást, a pénzeszközök betétként való elhelyezését, illetve a betétek megszüntetését, az államháztartáson belüli megelőlegezések egyenlegadatait, a váltóbevételek, valamint az adóssághoz nem kapcsolódó származékos ügyletek bevételeit. A 2020. évi teljesítési adat 9,3 milliárd forint volt főként az államháztartási megelőlegezések 6,6 milliárd forintos bevételi egyenlege következtében.

2.3. Kiadások alakulása

A helyi önkormányzatok 2020. évi teljesített kiadása – a finanszírozási kiadásokkal együtt – 3122,6 milliárd forint volt, ami a 2019. évben teljesített kiadásnál 4,2%-kal (136,3 milliárd forinttal) maradt el.

**A helyi önkormányzatok tárgyévi kiadási előirányzatainak és teljesítésének megoszlása
a 2019. és a 2020. években**

%-ban

Megnevezés	2019. évi teljesítés	2020. évi eredeti előirányzat	2020. évi teljesítés
1. Saját folyó kiadások	58,1	55,9	58,0
<i>ebből: - személyi juttatások</i>	24,8	24	26,7
<i>- munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó</i>	4,6	4,4	4,4
<i>- dologi és egyéb működési kiadások</i>	28,7	27,5	26,9
2. Felhalmozási és tőkejellegű kiadások	28,2	29,5	27,7
<i>ebből: - tárgyi eszközök beszerzése, létesítése</i>	15,7	19,4	15,8
<i>- részesedések beszerzése</i>	0,4	0,3	0,8
<i>- egyéb felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülre</i>	0,8	0,4	1,3
<i>- egyéb felhalmozási célú támogatások államháztartáson kívülre</i>	1,1	1,9	0,9
<i>- felújítások áfával</i>	8,7	5,0	7,5
<i>- beruházási célú áfa</i>	1,5	2,5	1,4
3. Támogatások, elvonások és egyéb folyó átutalások összesen	10,3	9,7	11,7
4. Folyó, felhalmozási és tőkejellegű kiadások, támogatások, elvonások és egyéb folyó átutalások összesen (1+2+3)	96,6	95,1	97,4
5. Kölcsönnyújtás	0,4	0,4	0,8
6. Finanszírozási műveletek nélküli kiadások (4+5)	97	95,5	98,2
7. Finanszírozási műveletek kiadásai	3	4,5	1,8
8. Tárgyévi kiadások összesen (6+7)	100,0	100,0	100,0

2.3.1. A **saját folyó kiadások** teljesítése a 2019. évhez képest 4,3%-kal alacsonyabban (az előző évhez képest 81,1 milliárd forint a csökkenés) alakult. E csökkenést tompította az áthúzódó ágazati béremelések és a minimálbér és garantált bérminimum emelkedése: a személyi juttatások 23,8 milliárd forintos (2,9%-os), továbbá az egyéb működési kiadások 10,6 milliárd forintos (16,6%-os) növekedése. A csökkenés jelentős részét a dologi kiadások és azok áfájának előző évhez képest 12,5%-os csökkenése (104,7 milliárd forinttal), továbbá hozzájárult a munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó 12,1 milliárd forintos csökkenése (8,0%).

2.3.2. A **felhalmozási és tőkejellegű kiadásoknál** az előző év folyamán tapasztalt növekedés 2020-ban csökkenésbe fordult (48,1 milliárd forintos 5,3%-os csökkenés), amit az

összkiadásokon belüli 0,5 százalékpontos aránycsökkenés is jelez. E kiadások aránya (27,7%) elmaradt a 2020-as évre tervezett eredeti előirányzattól (29,5%).

E kiadásokat összetevő elemeket vizsgálva a felújítások (47,8 milliárd forinttal, azaz 16,9%-kal csökkent) tárgyi eszközök beszerzése, létesítése és az ahhoz kapcsolódó beruházási áfa (21,5 milliárd forintos, 3,8%-os) előző évhez képesti jelentős csökkenése volt a legszembetűnőbb. Megemlítendő, hogy a csökkenést mérsékelte a részesedések beszerzésének 12,5 milliárd forintos, 109,5%-os, valamint az egyéb felhalmozási célú támogatások államháztartáson belülről történő kiadások 14,9 milliárd forint összegű, 60,7%-os növekménye.

2.3.3. A támogatások, és egyéb folyó átutalások kiadási összegét tekintve az előző 2019. évi 7,0% növekedést követően 2020. évben is emelkedés (31,4 milliárd forint, 9,3%-os) volt tapasztalható. Ennek köszönhetően e kiadásoknak az összkiadásokon belüli tavalnyi 10,3 százalékpontos aránya 2020. évre 11,7 százalékponttal emelkedett.

2.3.4 A finanszírozási kiadásoknál megállapítható, hogy a 2020. évben is több mint 150%-kal emelkedett hitel-visszafizetés, ugyanakkor a hosszú lejáratú befektetési értékpapírok értékesítése és vásárlásából származó egyenleg 2,7 milliárd forintra teljesült. Éven belüli lejáratú értékpapírok eladási/vásárlási egyenlege az előző évben tapasztaltakkal azonosan 2020. év végére nullszaldós lett, szemben az eredeti előirányzatként tervezett 22,0 milliárd forinttal. Az egyéb finanszírozási kiadások magában foglalja a központi irányító szervek támogatást és folyósítást, a pénzeszközök betétként való elhelyezése, illetve a betétek megszüntetése, az államháztartáson belüli megelőlegezések egyenlegadatait, a váltókiadásokat, valamint az adóssághoz nem kapcsolódó származékos ügyletek kiadásait. Az e célokra fordított bevételek és kiadások egyenlege (a 2019. évben 0,2 milliárd forint volt) a 2020. év végén szintén 0,2 milliárd forint lett.

2.4. Létszám és személyi juttatások

2020-ban az önkormányzati közfűférában – a központosított illetmény-számfejtési rendszer adatai alapján – közfoglalkoztatottak nélkül összesen átlagosan 179 546 fő dolgozott. Az alkalmazásban állók átlagos száma 2123 fővel kevesebb a 2019. évi átlagos létszámnál. A helyi önkormányzatok és intézményeik átlagosan 30 762 fő köztisztviselőt, 124 145 fő közalkalmazottat, valamint 24 639 fő egyéb jogviszonyba tartozó dolgozót foglalkoztattak (közfoglalkoztatottak nélkül).

Szintén a központosított illetmény-számfejtési rendszer adatai alapján a 2020. évben kifizetett **kereset összege** – közfoglalkoztatás nélkül – összesen 698,1 milliárd forint volt, 4,8%-kal magasabb az előző évinél. Ami a keresetekre vonatkozó szabályozást illeti:

- A kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) és a garantált bérminimum megállapításáról a 367/2019. (XII. 30.) Korm. rendelet rendelkezett. E szerint 2020. január 1-jétől a kötelező legkisebb munkabér (minimálbér) összege havi 161 000 forintra, a legalább középfokú iskolai végzettséget, illetve középfokú szakképesítést igénylő munkakörben foglalkoztatott munkavállalók garantált bérminimuma havi 210 600 forintra emelkedett.
- A kormány a 2011-2019. évekhez hasonlóan 2020-ban is döntött az adó- és járulékváltozások hátrányos hatásainak ellentételezése érdekében a kompenzáció kifizetéséről a közfűférában és az egyházak közcélú tevékenységet folytató intézményeinél dolgozók részére. A kompenzáció családi adókedvezményhez kötött mértékét, az érintettek körét, kifizetésének módját kormányrendelet rögzítette. E rendelet meghatározta a kompenzáció kifizetéséhez szükséges támogatás biztosításának feltételeit,

továbbá tartalmazta a foglalkoztatott családi adókedvezményre vonatkozó nyilatkozatának részletes szabályait is. Az intézmények költségvetését a kompenzáció nem terhelte, mivel a kifizetéshez szükséges forrást a központi költségvetés biztosította a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai fejezetben.

- A munkaadókat terhelő járulékokon belül a szociális hozzájárulási adó mértéke 2020. július 1-jétől 17,5%-ról 15,5%-ra csökkent.

3. Pénzgazdálkodás, adósságállomány, értékpapír-műveletek

A helyi önkormányzatok hó végi **betétállománya** – a Magyar Nemzeti Bank havi jelentései alapján – a 2020. évben 680,5 milliárd forint és 929,0 milliárd forint között mozgott, az átlagos betétállomány 794,8 milliárd forint volt. Február hónapban állt a legalacsonyabb (680,5 milliárd forintos) értéken, míg márciusban 921,4 milliárd forinttal, szeptemberben 929,0 milliárd forinttal, majd október végén ugyancsak magasabb 854,0 milliárd forint állománnyal rendelkeztek.

E hónapok magasabb pénzállománya főként a helyiadó-számlákra – márciusi, illetve szeptemberi előlegfizetési határidő miatt – befolyt nagyobb pénzösszegnek volt köszönhető. Október hónap ugyancsak magasabb betétállománya vélhetően a későbbre csúszott előlegfizetésből származott.

Az önkormányzatok pénzkészlet állománya – ami a forint és devizaszámlákon kívül a lekötött bankbetétekben, pénztárakban, csekkekben és betétkönyvekben elhelyezett összegeket is tartalmazza – a 2020. év végén 1435,2 milliárd forint volt, ebből kincstári számlán 547,4 milliárd forint volt található, ami alapvetően uniós és a Modern Városok Programból származó haza, célhoz kötött forrás. Több önkormányzatnál – elsősorban a jobb pénzügyi helyzetben lévő városoknál, ahol 2020-ban nagyobb összegű bevétel realizálódott – a pénzmaradványok tartalékolási célt szolgálnak, annak érdekében, hogy a következő évek fejlesztéseit finanszírozzák.

A helyi önkormányzatok adósságállományának tekintetében az alábbiak állapíthatók meg.

Az önkormányzati alrendszer 2020. december 31-én 201,3 milliárd forint adóssággal rendelkezett, ami 19,0 milliárd forinttal (8,6%-kal) alacsonyabb a 2019. év végi adósságállománynál (220,3 milliárd forint). A csökkenés az adósságállományon belül legnagyobb súlyt jelentő hitel- és kölcsönállomány 8,6%-os mérséklődésének volt köszönhető, de a kötvényállomány is kevesebb lett, 14,7%-kal és az egyéb kötelezettségállomány is mérséklődött, 9,3%-kal (ezen belül is főként a pénzügyi lízing állomány a meghatározó, ahol a csökkenés 6,2%-os) a 2020. év végére.

A 2020. évi adósságállomány 98,7%-át a hitel- és kölcsönállomány teszi ki, amely a 2019. évi 217,3 milliárd forintról 198,6 milliárd forintra csökkent. Ennek döntő részét (53,8%-át) a Budapest Főváros Önkormányzata 106,7 milliárd forint értékű (2019-ben 112,8 milliárd forintos) hitele jelenti, amelyet az egyéb városok (39,4 milliárd forint), a megyei jogú városok (36,6 milliárd forint), majd a fővárosi kerületek (9,1 milliárd forint) hitel- és kölcsönállománya követ. A községek, nagyközségek és a társulások összesen mintegy 6,6 milliárd forint hitel- és kölcsönállománnyal rendelkeztek a 2020. év végén.

A kötvényállomány összesen 0,8 milliárd forintot tett ki az elmúlt év végén (a 2019. évi végi állomány 0,9 milliárd forint volt). Ilyen adósságállománnyal főként a fővárosi kerületek (0,7 milliárd forint) és a községek (0,1 milliárd forint) rendelkeztek.

Az egyéb kötelezettségállomány a 2019. évi 2,1 milliárd forintról 1,9 milliárd forintra csökkent. Az egyéb kötelezettségállományon belül a 91,5%-ot kitevő pénzügyi lízing

állománya 6,2%-kal mérséklődött (1,9 milliárd forintról 1,7 milliárd forintra). Ezen belül is a megyei jogú városok rendelkeztek a legnagyobb pénzügyi lízing állománnyal a 2020. év végén (mintegy 1,6 milliárd forinttal, ami a teljes pénzügyi lízing állomány 92,9%-át teszi ki).

A Budapest Főváros Önkormányzata EIB-s hitelkeretéből még fennálló mintegy 64,3 milliárd forintból újabb lehívásra az elmúlt évben nem került sor, ugyanakkor a meglévő hazai hiteleiből 6,1 milliárd forintot törlesztett. Ez okozta az adósságállomány 5,4%-os csökkenését. Az egyéb városok adósságállománya 19,9%-kal (33,0 milliárd forintról 39,6 milliárd forintra), a nemzetiségi önkormányzatoké 18,4%-kal (3,8 milliárd forintról 4,5 milliárd forintra), a nagyközségeké 15,4%-kal (1,5 milliárd forintról 1,7 milliárd forintra), a községeké pedig 11,8%-kal (3,7 milliárd forintról 4,1 milliárd forintra) emelkedett a 2019. évihez képest. Ugyanakkor a megyei jogú városok adósságállománya 33,9%-kal (57,9 milliárd forintról 38,3 milliárd forintra), az önkormányzati társulásoké 9,3%-kal (1,2 milliárd forintról 1,1 milliárd forintra), a fővárosi kerületeké pedig 3,9%-kal (10,2 milliárd forintról 9,8 milliárd forintra) mérséklődött. A megyei jogú városok adósságállomány csökkenésének legfőbb oka, hogy a Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata által a BMW gyár helyszínének kialakítása céljából felvett összesen 44,0 milliárd forint hitelből közel 30,0 milliárd forint került törlesztésre az elmúlt évben.

A megyei önkormányzatok, továbbá a térségi fejlesztési tanácsok továbbra sem rendelkeztek adósságállománnyal 2020-ban.

Eltekintve a Budapest Főváros Önkormányzata 106,7 milliárd forint (aminek mintegy fele a 3-as metró szerelvény felújítását szolgálta), valamint Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata közel 12,3 milliárd forint adósságállományától, az önkormányzati adósságállomány tartósan alacsony szinten mozog, ami alapvetően a 2011-2014. évek között lezajlott adósságkonszolidációnak köszönhető. Ennek során az állam csaknem 1370 milliárd forint adósságot vállalt át az önkormányzatoktól, illetve törlesztett elő. Ezen kívül az önkormányzati adósságkezelés 2012-től való előzetes kormányzati engedélyhez való kötése is elősegíti az önkormányzati alrendszer adósságának kordában tartását.

Az önkormányzati alrendszer adósságállományának alakulása 2019-ben

millió forintban

Megnevezés	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagy-községek	Községek	Megyei önkormányzatok	Önk. társulás	Nemzetiségi önkormányzatok	Térségi fejlesztési tanácsok	Ország összesen
Kötvény-állomány	0,0	897,3	0,0	0,2	0,0	50,0	0,0	0,0	0,0	0,0	947,5
Hitel-kölcsön-állomány	112 842,1	9 337,6	56 151,3	32 873,6	1 365,2	3 533,9	0,0	1 169,6	2,0	0,0	217 275,3
Egyéb kötelezettség-állomány	0,0	0,0	1 762,7	144,4	91,3	93,1	0,0	0,0	1,8	0,0	2 093,3
2019. évi adósság összesen	112 842,1	10 234,9	57 914,0	33 018,2	1 456,5	3 677,0	0,0	1 169,6	3,8	0,0	220 316,1

Az önkormányzati alrendszer adósságállományának alakulása 2020-ban

millió forintban

Megnevezés	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagy-községek	Községek	Megyei önkormányzatok	Önk. társulás	Nemzetiségi önkormányzatok	Térségi fejlesztési tanácsok	Ország összesen
Kötvény-állomány	0,0	708,4	0,0	0,2	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	808,6
Hitel-kölcsön-állomány	106 748,0	9 122,6	36 642,8	39 413,0	1 628,7	3 952,7	0,0	1 060,5	0,0	0,0	198 568,3
Egyéb kötelezettség-állomány	0,0	0,0	1 615,0	168,3	51,8	59,7	0,0	0,0	4,5	0,0	1 899,3
2020. évi adósság összesen	106 748,0	9 831,0	38 257,8	39 581,5	1 680,5	4 112,4	0,0	1 060,5	4,5	0,0	201 276,2

Az önkormányzati alrendszer adósságállományának változása (2020/2019)

%-ban

Megnevezés	Főváros	Fővárosi kerületek	Megyei jogú városok	Egyéb városok	Nagy-községek	Községek	Megyei önkormányzatok	Önk. társulás	Nemzetiségi önkormányzatok	Térségi fejlesztési tanácsok	Ország összesen
Kötvény-állomány	0,0	78,9	0,0	100,0	0,0	200,0	0,0	0,0	0,0	0,0	85,3
Hitel-kölcsön-állomány	94,6	97,7	65,3	119,9	119,3	111,9	0,0	90,7	0,0	0,0	91,4
Egyéb kötelezettség-állomány	0,0	0,0	91,6	116,6	56,7	64,1	0,0	0,0	250,0	0,0	90,7
2020. évi adósság/ 2019. évi adósság	94,6	96,1	66,1	119,9	115,4	111,8	0,0	90,7	118,4	0,0	91,4

4. A vagyon alakulása

4.1. Az önkormányzatok 2020. évi vagyoni eszközei az alábbiak szerint alakultak:

A helyi önkormányzatok **eszközértéke** a 2019. évben 386,0 milliárd forinttal 2,6%-kal növekedett. Ezzel az év végén az eszközök állománya 15 210,0 milliárd forintot tett ki. Ezen belül a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök aránya 84,9%, a nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök aránya 1,0%, a pénzeszközök aránya 9,4%, a követelések aránya 4,7% és az aktív időbeli elhatárolások aránya pedig 0,1%.

A nemzeti vagyonba befektetett eszközökön belül

- az immateriális javak, a tárgyi eszközök és a koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök 2020. december 31-ei nettó értéke 12 277,5 milliárd forintot tett ki (a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközök 95,1%-a),
- a tárgyi eszközök tárgyévi nettó értékének növekedése 441,9 milliárd forint (3,9%) volt. A beruházások, felújítások állománya a 2019. évi 719,6 milliárd forintról 836,1 milliárd forintra növekedett.
- a befektetett pénzügyi eszközök 2020. december 31-ei állománya 632,9 milliárd forint volt, melynek döntő részét a tartós részesedések és tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok teszik ki 631,9 milliárd forint összegben. Az év végi, nemzeti vagyonba tartozó forgóeszköz-állomány 144,9 milliárd forint volt, ami 28,5 milliárd forinttal csökkent.
- A készletek december 31-ei állománya 13,7 milliárd forintot tett ki, ami 5,4 milliárd forinttal magasabb a 2019. évi készletállomány értékénél.
- Az értékpapírok állománya 165,1 milliárd forintról 131,2 milliárd forintra csökkent.
- A pénzeszközök állománya tekintetében mérsékelt csökkenés volt tapasztalható: 1445,0 milliárd forintról 1435,2 milliárd forintra változott.
- A követelések állománya a 2019. évi adathoz képest 6,2%-kal növekedett (667,6 milliárd forintról 709,2 milliárd forintra változott).
- Az aktív időbeli elhatárolások egyenlege december 31-én 9,1 milliárd forint volt.

Az önkormányzati vagyonmérleg eszközoldalának alakulása

millió forintban

Megnevezés	2019. december 31.	2020. december 31.
Vagyoni értékű jogok	8 170,4	7 542,9
Szellemi termékek	8 711,0	6 745,0
Immateriális javak értékhelyesbítése	0,6	0,6
Immateriális javak	16 882,0	14 288,5
Ingatlanok és a kapcsolódó vagyoni értékű jogok	10 283 560,5	10 601 447,1
Gépek, berendezések, felszerelések, járművek	243 469,7	248 272,8
Tenyészállatok	318,0	293,0
Beruházások, felújítások	719 554,2	836 133,3
Tárgyi eszközök értékhelyesbítése	43 702,5	46 354,0
Tárgyi eszközök	11 290 604,9	11 732 500,2
Tartós részesedések	545 313,4	555 475,0
Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapírok	128 867,3	76 408,7
Befektetett pénzügyi eszközök értékhelyesbítése	2 537,0	1 014,5
Befektetett pénzügyi eszközök	676 717,6	632 898,2
Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök	514 131,8	530 307,9
Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök értékhelyesbítése	419,9	419,7
Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök	514 551,7	530 727,6
NEMZETI VAGYONBA TARTOZÓ BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	12 498 756,3	12 910 414,6
Készletek	8 351,3	13 731,6
Értékpapírok	165 080,0	131 180,2
Nemzeti vagyonba tartozó forgóeszközök	173 431,2	144 911,8
Pénzeszközök	1 444 969,0	1 435 238,0
Követelések	667 618,2	709 184,1
Egyéb sajátos elszámolások	25 749,3	1 131,8
Aktív időbeli elhatárolások	13 425,0	9 093,7
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	14 823 949,0	15 209 973,9

4.2. Az önkormányzatok 2020. évi vagyoni forrásai az alábbiak szerint alakultak:

A 12 163,2 milliárd forint **saját tőke** 104,4 milliárd forint emelkedés eredménye, ezzel 94,2%-ban fedezetet nyújtott a nemzeti vagyonba tartozó befektetett eszközökre.

A **kötelezettségek** – az alábbiak szerint – 478,5 milliárd forintról 459,6 milliárd forintra csökkentek (4,0%-kal).

- A költségvetési évben esedékes kötelezettségek 64,5 milliárd forintról 56,5 milliárd forintra csökkentek, ami 12,4%-os csökkenést jelentett.
- A költségvetési évet követően esedékes kötelezettségek 325,8 milliárd forintról 309,1 milliárd forintra csökkentek, ez 5,1%-os csökkenést tett ki.
- A kötelezettség jellegű sajátos elszámolások 88,3 milliárd forintról 94,0 milliárd forintra növekedtek, ami 6,5%-os emelkedést jelentett.

A **passzív időbeli elhatárolások** 2286,6 milliárd forintról, 2587,1 milliárd forintra növekedtek, ami 13,1%-os növekedést jelentett.

A fentiek alapján elmondható, hogy az **önkormányzatok vagyoni forrásai** a 2020. évben 386,0 milliárd forinttal (2,6%-kal), 15 210,0 milliárd forintra emelkedtek.

Az önkormányzati vagyommérleg forrásoldalának alakulása

millió forintban

Megnevezés	2019. december 31.	2020. december 31.
SAJÁT TŐKE	12 058 819,8	12 163 243,5
Költségvetési évben esedékes kötelezettségek	64 489,6	56 464,7
Költségvetési évet követően esedékes kötelezettségek	325 793,8	309 132,1
Kötelezettség jellegű sajátos elszámolások	88 255,2	93 992,1
KÖTELEZETTSÉGEK	478 538,7	459 588,9
Passzív időbeli elhatárolások	2 286 590,5	2 587 141,5
FORRÁSOK ÖSSZESEN	14 823 949,0	15 209 973,9

5. A kiadások funkcionális alakulása

A helyi önkormányzatok közfeladatainak ellátását az államháztartás funkcionális rendszerében a következő táblázat mutatja be:

Az önkormányzatok költségvetési kiadásainak funkcionális alakulása

Megnevezés	Kiadás	
	2020. évi teljesítés (millió forintban)	Megoszlás (%-ban)
A) Állami működési funkciók	645 215,8	21,0
B) Jóléti funkciók	1 695 665,6	55,2
Oktatás	280 669,2	9,1
Egészségügy	127 548,3	4,1
Társadalombiztosítási, szociális és jóléti szolgáltatás	477 876,2	15,6
Lakásügyek, települési és kommunális szolgáltatás	527 156,8	17,2
Szabadidős, kulturális és vallási tevékenység és szolgáltatás	282 415,1	9,2
C) Gazdasági és egyéb funkciók	615 943,0	20,1
D) Államadósság-kezelés	0,0	0,0
E) Funkciókba nem sorolható tételek	113 464,2	3,7
ÖSSZESEN:	3 070 288,6	100,0

A helyi önkormányzatok kiadásainak döntő részét, 55,2%-át a *fenti táblázatban részletezett* jóléti funkciók fedik le, ami jól mutatja a helyi önkormányzatok közfeladat-ellátó szerepének fontosságát. Az önkormányzati szféra működésében szintén kulcsfontosságú, az állami működési funkción belül az igazgatási, a védelmi, rendészeti közszolgáltatások stb. 21,0%, a gazdasági és egyéb funkciókban ellátott feladatok pedig 20,1% részarányt képviselnek.

5.1. Az önkormányzati alrendszerben a **köznevelés** területén a 2020. évben nem volt olyan szakmai döntésből eredő változás, amely szükségessé tette volna az óvodák finanszírozásának részben vagy egészben történő átalakítását. A 2019/2020-as nevelési év adatai alapján az óvodai ellátásban részesülők 87,1%-a önkormányzati óvodában állt jogviszonyban. A pedagógusok és a nevelőmunkát segítők 85,5%-át (több mint 46 000 főt) szintén önkormányzati óvodában foglalkoztatták.

A gyermekétkeztetés biztosítása – mint kötelező önkormányzati feladat – 2020. évi kiadásainak és állami támogatásainak alakulása a szociális ágazat keretében, a jóléti tevékenységek között kerül bemutatásra.

A 2020. évben a finanszírozási műveletek nélküli összes kiadásokon belül az önkormányzatok 280,7 milliárd forintot fordítottak óvodai és egyéb oktatási (a továbbiakban együtt: oktatási) feladatokra, az előző évhez képest 1,8%-kal, 5,2 milliárd forinttal kevesebb összeget. A bérkiadásokra (munkaadói járulékok nélkül) 187,6 milliárd forintot – az előző évinél 7,6 milliárd forinttal nagyobb összeget – fordítottak az önkormányzatok, a jogszabályban előírt béremelések eredményeként. Ez a működési kiadások 75,1%-ának felel meg. A költségvetési kiadásokon belül a járulékokkal növelt térteher és dologi kiadás 78,7-9,9% arányban oszlott meg.

A felhalmozási célokra 30,7 milliárd forintot fordítottak az önkormányzatok, amely 6,6 milliárd forinttal marad el az előző évi teljesítéstől.

Az önkormányzati alrendszerben a finanszírozási műveletek nélküli összes kiadásokon belül 248,3 milliárd forint összeget fordítottak az óvodai feladatok ellátására, 7,0 milliárd forinttal maradt el a tavalyi teljesítéstől. A járulékok nélküli bérkiadásokra 176,6 milliárd forintot – az előző évnél 6,9 milliárd forinttal nagyobb összeget – költöttek az önkormányzatok. A költségvetési kiadásokon belül a járulékokkal növelt térteher és dologi kiadás 83,8-9,3% arányban oszlott meg. A felhalmozási célokra 16,5 milliárd forint összeget fordítottak.

A feladatalapú, köznevelési célú költségvetési támogatások települési önkormányzati óvodai nevelés esetében 202,6 milliárd forintot kitevő 2020. évi előirányzata a kapcsolódó működési célú költségvetési kiadásokra átlagosan 82,8%-ban nyújtott fedezetet. A feladatalapú finanszírozási rendszer bevezetése előtt ez az arány még 50% körül alakult. Az arányok változása ez esetben is egyértelműen alátámasztja az új támogatási szisztéma létjogosultságát.

5.2. A szociális és gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltatások, intézmények, valamint a gyermekétkeztetés területén az érdemi változások az állam és az önkormányzatok közötti munkamegosztás újragondolásával 2013-ban, illetve 2015-ben megtörténtek.

2015. március 1-jétől a települések kizárólag saját hatáskörben hozott döntésük alapján támogathatják az arra rászoruló lakosaikat, települési támogatás formájában. Az állam a korábbi évekhez hasonlóan tavaly is hozzájárulást biztosított a szociális jellegű feladatokhoz – ezen belül kiemelten a települési támogatások finanszírozásához – az alacsonyabb adóerő-képességű önkormányzatok számára. „*A települési önkormányzatok szociális feladatainak egyéb támogatása*” jogcím – figyelembe véve a települések jövedelemtermelő képességét – egyértelműen meghatározza a támogatás számításának módját és annak mértékét. Ennek megfelelően e jogcím az eredetileg biztosított 35,1 milliárd forint összegben

teljesült, amely támogatás továbbra is felhasználható valamennyi szociális jellegű feladat ellátásához, így többek között a települési támogatás vagy a szociális- és gyermekjóléti alapszolgáltatások kiegészítő finanszírozásához.

Az önkormányzati intézményrendszer átalakítása alapvetően a 2013. évben zajlott le. 2020-ban érdemi változtatásokra e tekintetben csak kismértékben került sor, a hajléktalan intézmények meghosszabbított nyitvatartásával összefüggésben, a feladatok ellátása azonban jellemzően a 2019. évi állapothoz hasonlóan történt. A szociális és gyermekvédelmi, gyermekjóléti intézményrendszer fenntartásával és működtetésével kapcsolatos önkormányzati feladatellátás az alábbiak szerint alakult az önkormányzati beszámolók alapján.

A szolgáltatások és intézmények 2020. évi működési célú kiadása összesen 259,8 milliárd forint volt, amely mintegy 25,4 milliárd forinttal magasabb, mint a 2019. évi összeg. Az eltérés alapvetően a kiadásokon belül a személyi kiadások és munkáltatói járulékok sorain mutatkozik, amely tételek összesen 192,2 milliárd forintot tettek ki, és a működési kiadások 74,0%-át lefedik. A bővülés főként az általános – valamennyi szektort és ágazatot érintő – minimálbér és garantált bérminimum 2020. évi emeléséből adódik. Megállapítható, hogy a bérek növekedése miatt az önkormányzati fenntartók személyi juttatásokkal összefüggő kifizetései 22,0 milliárd forinttal növekedtek 2020-ban. A szociális és gyermekvédelmi intézmények 3,5 milliárd forinttal többet költöttek dologi kiadásokra, összesen mintegy 66,2 milliárd forintot.

A települések nagyobb gondot fordítanak az utóbbi években a felújításokra és beruházásokra, amely főként a fejlesztési források körének és mértékének folyamatos bővülésével magyarázható. A felhalmozási kiadások összege 2020-ban mindösszesen 20,2 milliárd forint volt, ami 7,9%-kal kisebb a tavalyi teljesítésnél. Ezen belül a klasszikus beruházásokra 14,9 milliárd forintot, a felújításokra 4,9 milliárd forintot költöttek a fenntartók.

A tárgyévi költségvetési bevételek 74,2 milliárd forintra teljesültek, amely 21,7 milliárd forinttal több, mint az előző évben.

A kiadásokon és bevételeken belül – az állami támogatásokkal való összevethetőség érdekében – külön kell értékelni azon szolgáltatások és intézmények adatait, amelyek támogatása a központi költségvetés IX. Helyi önkormányzatok támogatásai fejezetéből történik (tehát a kötelező önkormányzati feladatok adatait). Ezek összes működési kiadása 255,7 milliárd forint, felhalmozási kiadása pedig 19,4 milliárd forint volt, amelyből a beruházások 14,3 milliárd forintot jelentettek. Az e feladatokhoz kapcsolódó tárgyévi költségvetési bevételeik összesen 72,3 milliárd forintra teljesültek. E szolgáltatások és intézmények költségvetési támogatása 2020-ban 159,4 milliárd forint volt. Az intézmények fenntartásához – a költségvetési támogatásokon és az intézményi bevételeken túl – az önkormányzatoknál mintegy 9,4%-os mértékben vált szükségessé saját forrás biztosítása. (Ezen „önerőnek” egy részét volt mód elszámolni „A települési önkormányzatok szociális feladatainak egyéb támogatása” jogcímen.)

A **gyermekétkeztetés** finanszírozása 2014-ben átalakult, feladatalapú támogatási rendszer került bevezetésre, amelynek előirányzata évről évre emelkedett. 2016-ban további szakmai szabályozási változás történt, amelynek eredményeképpen az önkormányzatok feladatai kibővültek a szünidei étkeztetés kötelező ellátásával. Ahhoz, hogy a fenntartók valamennyi – tavaszi, nyári, őszi és téli – tanítási szünetben biztosítani tudják a rászoruló gyermekek részére az egyszeri főétkeztést, az állami források is biztosítottak voltak. A központi költségvetés a gyermekétkeztetés támogatására – ideértve az intézményi étkeztetésen túlmenően a szünidei étkeztetést is – 2020-ban mindösszesen 72,7 milliárd forint támogatást nyújtott. Az intézményi működési bevételekből további 27,4 milliárd forint bevétel

származott. Így az összesen 131,3 milliárd forint működési kiadás közel 70,0%-át az intézményi saját bevételek és az állami támogatások fedezték.

5.3. Az egészségügyi tevékenységhez kapcsolódó kiadások összege a 2020. évben 127,5 milliárd forintra teljesült, amely a 2019. évhez képest csaknem 21,5%-os növekményt jelent. A kiadások emelkedését az ágazatot érintő, valamint az általános bérintézkedések 2020. évi hatása eredményezi, továbbá megfigyelhető a dologi kiadások növekedése is, ami 10,4 milliárd forinttal több, mint a tavalyi évben.

Az egészségügyben a feladatmegosztás terén a rendszerszintű változások már 2012-ben végbementek. A városi önkormányzatoknak a járóbetegszakellátó intézmények tekintetében intézményműködtetési kötelezettségük áll fenn, valamint továbbra is kötelező feladatként jelentkezik az egészségügyi alapellátás keretében a házi orvosi, házi gyermekorvosi, fogorvosi ellátás és a központi ügyeleti ellátás biztosítása.

A kiadási jogcímeken belül a főbb tételeket tekintve a személyi juttatások és járulékai 62,4 milliárd forintot, a dologi kiadások 45,0 milliárd forintot tettek ki, a tőkejellegű (felhalmozásra, beruházásokra, felújításra fordított) kiadások pedig 16,2 milliárd forintra teljesültek.

Az ágazat az E. Alap beszámolójában kerül részletezésre.

5.4. A közművelődési és kulturális feladatokra – azon belül a kulturális javak védelmére, a muzeális intézményekre, a közművelődési és a nyilvános könyvtári ellátásra – szolgáló támogatás 2020-ban is önállóan és kötött felhasználásúan jelent meg a helyi önkormányzatok általános működésének és ágazati feladatainak támogatási keretei között.

Kulturális célokra a 2020. évben összességében 161,3 milliárd forintot fordítottak az önkormányzatok, 11,2%-kal kevesebbet, mint az előző évben. A főbb tételeket tekintve a teljes ágazati kiadás 35,7%-át – 57,6 milliárd forintot – a személyi juttatások és járulékai tették ki. Dologi kiadásokra 40,1 milliárd forintot költöttek a települések, 17,0 milliárd forinttal kevesebbet, mint az előző évben. Kismértékben csökkent az államháztartáson kívüli kulturális szervezetek számára – nonprofit vagy civil szerveződéseknek – nyújtott működési jellegű támogatás, amely 26,0 milliárd forintot tett ki, szemben a tavalyi 29,7 milliárd forinttal. A teljes ágazat kiadásán belül a felhalmozási kiadások – melyek tartalmazzák a beruházásokat, felújításokat, nagy értékű eszközbeszerzéseket – aránya 22,6%-ot képviselt, összegében 36,6 milliárd forintot tett ki. (A belső arányokat tekintve többet fordítottak a meglévő épületek és eszközök felújítására az önkormányzatok, mint nagyobb kulturális beruházások megvalósítására.) A 2019. évi adatokhoz képest a kulturális kiadások csökkenését a kulturális célú beruházások elmaradása, a bérintézkedések hatása és a szigorú könyvelési szabályok betartása, a megfelelő kormányzati funkciók helyes használata együttesen alakította ki.

5.5. A helyi önkormányzatok működésének általános támogatása

A helyi önkormányzatok központi finanszírozása a 2020. évben is az önkormányzati feladatellátáshoz igazodó, 2013-tól kialakított **feladatalapú támogatási rendszerben** történt. Azóta a cél a struktúra megszilárdítása volt. A 2020. év fő feladata továbbra is a helyi önkormányzatok számára a működési hiány nélküli gazdálkodás fiskális feltételeinek erősítése, a kistépülések további felzárkózásának, az esélyegyenlőség megteremtésének elősegítése volt. Annak érdekében, hogy a gazdasági folyamatok és jogszabályváltozásokból adódó módosulások, illetve ellátotti létszámmozgások kezelése is megtörténhessen, továbbra is volt lehetőség – a tényszámokhoz igazodó – kiegészítő források biztosítására a települések számára.

A beszámítás mellett az alacsony gazdasági potenciállal rendelkező települések továbbra is számíthatnak a 2015-től bevezetett kiegészítésre. Az alacsony helyi adóbevétellel rendelkező települések (12 000 forint/fő alatt) a beszámításban érintett támogatások összegére vetített, meghatározott százaléku kiegészítő támogatásban részesültek az alapfeladataik ellátása érdekében.

A 2017. évtől a helyi önkormányzatok működési célú kiegészítő támogatása és a helyi önkormányzatok felhalmozási célú kiegészítő támogatása működési és felhalmozási célú költségvetési támogatások nyújtására adott lehetőséget, ezzel is segítve az önkormányzatok feladatellátását és a kapcsolódó fejlesztési beruházások megvalósítását, másrészt az egyedi problémák kezelése érdekében is tartalmazott forrásokat. Mindez tükröződik az ágazat kiadásainak adataiban is.

Az önkormányzatok általános közszolgáltatások funkciócsoporton kimutatott kiadásai 627,1 milliárd forintra teljesültek, 9,3%-kal alacsonyabban, mint az előző évben. A főbb tételeket tekintve 41,5%-ot, 260,6 milliárd forintot a személyi juttatások és járulékai jelentettek. A 2020. évben a teljes kiadás 28,1%-át fordították az önkormányzatok dologi kiadásokra, a korábbi évnél 35,8 milliárd forinttal kevesebbet, összességében 176,2 milliárd forintot. Egyéb működési célú kiadásokra – elsősorban államháztartáson kívüli szervezetek működésének támogatására – 31,7 milliárd forintot fordítottak a települések. A funkciócsoport teljes kiadásából 101,0 milliárd forintot költöttek beruházásra (4,0 milliárd forinttal kevesebbet, mint az előző évben), emellett tárgyeszköz-felújításra 49,5 milliárd forintot fordítottak, az előző évinél 27,7%-kal kevesebbet.

IV. TÖRVÉNYEKBE ELŐÍRT BESZÁMOLÁSI ÉS TÁJÉKOZTATÁSI KÖTELEZETTSÉGEK

1. Költségvetési előirányzatok módosítása, átcsoportosítása

A központi alrendszer 2020. évi költségvetési törvényben meghatározott előirányzatai módosításáról, átcsoportosításáról 2020-ban – az Országgyűlés, a kormány, a fejezetek és az intézmények jogkörében – a következő döntések születtek:

1.1. Országgyűlés hatáskörében

Az év folyamán a 2020. évi költségvetési törvény a 2020. évi LX. törvénnyel került módosításra. A törvénymódosítás normaszövegbeli változtatásokat tartalmazott, nem érintett számszaki mellékletet, így nem érintette a törvényi főösszegeket sem. (A tavaly nyár elején megszűnt veszélyhelyzet következtében a veszélyhelyzeti kormányrendeletek egyes intézkedéseinek fenntartása továbbra is indokolt volt, ez került biztosításra a költségvetési törvény módosításával.)

A Magyarország 2019. évi központi költségvetéséről szóló 2018. évi L. törvény végrehajtásáról szóló 2020. évi CXVII. törvény 13. §-ában az Országgyűlés elrendelte, hogy a Nyugdíjbiztosítási Alap 2019. évi hiányából 24,0 milliárd forint a XLII. A költségvetés közvetlen bevételei és kiadásai fejezet, „Kiadások támogatására pénzeszköz-átadás” jogcímcsoport terhére, a LXXI. Nyugdíjbiztosítási Alap fejezet „Költségvetési hozzájárulások” alcím javára megtérítésre kerüljön 2020. december 31-éig. A megtérítés 2020 decemberében végrehajtásra került. Ezen intézkedés törvényi módosítást jelentett mind a bevételi, mind a kiadási oldalon.

1.2. A Kormány hatáskörében

A központi alrendszerben a kormány hatáskörű (és egyes, a költségvetési törvény által az államháztartásért felelős miniszter hatáskörébe utalt) döntések eredményeként az év folyamán a kiadási oldalt érintően összességében 596,0 milliárd forintos összegű előirányzat-emelés történt, a bevételi előirányzatok 92,6 milliárd forintos növelése mellett. A főbb intézkedések a következők voltak:

A 2020. évi költségvetés *rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartaléknak* (XXII. Miniszterelnöki Kormányiroda fejezet) törvényi előirányzata 110,0 milliárd forintot tett ki. Az év folyamán e tartalék felhasználásról – az államháztartásról szóló törvény 21. § (1) bekezdése alapján – a kormány egyedi határozataiban döntött, ezzel összesen 109,8 milliárd forint került átcsoportosításra.

A 2020. évi költségvetési törvény XXII. Miniszterelnöki Kormányiroda fejezetébe „*Országvédelmi Alap*” cím került beállításra a költségvetési kockázatok kivédése érdekében, melynek törvényi előirányzata 378,0 milliárd forint volt. Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzetben a költségvetési tartalékok felhasználására vonatkozó eltérő szabályokról szóló 69/2020. (III. 26.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja szerint e tartalék esetében is a „felhasználására vonatkozó szabályokat azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a tartalék-előirányzatoknak a humánjárvány megelőzéséhez, illetve következményeinek elhárításához, valamint a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvásához szükséges felhasználásáról a kormány helyett – a Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs intézkedései alapján – az államháztartásért felelős miniszter dönt”. A Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet módosította e tartalék elnevezését és címrendi besorolását. Az így létrejövő „*Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka*” a XLVI. Járvány Elleni Védekezési Alap fejezetbe került. Ez utóbbi Korm. rendelet 3. §-a alapján 1,3 milliárd forint, a 6. §-a alapján pedig 46,9 milliárd forint került átcsoportosításra e tartalékba, mely összegekkel a tartalék előirányzata emelkedett. A 2020. évi költségvetési törvényt módosító LX. törvény szerint a „*Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka*” címről az Operatív Törzs működési ideje alatt, annak javaslata alapján az államháztartásért felelős miniszter csoportosíthat át, egyéb esetben a kiadási cím előirányzatának felhasználásáról a Kormány dönt”. E törvény lehetővé tette továbbá, hogy a Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka cím előirányzata terhére előirányzat-módosítási kötelezettség nélkül, az eredeti előirányzaton felül kiadás legyen teljesíthető. Az év folyamán így összességében e tartalék terhére 945,5 milliárd forint átcsoportosítására került sor.

A 2020. évi költségvetési törvényben *céltartalék* szolgált a *közsférában foglalkoztatottak bérkompenzációjára* a XV. Pénzügyminisztérium fejezetben. A céltartalék törvényi előirányzata 6,0 milliárd forint volt, ebből 3,6 milliárd forint átcsoportosítására került sor az év folyamán. A 2020. évi költségvetési törvény 19. § (1) bekezdése szerint e tartalék előirányzatából az államháztartásért felelős miniszter – felmérés alapján – más fejezetre, címre, alcímre, jogcímcsoportra, jogcímrre, előirányzat-csoportra, kiemelt előirányzatra csoportosíthatott át.

A 2020. évben a költségvetési törvényben a „*Különféle kifizetések*” *céltartalékra* 2,0 milliárd forintos előirányzat került beállításra a XV. Pénzügyminisztérium fejezetben. A „*Különféle kifizetések*” céltartalék felhasználási céljait, az ebből részesíthetők körét, az ebből fakadó feladatokat, jogosítványokat a költségvetési törvény 4. § (2) bekezdése, valamint

19. § (1) bekezdése szabályozta. Ezek szerint az államháztartásért felelős miniszter ezen előirányzatból – felmérés alapján – más fejezetre, címre, alcímre, jogcímcsoportra, jogcímre, előirányzat-csoportra, kiemelt előirányzatra csoportosíthatott át a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény szerinti álláshely-gazdálkodásból eredő többlet kifizetésekre, valamint a központi költségvetési szerveknél a feladatok változásával, a szervezetek, szervezetrendszerek korszerűsítésével, a feladatellátás ésszerűsítésével megvalósuló, kiadás- és költségvetési támogatás-megtakarítást eredményező létszámcsökkentésekhez kötődő személyi juttatások és az azokhoz kapcsolódó munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó kifizetéseire. Az év folyamán e tartalék terhére összesen 4,5 milliárd forint összegben történtek átcsoportosítások, tekintettel arra, hogy a költségvetési törvény 4. melléklete szerint e céltartaléknál a teljesülés módosítás nélkül eltérhet az előirányzattól.

A 2020. évi költségvetési törvény XV. Pénzügyminisztérium fejezetében *céltartalékok képeztek az ágazati életpályákkal és bérintézkedésekkel kapcsolatos kifizetésekre is*, melynek törvényi előirányzata 152,2 milliárd forint volt. A költségvetési törvény 19. § (1) bekezdése szerint az államháztartásért felelős miniszter ezen előirányzatból – felmérés alapján – más fejezetre, címre, alcímre, jogcímcsoportra, jogcímre, előirányzat-csoportra, kiemelt előirányzatra csoportosíthatott át. Az átcsoportosítások összesen 225,6 milliárd forintot tettek ki, tekintettel arra, hogy a költségvetési törvény 4. melléklete szerint e céltartaléknál is a teljesülés módosítás nélkül eltérhet az előirányzattól.

A XV. Pénzügyminisztérium fejezetben lévő *„Hazai bölcsődefejlesztési program”* céltartalék előirányzatából (5,0 milliárd forint) felhasználás nem történt.

A 2020. évi költségvetési törvény 4. § (5) bekezdése szerint központi tartalék szolgál a XV. Pénzügyminisztérium fejezetben a *„Beruházás Előkészítési Alap”* jogcímcsoporton a központi költségvetési források felhasználásával megvalósuló egyes beruházások előkészítési folyamata fedezetének biztosítására. A központi tartalék törvényi előirányzata 10,0 milliárd forint volt, melyre a kormány 1486/2020. (VIII. 7.) határozatával (1. b) pont) még 2,0 milliárd forintot átcsoportosított át a „Gazdaságvédelmi programok” cím előirányzatának terhére. A tartalék felhasználásáról az év folyamán – egy kivétellel – a kormány határozataiban döntött. Így kormányhatározatokkal összesen 7,7 milliárd forint került átcsoportosításra az alapból, különféle beruházási célokra. A Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet 6. §-a alapján az alapból 1,0 milliárd forint átcsoportosítására került sor az államháztartásért felelős miniszter hatáskörében.

Az egyes tartalékok felhasználását részleteiben az általános indokolás ezzel kapcsolatos fejezete, valamint a fejezeti indokolások tartalmazzák.

Az államháztartásról szóló törvény 33. § (2) bekezdése szerint a központi költségvetésről szóló törvény, az állami magasépítési beruházások megvalósításáról szóló 2018. évi CXXXVIII. törvény és az államháztartásról szóló törvény eltérő rendelkezése hiányában, a kormány irányítása alá tartozó fejezetek terhére történő előirányzat-átcsoportosítás esetén a központi költségvetésről szóló törvény által megállapított kiadási előirányzatok közötti átcsoportosításra a kormány egyedi határozatban jogosult. Ez alapján is jelentős számú döntés született.

Maga a *2020. évi költségvetési törvény* is számos átcsoportosításra, illetve előirányzat-módosításra adott felhatalmazást a kormány és az államháztartásért felelős miniszter részére.

A költségvetési törvény 11. § (2) bekezdésében például a kormány kapott felhatalmazást arra, hogy az *E. Alap* meghatározott előirányzatait (Gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoport 1-18. jogcímei, Gyógyszertámogatás jogcímcsoport 1. jogcíme, Gyógyászati segédeszköz támogatás jogcímcsoport 13. jogcíme) megemelje. Ennek révén a kormány az *E. Alap* részére – az 1798/2019. (XII. 23.), az 1011/2020. (I. 31.), az 1520/2020. (VIII. 14.), az 1888/2020. (XII. 8.), az 1968/2020. (XII. 22.) és a 2005/2020. (XII. 24.) Korm. határozatok alapján – 112,1 milliárd forint összegű pótlólagos forrást biztosított a „Gyógyító-megelőző ellátás” és a „Gyógyszertámogatás” jogcímcsoportokra.

A költségvetési törvény 19. § (2) bekezdése – az államháztartásért felelős miniszter hatáskörében – a *Nemzeti Adó- és Vámhivatal* részére előirányzat-emelést (személyi juttatások, valamint munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó kiemelt előirányzatokon) tett lehetővé meghatározott adónemek negyedéves bevételi terveinek teljesítése, valamint az adóstratégiai célok megvalósításához szükséges adott negyedévi feladatok teljesítése esetén. Ez összesen 17,5 milliárd forint pótlólagos támogatást jelentett.

Az államháztartásról szóló törvény 31. § (2d) bekezdése szerint az államháztartás központi alrendszerébe tartozó költségvetési szerv és a fejezeti kezelésű előirányzat által a maradvány megállapítása, elszámolása során befizetett összeggel az államháztartásért felelős miniszter megnövelheti a bevétel felhasználására szolgáló kiadási előirányzatot (a *Központi Maradványszámolási Alap* kiadási előirányzatát). Erre az év folyamán 338,8 milliárd forintos összegben került sor.

Az államháztartásról szóló törvény végrehajtási rendeletének 153. §-a szerint a *Központi Maradványszámolási Alap* kiadási előirányzatának előirányzat- átcsoportosítással történő felhasználásáról az államháztartásért felelős miniszter előterjesztése alapján a kormány egyedi határozatban rendelkezik. Az előbbieken említett kiadási előirányzat (338,8 milliárd forint) majdnem teljes egészében átcsoportosításra került a kormány határozataival, mindössze 6,2 millió forint előirányzat átcsoportosítására nem került sor.

A Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet a koronavírus-járvány kapcsán speciális előirányzat-módosítási, átcsoportosítási szabályokat is meghatározott. Ebből kiemelhető, hogy a Korm. rendelet 6. §-a szerint az államháztartásért felelős miniszter a kormány irányítása alá tartozó bármely fejezet kiadási előirányzata terhére a XLVI. Járvány Elleni Védekezési Alap fejezet és a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet kiadási előirányzatai javára előirányzat-átcsoportosítást hajthat végre, illetve befizetési kötelezettséget írhat elő. A befizetési kötelezettséget a Kincstár által megjelölt fizetési számlára kellett teljesíteni, amely a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet, „Gazdaságvédelmi programok” előirányzatát növelte. Fentiek alapján a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet „Gazdaságvédelmi programok” címére 922,6 milliárd forint, a XLVI. Járvány Elleni Védekezési Alap fejezet „Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka” címre pedig 46,9 milliárd forint került átcsoportosításra. Emellett a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet, „Gazdaságvédelmi programok” cím kiadási előirányzata 20,0 milliárd forinttal került emelésre, melynek fedezete befizetési kötelezettség teljesítése volt.

A „Gazdaságvédelmi programok” cím kiadási előirányzatából az év folyamán kormányhatározatokkal 4030,7 milliárd forint került átcsoportosításra, tekintettel arra, hogy a 2020. évi költségvetési törvényt módosító LX. törvény alapján a „Gazdaságvédelmi programok” cím előirányzata terhére a kormány jóváhagyásával előirányzat-módosítási kötelezettség nélkül, az eredeti előirányzaton felül kiadás volt teljesíthető.

A bevételi előirányzatokat érintő kormányhatáskörű módosítások az elkülönített állami pénzalapok (NKFI Alap, NFA, BGA) és az E. Alap költségvetési támogatásához kapcsolódtak.

A fentiekhez tartozó különféle intézkedésekről az általános indokolás egyes fejezetei, valamint a fejezeti indokolások adnak további tájékoztatást.

1.3. A fejezet és az intézmény hatáskörében

A központi alrendszerben a fejezeti, intézményi hatáskörben elvégzett módosítások, átcsoportosítások 2020-ban kiadási oldalon összességében 3276,2 milliárd forintos előirányzat-emelést eredményeztek. A bevételeket érintő módosítások, átcsoportosítások e két jogkörben 1424,5 milliárd forintos előirányzat-emeléssel jártak. Ezekről a fejezeti indokolás kötetekben található részletes felvilágosítás.

2. Tartalék-előirányzatok

2.1. A központi költségvetés rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalékának felhasználása

A Magyarország 2020. évi költségvetési törvényében az Országgyűlés 110,0 milliárd forintban állapította meg a rendkívüli kormányzati intézkedések előirányzatát. Az Áht. 21. § (3) bekezdése értelmében az első félévben a tartalék előirányzat 40%-áig vállalható kötelezettség. Ez az összeg 44,0 milliárd forint volt, melyből 43,2 milliárd forint átcsoportosításáról hozott döntést a kormány.

Az Ávr. 23. § (4) bekezdése lehetőséget ad arra, hogy a fejezetek részére visszatérítési kötelezettség mellett lehessen a tartalékból átcsoportosítani, mely összeggel – a Különleges bevételek számlára történő befizetést követően – a kormány az adott évi rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalék előirányzatát megnövelheti.

Az átcsoportosítások összegének 9,4%-a (10,3 milliárd forint) Nemzeti Összetartozás Éve megvalósításával szükséges források finanszírozását; 8,9%-a (9,8 milliárd forint) a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság 2020. évi egységes költségvetéséről szóló 2019. évi XCV. törvény módosításáról szóló 2020. évi XCIX. törvény szerinti források finanszírozását; 6,2%-a (6,8 milliárd forint) 2020. évi, a 2021. évi és a 2022. évi ITF FED Kupa Döntő megrendezése érdekében szükséges forrást; 4,5%-a (5,0 milliárd forint) a Magyar Falu Program keretében megvalósuló civil programelem – civil közösségi tevékenységek és feltételeinek támogatása finanszírozását biztosította.

A rendkívüli kormányzati intézkedésekre szolgáló tartalék terhére történő előirányzat átcsoportosításokról szóló kormányhatározatokban elszámolási és a fel nem használt rész tekintetében visszatérítési kötelezettség került előírásra.

A 2020. évi átcsoportosításokat részletező táblázat az általános indokolás mellékletei között szerepel.

2.2. Az Országvédelmi Alap/ Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka felhasználása

A Magyarország 2020. évi költségvetési törvényében az Országgyűlés 378,0 milliárd forintban állapította meg az Országvédelmi Alap előirányzatát.

Az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzetben a költségvetési tartalékok felhasználására vonatkozó eltérő szabályokról szóló 69/2020. (III. 26.) Korm. rendelet 1. § (1) bekezdés b) pontja szerint e tartalék esetében is a „felhasználására vonatkozó szabályokat

azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a tartalék-előirányzatoknak a humánjárvány megelőzéséhez, illetve következményeinek elhárításához, valamint a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvásához szükséges felhasználásáról a kormány helyett – a Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzs intézkedései alapján – az államháztartásért felelős miniszter dönt”. A Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet módosította e tartalék elnevezését és címrendi besorolását. Az így létrejövő „Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka” a XLVI. Járvány Elleni Védekezési Alap fejezetbe került. Ez utóbbi Korm. rendelet 3. §-a alapján 1,3 milliárd forint, a 6. §-a alapján pedig 46,9 milliárd forint került átcsoportosításra e tartalékba, mely összeggel a tartalék előirányzata emelkedett. A 2020. évi költségvetési törvényt módosító LX. törvény szerint a „Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka” címről az Operatív Törzs működési ideje alatt, annak javaslata alapján az államháztartásért felelős miniszter csoportosíthat át, egyéb esetben a kiadási cím előirányzatának felhasználásáról a Kormány dönt”. E törvény lehetővé tette továbbá, hogy a Járvány Elleni Védekezés Központi Tartaléka cím előirányzata terhére előirányzat-módosítási kötelezettség nélkül, az eredeti előirányzaton felül kiadás legyen teljesíthető. Az év folyamán így összességében e tartalék terhére 945,5 milliárd forint átcsoportosításra került sor.

A 2020. évi átcsoportosításokat részletező táblázat az általános indokolás mellékletei között szerepel.

2.3. A Gazdaságvédelmi programok előirányzat felhasználása

A Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet a koronavírus-járvány kapcsán speciális előirányzat-módosítási, átcsoportosítási szabályokat is meghatározott. Ebből kiemelhető, hogy a Korm. rendelet 6.§-a szerint az államháztartásért felelős miniszter a kormány irányítása alá tartozó bármely fejezet kiadási előirányzata terhére a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet kiadási előirányzatai javára előirányzat-átcsoportosítást hajthat végre, illetve befizetési kötelezettséget írhat elő. A befizetési kötelezettséget a Kincstár által megjelölt fizetési számlára kellett teljesíteni, amely a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap, „Gazdaságvédelmi programok” előirányzatát növelte. Ez alapján a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet „Gazdaságvédelmi programok” címére 922,6 milliárd forint került átcsoportosításra. Emellett a „Gazdaságvédelmi programok” cím kiadási előirányzata 20,0 milliárd forinttal került emelésre, melynek fedezete befizetési kötelezettség teljesítése volt.

A Magyarország 2020. évi költségvetési törvényének a módosítása lehetővé tette, hogy a XLVII. Gazdaságvédelmi Alap fejezet, 1. Gazdaságvédelmi programok cím előirányzata terhére a kormány jóváhagyásával előirányzat-módosítási kötelezettség nélkül az eredeti előirányzaton felül kiadás teljesíthető legyen. Az előirányzat terhére 4030,7 milliárd forint került átcsoportosításra.

A 2020. évi átcsoportosításokat részletező táblázat az általános indokolás mellékletei között szerepel.

2.4. A céltartalék felhasználása

A költségvetési törvény céltartalékként a XV. Pénzügyminisztérium fejezet, 26. Központi kezelési előirányzatok címnek, 2. Központi tartalékok alcíme, 3. Céltartalékok jogcímcsoportján az 1. Közsférában foglalkoztatottak bérkompenzációja jogcímen 6,0 milliárd forintot, a 2. Különféle kifizetések jogcímen 2,0 milliárd forintot, a 3. Ágazati életpályák és bérintézkedések jogcímen 152,2 milliárd forintot, míg a 4. Hazai

bölcsődefejlesztési program jogcímén 5,0 milliárd forintot, összesen 165,2 milliárd forintot tartalmazott.

A **Közszférában foglalkoztatottak bérkompenzációja** jogcímen betervezett összeg szolgált a költségvetési szerveknél és az egyházak közcélú tevékenységet folytató intézményeinél foglalkoztatottak részére a 2020. évben – jogszabály alapján – járó többlet személyi juttatások és az azokhoz kapcsolódó munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó kifizetésére. Ennek felhasználása az alábbiak szerint alakult:

millió forintban

Megnevezés	Átcsoportosítás	Visszarendezés	Felhasználás
a költségvetési szervek és a bevett egyházak és belső egyházi jogi személyek foglalkoztatottjainak 2020. évi kompenzációjáról szóló 334/2019. (XII. 23.) Korm. rendelet 6-7. §-a alapján	3 582,6	-239,4	3 343,2
a költségvetési szervek és a bevett egyházak és belső egyházi jogi személyek foglalkoztatottjainak 2020. évi kompenzációjáról szóló 334/2019. (XII. 23.) Korm. rendelet 8. §-a alapján	270,6	0,0	270,6
Átcsoportosítás összesen			3 853,2
Visszarendezés (fel nem használt támogatás)			-239,4
Teljesülés			3 613,8
Előirányzat			6 000,0
Fel nem használt előirányzat			2 386,2

Az előirányzat teljesülése 60,2%, a felhasználás alakulását befolyásolta, egyrészt a költségvetési törvény elfogadását követően született bérrendezési döntések kompenzációs igényt csökkentő hatása, másrészt, hogy a kompenzációs rendszer összetettsége (a kompenzáció összege számos változó tényező függvénye, amelyből adódóan az éves szinten szükséges összeg csak nagyságrendben határozható meg).

A **Különbéle kifizetések** jogcímen szereplő összeg nyújtott fedezetet

- az álláshely-gazdálkodásból eredő többletkifizetésekre,
- a központi költségvetési szerveknél a feladatok változásával, a szervezetek, szervezetrendszerek korszerűsítésével, a feladatellátás ésszerűsítésével megvalósuló, kiadás- és költségvetési támogatás-megtakarítást eredményező létszámcsökkentések személyi juttatások és munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó kifizetéseire.

Az előirányzat felhasználására az alábbiak szerint került sor:

millió forintban

Megnevezés	Átcsoportosítás	Visszarendezés	Felhasználás
álláshely-gazdálkodásból eredő többletkifizetések támogatása	5 271,3	-983,3	4 288,0
központi költségvetési szerveknél megvalósuló létszámcsökkentések kifizetései	193,9	0,0	193,9
Átcsoportosítás összesen			5 465,2
Visszarendezés (fel nem használt támogatás)			-983,3
Teljesülés			4 481,9
Előirányzat			2 000,0
Fel nem használt előirányzat			-2 481,9

Az előirányzat jelentős túllépése (teljesülés: 224,1%) a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény alapján magvalósult álláshely-szám változások magas számának következménye, amelynek többletkifizetéseihez az előirányzat terhére kellett támogatást nyújtani.

Az **Ágazati életpályák és bérintézkedések** jogcímen betervezett 152,2 milliárd forintos összeg a jogszabály vagy kormányhatározat alapján járó többlet személyi juttatások és az azokhoz kapcsolódó, munkaadókat terhelő járulékok és szociális hozzájárulási adó kifizetésére szolgált. A betervezett összeg felhasználása az alábbiak szerint alakult:

millió forintban

Megnevezés	Átcsoportosítás	Visszarendezés	Felhasználás
A fegyveres és rendvédelmi foglalkoztatottak illetményemelésének többlete [2015. évi XLII. tv. és 2012. évi CCV. tv.]	43 853,9	-1 117,1	42 736,8
kormányhivataloknál foglalkoztatottak illetményemelése [2018. évi CXXV. törvény]	32 029,0	0,0	32 029,0
a szenior állomány és a nyugdíj előtti rendelkezési állomány illetményének megtérítése. [2015. évi XLII. tv. 78. § (4) és 321. § (3) bekezdés.]	2 403,0	0,0	2 403,0
a megváltozott munkaképességű személyek (rehabilitációs és fejlesztő), valamint a szociális humánszolgáltatók minimálbér és garantált bérminimum emelése miatti támogatása. [367/2019. (XII. 30.) Korm. rendelet]	9 790,8	0,0	9 790,8
rendvédelmi alkalmazotti életpálya többlete [2015. évi XLII. törvény]	10 759,0	-227,0	10 531,9
közzoktatási és szakképzési illetmény- és béremelés többletkiadásai [a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvény; a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény]	45 527,8	0,0	45 527,8
szociális ágazati pótlék és egészségügyi kiegészítő pótlék többletkifizetései	18 565,2	0,0	18 565,2
Bölcsődei humánerőforrás anyagi elismerése	3 000,0	0,0	3 000,0
kulturális foglalkoztatottak jogviszony-átalakuláshoz kapcsolódó bérfejlesztésének többlete [2020. évi XXXII. törvény]	5 096,9	0,0	5 096,9
Országgyűlés Hivatala illetménytöbblet és Ogytv. módosításának többlete [2012. évi XXXVI. törvény]	2 204,2	0,0	2 204,2
Uniós céljuttatások kifizetése [2009/2020. Korm. határozat]	5 102,1	-153,3	4 948,8
igazságügyi emelés [2011. évi CLXII. törvény; 2011. évi CLXIV. törvény]	9 414,8	-187,1	9 227,7
ÁSZ számvevői illetményváltozás [2011. évi LXVI. törvény]	416,0	0,0	416,0
központi és önkormányzati költségvetési szervek minimálbér és garantált bérminimum támogatása [367/2019. (XII. 30.) Korm. rendelet]	36 386,4	-1 049,8	35 336,6
alkotmányos szervek vezetői illetményemelésének többlete	3 679,7	-12,0	3 667,7
EU ÁK illetménytöbblete [172/2012. (VII. 26.) Korm. rendelet]	144,8	0,0	144,8
Átcsoportosítás összesen			228 373,7
Visszarendezés (fel nem használt támogatás)			-2 746,4
Teljesülés			225 627,4
Előirányzat			152 178,9
Túllépés			-73 448,5

Az előirányzat 148,3%-os teljesülése meghatározóan a 2020. évi költségvetés elfogadását követően született illetményfejlesztési döntések többlettámogatásának következménye (döntően: köznevelési és szakképzési illetmény- és béremelés, szociális és kulturális béremelés, igazságügyi illetménynövekedés).

A **Hazai bölcsődefejlesztési program** jogcím előirányzatából (5,0 milliárd forint) felhasználás nem történt.

2.5. A Beruházás Előkészítési Alap felhasználása

A Magyarország 2020. évi költségvetési törvényében az Országgyűlés 10,0 milliárd forintban állapította meg a Beruházás Előkészítési Alap előirányzatát.

A 2020. évi költségvetési törvény 4. § (5) bekezdése alapján Központi tartalék szolgál a XV. Pénzügyminisztérium fejezet, 26. cím, 2. alcím, 4. Beruházás Előkészítési Alap jogcímcsoporton a központi költségvetési források felhasználásával megvalósuló egyes beruházások előkészítési folyamata fedezetének biztosítására.

Az év végéig összesen 7,7 milliárd forint került felhasználásra. További 1,0 milliárd forint került átcsoportosításra, az előirányzat terhére a Magyarország 2020. évi központi költségvetésének a veszélyhelyzettel összefüggő eltérő szabályairól szóló 92/2020. (IV. 6.) Korm. rendelet alapján. Az előirányzat az 1486/2020. (VIII. 7.) Korm. határozat alapján 2,0 milliárd forinttal megemelésre került.

A 2020. évi átcsoportosításokat részletező táblázat az általános indokolás mellékletei között szerepel.

V. FELHATALMAZÁSOK

A költségvetési törvényben meghatározott felhatalmazások végrehajtásáról

Az 5. § (4) bekezdése arra adott felhatalmazást a kormánynak, hogy engedélyezze – a Nemzeti Eszközkezelő Program keretében az állam tulajdonába került ingatlanok értékesítéséből és hasznosításából származó bevételek összegének erejéig – a Nemzeti Eszközkezelő Zrt. jogszabályban meghatározott feladatellátását finanszírozó kiadási előirányzatok növelését. 2020-ban e kiadási előirányzatok megemeléséről – összesen 2 750 millió forint – összeggel az 1817/2020. (XI. 18.) és a 2005/2020. (XII. 24.) Korm. határozat rendelkezett.

Az 5. § (5) bekezdése arra adott felhatalmazást az államháztartásért felelős miniszternek, hogy engedélyezze a kormány irányítása alatt álló központi költségvetési szerv feladatellátására feleslegessé nyilvánított, a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt. rábízott állami vagyonába tartozó ingatlanok értékesítéséből eredő bevételek összegének erejéig az érintett szervet tartalmazó fejezet felhalmozási célú kiadási előirányzatának növelését, vagy a fejezetben ilyen célú kiadási előirányzat létrehozását.

Az 5. § (6) bekezdése arra adott felhatalmazást az államháztartásért felelős miniszternek, hogy engedélyezze az Állami Egészségügyi Ellátó Központ tulajdonosi joggyakorlásából származó bevételek összegének erejéig a XX. Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezetben meglévő felhalmozási célú kiadási előirányzat megemelését, vagy ilyen céllal kiadási előirányzat létrehozását.

Az 5. § (7) bekezdése arra adott felhatalmazást a honvédelemért felelős miniszternek, hogy a honvédelmi célra feleslegessé vált hadfelszerelések, haditechnikai eszközök és anyagok értékesítéséből származó bevételeket a Magyar Honvédség technikai modernizációjára és az értékesítési eljárások során felmerült kiadások teljesítésére használhatja fel.

Az 5. § (8) bekezdése arra adott felhatalmazást a fejezetet irányító szervnek a XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet kivételével, hogy az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével a tulajdoni joggyakorlói minőségben végrehajtandó kiadások teljesítése érdekében a fejezeten belül átcsoportosíthat és új tulajdonosi előirányzatot hozhat létre. 2020-ban összesen 7 darab fejezeten belüli, érintett előirányzat-átcsoportosítás történt (Miniszterelnökség: 986 millió forint, Agrárminisztérium: 150 millió forint, Igazságügyi Minisztérium: 45,6 millió forint, Külgazdasági és Külügyminisztérium: 5078 millió forint, Emberi Erőforrások Minisztériuma: 110 millió forint).

Az 5. § (9) bekezdése arra adott felhatalmazást a kormánynak, hogy engedélyezheti a XX. Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezet, 20/3/6. Felsőoktatási vagyongazdálkodási feladatok jogcímcsoport előirányzatának túllépését. 2020-ban – az érintett, év közben a

XVII. Innovációs és Technológiai Minisztérium fejezetbe átkerült kiadási előirányzatot illetően – az 1986/2020. (XII. 22.) Korm. határozat 26 941 millió forint összegű túllépést hagyott jóvá.

A 6. § (1) bekezdése a XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet, 7. Fejezeti tartalék cím kiadási előirányzat fejezeten belüli felhasználására adott felhatalmazást az állami vagyon felügyeletéért, valamint az államháztartásért felelős miniszter együttes jóváhagyásával. A felhasználás 2020-ban a következő célokat szolgálta:

- Az MNV Zrt. ingatlan-beruházásai, ingatlanvásárlásai: 171,1 millió forint,
- A Nemzeti Eszközkezelő Program keretében végrehajtott ingatlanvásárlások és ingatlanberuházások: 70 millió forint,
- Sportcélú fejlesztésekhez kapcsolódó ingatlanvásárlások és -beruházások: 965,8 millió forint,
- Az MNV Zrt. által kezelt ingatlanok fenntartása: 557,8 millió forint,
- Az MNV Zrt. által végrehajtott részesedésvásárlás, tőkeemelés, pótbefizetés: 250,6 millió forint,
- Az MNV Zrt. tulajdonosi joggyakorlásába tartozó társaságok támogatása: 150,0 millió forint,
- Tanácsadók, értékbecslők és jogi képviselők díja: 181,3 millió forint,
- Eljárási költségek: 233,4 millió forint,
- Egyéb vagyonkezelési kiadások: 694,4 millió forint,
- Egyéb kiadások: 645,8 millió forint.

A 6. § (2) bekezdésében szereplő, a kormány jóváhagyásával történő a XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet kiadásait érintő előirányzat-túllépésre 2020-ban nem került sor.

A 6. § (3) bekezdésében szereplő, az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter által – a XLIII. Az állami vagyonnal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezeten belül a törvényben megjelölt kiadási előirányzatok között – végrehajtható előirányzat-átcsoportosításra került sor 2020-ban.

A 7. § (1) bekezdése a XLIV. A Nemzeti Földalappal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet, 2/5. Fejezeti tartalék alcím előirányzatának fejezeten belüli felhasználására adott felhatalmazást az agrárpolitikáért felelős és az államháztartásért felelős miniszter együttes jóváhagyásával. A felhasználás 2020-ban a következő célokat szolgálta:

- Állami tulajdonú ingatlanvagyon felmérés: 743 millió forint,
- Állami tulajdonú ingatlanvagyon jogi rendezése: 50,8 millió forint.

A 7. § (2) bekezdésében szereplő, a kormány jóváhagyásával történő a XLIV. A Nemzeti Földalappal kapcsolatos bevételek és kiadások fejezet kiadásait érintő előirányzat-túllépésre 2020-ban nem került sor.

A 11. § (1) bekezdés b) pontjában kapott felhatalmazás alapján a kormány a Gyógyító-megelőző ellátás céltartalék jogcímről átcsoportosítást hajtott végre az Egészségbiztosítási Alap Gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoport jogcímeire (az 1878/2020. (XII. 4.) Korm. határozat 1. pontja, az 1968/2020. (XII. 22.) Korm. határozat 1. pontja).

A 11. § (2) bekezdése szerinti felhatalmazás alapján a kormány megemelte az Egészségbiztosítási Alap Gyógyító-megelőző ellátás és a Gyógyszertámogatás jogcímcsoportok előirányzatait (az 1798/2019. (XII. 23.) Korm. határozat, az

1011/2020. (I. 31.) Korm. határozat 3. pontja, az 1520/2020. (VIII. 14.) Korm. határozat 9. pontja, az 1888/2020. (XII. 8.) Korm. határozat 1. a) pontja, az 1968/2020. (XII. 22.) Korm. határozat 2. pontja, a 2005/2020. (XII. 24.) Korm. határozat 1. y) pontja).

A 12. § (1) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján az egészségbiztosításért felelős miniszter az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével átcsoportosítást hajtott végre a Gyógyító-megelőző ellátás és a Gyógyászati segédeszköz támogatás jogcímcsoporton belül.

A 12. § (2) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján az egészségbiztosításért felelős miniszter az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével átcsoportosíthat a Természetbeni ellátások céltartaléka előirányzatról a Gyógyító-megelőző ellátás, a Gyógyszertámogatás, a Gyógyászati segédeszköz támogatás jogcímcsoport és a Külföldön tervezett egészségügyi ellátások megtérítése jogcímre. Az átcsoportosítás a Gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoporton belül a Célelőirányzatok jogcímre megtörtént.

A 12. § (3) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján az egészségbiztosításért felelős miniszter átcsoportosítást hajtott végre – a Szerződések szerinti gyógyszergyártói és forgalmazói befizetések jogcímen, valamint a Folyamatos gyógyszerellátást biztosító gyógyszergyártói és forgalmazói befizetések és egyéb gyógyszerforgalmazással kapcsolatos bevételek jogcímen elszámolt bevételek mértékéig – a Gyógyszertámogatás céltartalék jogcíméről a Gyógyszertámogatás kiadásai jogcímre.

A 12. § (5) bekezdésben kapott felhatalmazás alapján az egészségbiztosításért felelős miniszter az államháztartásért felelős miniszter egyetértésével az egészségügyi ágazat fejlesztésével összefüggő, az ellátórendszer hatékonyságának növelését és a finanszírozási rendszer fenntarthatóságának javítását célzó feladatok támogatása érdekében átcsoportosíthat a Gyógyító-megelőző ellátás jogcímcsoport Finanszírozási rendszer átalakítása jogcíméről a jogcímcsoporton belül a Célelőirányzatok és az Összevont szakellátás jogcímekre. Az átcsoportosítás az Összevont szakellátás jogcímre részben megtörtént.

A 18. § (2) bekezdésében kapott felhatalmazás értelmében az 1279/2020. (VI. 3.) Korm. határozat alapján került sor a IX. Helyi önkormányzatok támogatásai fejezet és a XIV. Belügyminisztérium fejezet közötti előirányzat átcsoportosításra, aminek a részletezését a fejezeti indokolás tartalmazza.

A Pénzügyminisztérium Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 1/2020. (I. 31.) PM utasítás 1. mellékletéhez tartozó 4. számú függelék IV./52. pontja alapján a miniszter a 2020. évi költségvetési törvény 35. § (1) bekezdés szerinti hatáskörének gyakorlását az államháztartásért felelős államtitkára delegálta, aki döntött a 4-10. és 27-28. címek és a hozzájuk tartozó alcímek létrehozásáról:

- Gerjen Község Önkormányzatának támogatása,
- Tata Város támogatása a karsztvízszint emelkedés okozta azonnali intézkedést igénylő feladatok végrehajtása,
- Kunszállás Község Önkormányzata fejlesztéseinek támogatása,
- Bölcsődei fejlesztési program,
- Vajszló Nagyközség infrastruktúra fejlesztése,
- Települések 2019. évi fejlesztési és működési támogatása:
 - = Kapuvár város infrastrukturális beruházásainak támogatása,
 - = Karcag városban szennyvíz-gerincvezeték cseréjének támogatása,

- = Kistarcsai Emlékhely megvalósítása és Könyvtár létrehozásának előkészítése,
- = Mád község út- és járdafelújítás támogatása,
- = Mende községben ivóvízellátás biztonságos üzemeltetésének támogatása,
- = Monor okos város projekt megvalósításához szükséges feladatok II. ütemének támogatása,
- = Tolnanémedi község külterületi út felújításának támogatása,
- Egyes önkormányzatok ivóvízellátással, vízkezeléssel kapcsolatos feladatainak támogatása:
 - = Balatonudvari községben szennyvízcsatorna kiépítésének támogatása
 - = Fehérvárcurgó községben vízvezető rendszer kiépítésének támogatása
 - = Görgeteg községben új ivóvíz kút létesítésének támogatása
 - = Kaposszerdahely község szennyvízkezelési problémájának támogatása
 - = Kelebia községben új ivóvíz kút létesítésének támogatása
 - = Körösszegapáti nagyközségben új ivóvíz kút létesítésének támogatása
 - = Regéc község ivóvízellátásának tervezési feladatainak támogatása
 - = Zalaköveskút község ivóvízellátásának biztosítása
- Sárbogárd Város feladatainak támogatása,
- Tárnok Nagyközség fejlesztési feladatainak támogatása címek.

A 19. § (1) bekezdésében foglalt felhatalmazás alapján az államháztartásért felelős miniszter átcsoportosítást hajtott végre a XV. Pénzügyminisztérium fejezet, 26. cím, 2. alcím, 3. jogcímcsoport, 3. Ágazati életpályák és bérintézkedések jogcímről

a XIV. Belügyminisztérium fejezet

- 20. cím, 4. alcím, 2. Biztos Kezdet Gyerekházak jogcímcsoport, valamint
- 20. cím, 5. alcím, 2. Tanoda program jogcímcsoport javára, továbbá

a XX. Emberi Erőforrások Minisztériuma fejezet

- 2. cím, 3. Szociális és gyermekvédelmi, gyermekjóléti feladatellátás és irányítás intézményei alcím,
- 20. cím, 19. alcím, 1. Szociális célú nem állami humánszolgáltatások jogcímcsoport,
- 20. cím, 19. alcím, 8. Szociális humánszolgáltatók részére biztosított szociális- és gyermekvédelmi ágazati pótlék, és egyéb ágazati bérrendezéssel összefüggő támogatások jogcímcsoport,
- 20. cím 39. Fejlesztő foglalkoztatás támogatása alcím, valamint
- 20. cím, 47. Megváltozott munkaképességű munkavállalók foglalkoztatásának támogatása alcím javára.

A 25. § (4) bekezdésében szereplő, az energiapolitikáért felelős minisztert megillető – a megjelölt üvegházhatású egységek átruházásából befolyó bevételek elszámolását célzó

bevételi jogcímek létrehozására irányuló – felhatalmazás alkalmazására az érintett bevételek hiányában 2020-ban nem került sor.

A 46. § (1) bekezdése szerint a kormány 2020-ban együttesen az ott megjelölt összeghatárig adhatott felhatalmazást új egyedi állami kezesség és garancia vállalására. 2020-ban egyedi kezesség vagy garancia vállalására, erre vonatkozó kormányfelhatalmazás kiadására nem került sor.

A 47. § (2) bekezdése szerint a kormány az ott meghatározott vasúti társaságoknak vasúti gördülőállományuk fejlesztésére együttesen 70 000 millió forint forrásbevonásra adhatott felhatalmazást állami kezesség mellett. A Kormány 2020-ban e tárgykörben felhatalmazást nem adott ki.

A 48. § (4) bekezdése szerint a Magyar Fejlesztési Bank Zrt. által nyújtott hitelekhez kapcsolódó állami kezesség után az állam javára felszámítandó kezességvállalási díj mértékét a kormány határozatban állapítja meg.

A 74. § (1) bekezdésének a) pontjában kapott felhatalmazás alapján a kormány megalkotta a költségvetési szervek és a bevett egyházak és belső egyházi jogi személyek foglalkoztatottjainak 2021. évi kompenzációjáról szóló 625/2020. (XII. 22.) Korm. rendeletet.

A 74. § (1) bekezdésének b) pontjában kapott felhatalmazás alapján a kormány megalkotta az egyházi jogi személyek, a nemzetiségi önkormányzatok és a magán fenntartók által fenntartott köznevelési intézményben foglalkoztatott, a nemzetiségi nevelési-oktatási feladatokat ellátó pedagógusok differenciált mértékű nemzetiségi pótlékához nyújtott 2020. évi költségvetési támogatásáról szóló 80/2020. (III. 31.) Korm. rendeletet, és az egyházi jogi személyek, a nemzetiségi önkormányzatok és a magán fenntartók által fenntartott köznevelési és szakképző intézményben foglalkoztatott, a nemzetiségi nevelési-oktatási feladatokat ellátó pedagógusok, oktatók bérfejlesztéséhez és a vezetői pótlék növeléséhez, valamint a bevett egyház és annak belső egyházi jogi személye által az állami iskolában szervezett hit- és erkölcsoktatáshoz kapcsolódó átlagbér-alapú támogatáshoz nyújtott 2020. évi kiegészítő költségvetési támogatásáról szóló 310/2020. (VI. 30.) Korm. rendeletet.

A 74. § (1) bekezdés c) pontjában foglalt felhatalmazás alapján a kormány a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról szóló 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet, továbbá az egyházi és nem állami fenntartású szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok állami támogatásáról szóló 489/2013. (XII. 18.) Korm. rendelet módosításáról szóló 309/2020. (VI. 30.) Korm. rendeletben határozta meg a 2020. évi minimálbér- és garantált bérminimum kompenzációt.

A 74. § (1) bekezdésének d) pontjában kapott felhatalmazás alapján a kormány módosította a Beruházás Előkészítési Alap felhasználásáról szóló Korm. rendeletet.

VI.

A KORMÁNYZATI SZEKTOR ADÓSSÁGA ÉS HIÁNYA AZ EURÓPAI UNIÓ MÓDSZERTANA SZERINT

1. Az EDP-jelentés

Az Európai Unió euróövezetben részt vevő tagállamai az integráció magas fokát, a Gazdasági és Monetáris Uniót és ezzel együtt a közös pénz bevezetését valósították meg. Bár a fiskális politika az Európai Unióban nemzeti hatáskörben maradt, az Unió hosszú távú fenntartható

fejlődése és a Gazdasági és Monetáris Unió hatékony működése érdekében kialakításra kerültek azok a keretek és eljárási szabályok, amelyek egyértelmű határokat szabnak a decentralizált fiskális politikának az eurózónán belüli és kívüli tagállamokban egyaránt. Ezt hivatott garantálni a maastrichti szerződésbe foglalt túlzottdeficit-eljárás (Excessive Deficit Procedure, EDP), az ennek szigorítását és operacionalizálását jelentő Stabilitási és Növekedési Egyezmény, az ún. hatos jogszabálysomag, az ún. kettős jogszabálysomag és a Fiskális Paktum.

A csatlakozási szerződés aláírásával Magyarország vállalta, hogy amennyiben teljesíti a maastrichti szerződésben lefektetett konvergencia kritériumokat, bevezeti az Európai Unió közös pénzt, az eurót. Az ehhez vezető út meghatározott időszakokra vonatkozó tervét tartalmazza az évente április végéig kiküldendő Konvergencia Program és Nemzeti Reform Program, a fiskális feltételek megvalósulását a félévente elkészített EDP-jelentés. Fenti dokumentumok és adatszolgáltatások a hazaitól eltérő, uniós statisztikai szabványok által meghatározott elszámolási szabályok alapján készülnek, és az ott lefektetett fogalmakat használják. Az EDP-jelentés a nemzetközi összehasonlításra alkalmas egyenlegmutató értékének alakulását úgy mutatja be, hogy egyidejűleg a nemzeti költségvetési/államháztartási prezentációkban használatos egyenlegmutatótól való eltéréseinek okait, tételeit is részletezi. Az EDP-jelentés az Eurostat, a Központi Statisztikai Hivatal és a Pénzügyminisztérium honlapján is hozzáférhető.

Ez a fejezet a 2020. évi adatok alapján ismerteti a módszertani különbségeket és a kiemelt mutatók alakulását a 2020. évi zárszámadás készítésekor rendelkezésre álló statisztikai adatszolgáltatás, a 2021. évi őszi EDP-jelentés alapján.

2. Az uniós és az államháztartási elszámolások főbb módszertani eltérései

Az uniós statisztikai szabványok által meghatározott kormányzati szektor nagyobb szervezeti kört foglal magába, mint az államháztartás. Mindazon szervezetek beletartoznak, amelyek tevékenységük során közjavakat állítanak elő, a nemzeti jövedelem és a nemzeti vagyon elosztásában vesznek részt, irányításukat a kormányzati szervek végzik, és tevékenységük ellenértékében 50%-nál kisebb arányt képvisel az árbevétel. A kormányzati szektor statisztikai fogalma szervezeti besoroláson alapul: valamely szervezet vagy beletartozik a kormányzati szektorba, vagy nem. A korábbi, statisztikai hatóságok által követett gyakorlat az volt, hogy legalább 3-5 éves tartós tendencia alapján ítélték meg az adott szervezet gazdasági magatartását és így szektorbesorolását. Jelen szabályok szerint egy új szervezetet lehetőleg már megalakulásakor, az üzleti tervek alapján be kell sorolni a megfelelő szektorba.

A kormányzati szektorba sorolandó nem államháztartási szervezetek körét statisztikai munkabizottság állapítja meg, számuk 2020-ban meghaladta az ötszázat. A besorolt vállalatok mellett más, jelentős támogatásban részesülő, vagy költségvetési szervi formából átalakított vállalatok megfigyelésére is sor kerül.

A Központi Statisztikai Hivatal a statisztikai adatgyűjtés és a statisztikai besorolási kritériumok vizsgálata alapján gondoskodik a nonprofit szervezetek, közhasznú társaságok osztályozásáról. E szervezetek a statisztikában a gazdasági működésük és finanszírozásuk jellege alapján vagy a kormányzathoz (pl. a közalapítványok), vagy a háztartásokat segítő nonprofit szervezetekhez (pl. magánalapítványok), vagy a vállalkozásokhoz (pl. a gazdasági kamarák, hasonló érdekképviseleti szervek) sorolandók. Működésük karaktere alapján a kormányzathoz tartoznak a közhasznú társaságként működő szervezetek, pl. egyes színházak, helyi televíziók, egészségügyi, szociális, oktatási intézmények, valamint volt minisztériumi háttérintézmények, kiegészítő-szolgáltató intézmények. A kormányzati szektorhoz való tartozás fontos bizonyítéka, ha kizárólag, vagy túlnyomórészt államháztartási forrásból működő

közhasznú társaságok a minisztériumoktól, más fejezetektől közbeszerzési eljárás nélkül jutnak az általuk nyújtott szolgáltatások ellenértékéhez, vagyis támogatásban részesülnek.

Az ESA módszertan alkalmazását segítő Eurostat kézikönyv (MGDD = Manual on Government Deficit and Debt) szerint a kötelező részvételű, kötelező befizetéssel működő alapokat a kormányzatba kell sorolni, annak vizsgálata nélkül, hogy ki irányítja ezeket az alapokat. A magyar statisztikai hatóságok ezek következtében úgy döntöttek, hogy a Szanálási Alap és leányvállalatai, az Országos Betétbiztosítási Alap, a Befektető-védelmi Alap, a Kárrendezési Alap, és a Szövetkezeti Hitelintézetek Tőkefedezeti Közös Alapja besorolásra került a kormányzati szektorba.

A kormányzati szektorba sorolt szervezetek mindenkor aktuális listáját a pénzügyminiszter közleményben hirdeti ki, illetve az a Pénzügyminisztérium honlapján megtalálható.

Az uniós módszertan – a szervezeti kör különbözőségén túl – a számbavétel időpontját, értékét, az elszámolandó tranzakciók körét illetően is eltér az államháztartási elszámolásokhoz képest. Az alkalmazandó uniós módszertant, az ESA2010 nemzeti számla rendszert, egy uniós tanácsi rendelet¹ tartalmazza, amely a tagsággal a magyar jogrend részévé vált.

– Elszámolandó tranzakciók köre:

- = Az ESA2010 statisztikai módszertan a nyújtott kölcsönöket és visszatérülésüket, a pénzügyi befektetéseket és kivonásukat (azaz a részvénytüveleteket) a hiány számítása során figyelmen kívül hagyja.
- = Egyes, pénzforgalomban nem jelentkező, pénzmozgással nem járó műveleteket kiadásként számol el, így pl. a követelések elengedését, az adósságok átvállalását.
- = A gazdasági folyamatokban megkülönbözteti a két fél kölcsönös megállapodásán alapuló tranzakciókat, ezeket lehet csak a maastrichti hiánymutatóban elszámolni, viszont a gazdasági partner nélküli eseményeket (pl. leltártöbblet, katasztrófa-veszteség) és az átértékelődés folyamatait (az ár- és árfolyamváltozásokat) nem.

– Számbavétel időpontja:

A módszertan a pénzforgalmi helyett eredményszemléletű számbavételt kér, azaz a bevételeket és kiadásokat abban az időszakban számolja el, amikor a gazdasági események megtörténnek (az adófizetési kötelezettség keletkezik, a jogosultság létrejön).

– Számbavétel értéke:

A tranzakciókat, az eszközöket és kötelezettségeket piaci áron értékeli.

Az ESA2010 szerinti egyenleg a fenti szervezeti körre való kiterjesztést követően és a megfelelő korrekciót alkalmazva áll elő a hazai elszámolások szerinti államháztartási egyenlegről.

A másik fiskális konvergencia mutató, az ún. maastrichti adósságmutató a kormányzati szektor konszolidált bruttó adóssága névértéken, melyet az ÁKK által kimutatott központi

¹ Az EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 549/2013/EU RENDELETE (2013. május 21.) az Európai Unió-beli nemzeti és regionális számlák európai rendszeréről

költségvetés bruttó adósságából kiindulva, azt korrigálva, valamint a kormányzati szektorba tartozó többi alrendszer, illetve szervezet adósságát hozzáadva lehet megkapni. A központi költségvetés ÁKK által kimutatott adósságát amiatt is kell korrigálni, mert a maastrichti adósságot nem piaci értéken, hanem névértéken kell elszámolni, ebből következően a csak piaci értékkel bíró derivatívák nem részei az adósságnak, míg a névértéktől eltérő áron történt adósságkibocsátások (diszkontkincstárjegyek) állományi adatait a névértékre való átszámítással korrigálni kell.

3. A kiemelt mutatószámok

Az európai uniós tagsággal Magyarország vállalta az euró bevezetését, melynek fiskális kritériumaként a hiányt 3% alá, az adósságot pedig 60% alá kell csökkenteni, középtávon pedig a Stabilitási és Növekedési Egyezmény alapján meghatározott strukturális deficitcél kell teljesítenie a GDP arányában. A 2020. év sajátos év volt abból a szempontból, hogy a fiskális szabályok betartása alól a tagállamok mentességet kaptak a járvány okozta veszélyhelyzet miatt.

Az Európai Unió jogrendje szerint a tagországoknak a túlzotthiány-eljárás (EDP) keretében évente két alkalommal – március és szeptember végéig – kell hivatalos jelentésben közölniük a két kiemelt kormányzati mutatót: a kormányzati szektor adósságát és hiányát. A Központi Statisztikai Hivatal állítja össze az EDP-jelentést valamennyi tényidőszakra a nem pénzügyi számlák tekintetében, a Magyar Nemzeti Bank a pénzügyi számlák körében, míg a Pénzügyminisztérium az adott évi várható értékét mind az EDP-egyenlegnek, mind a maastrichti adósságnak.

A 2021. őszi EDP-jelentésnek megfelelő mutatók időszora az alábbi:

A kormányzati szektor főbb mutatóinak alakulása a 2021. őszi EDP-jelentés alapján (milliárd forintban, illetve a GDP %-ában)	2017	2018	2019	2020
GDP	39 281,4	43 392,4	47 530,6	47 988,5
Kormányzati szektor adóssága	28 322,5	29 970,7	31 130,5	38 417,6
(GDP %)	72,1	69,1	65,5	80,1
Kormányzati szektor ESA egyenlege	-965,8	-916,5	-998,8	-3822,6
(GDP %)	-2,5	-2,1	-2,1	-8,0

A kiemelt mutatószámokban elsősorban az adatforrások változásból adódó eltérések jelentkezhetnek, a gyorsjelentéseket, évközi statisztikákat felváltják az éves beszámolókból és éves statisztikákból származó alapadatok.

Kiemelt mutatók	KSH-MNB			
	2017	2018	2019	2020

Kormányzat ESA egyenlege - GDP %

2021. márciusi EDP-Jelentésben	-2,4	-2,1	-2,1	-8,1
eltérés	-0,1	0,0	0,0	0,1
2021. szeptemberi EDP-Jelentésben	-2,5	-2,1	-2,1	-8,0

Kormányzat adóssága - GDP %

2021. márciusi EDP-Jelentésben	72,2	69,1	65,5	80,4
eltérés	-0,1	0,0	0,0	-0,3
2021. szeptemberi EDP-Jelentésben	72,1	69,1	65,5	80,1